Մ. ՉՄՇԿԵԱՆԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑՆԵՐԸ

1889-1898

5318-53

059
Չ-70

059
Գ-72

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

„ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ"

1897

Թուականի Քրիստոսի

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱԿԱՐ ԶՄՃԿԵԱՆԻ

37348

ԹԻՖԼԻՍ
Տպարան Մ. Դ. Ռոտինեանցի
Типографія М. Д. Ротиніанца, Гол. пр., № 41.
1896

9456-ահ

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 30 Октября 1896 года.

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ Ա.

ԱԶԳԸՆՏԻՐ ԵՒ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ի Պատրիարքութեան Հայոց Ս. Երուսաղէմի Ամենապատիւ

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

բարձր սրբազան արքեպիսկոպոսի

ԵՒ

ի Պատրիարքութեան Հայոց Կ. Պոլսոյ, այժմ Հրաժարեալ

Ամենապատիւ **Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ**

բարձր սրբազան արքեպիսկոպոսի։

Տաճկա-Հայաստանցի հայ կանայք:

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՍՆ ՏԱՐՈՒԱՑ ԱՌԹԻՒ

(1888—1897 *թ.*)

Մտնելով մեր օրացոյցների հրատարակութեան տասներորդ շրջանը, մենք առանձին ուրախութեամբ յայտնում ենք, որ ոչ մի դէպքում չենք խնայել մեր աջակցութիւնը եւ մեր ունեցած մտաւոր եւ նիւթական թոյլ ոյժերը 1869 թուից սկսած՝ նուիրելու հայ մամուլին եւ ժողովրդական հրատարակութիւններին: Այս վերջին տասն տարուայ ընթացքում՝ մեր աշխատասիրած «Ծոցի», «Պատի» եւ «Պատկերազարդ» օրացոյցներն եւս այնպիսի մի ընդունելութիւն են գտած, որ այսօր տասնապատիկ աւելի օրինակներով են լոյս տեսնում:

Չնայելով որ այս տասն տարուայ ընթացքում, ամեն տարի մեր հաշուեկշռի մէջ միշտ դէֆիցիտ ենք ունեցել, բայց վերջին տարիների մեր օրացոյցների պատուէրների աւելանալը մեզ խրախուսում է այսուհետեւ աւելի եռանդով առաջ տանելու մեր ձեռնարկած սիրած գործը:

Մ. Զմչկ.

Սրբազան Մաղաքիա եպիսկոպոս

ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ.

1897 Թ. ՀԱՅՈՑ ՏՕՄԱՐԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

Գիր տարւոյն է . . . . . Շ

Վերադիրը . . . . . . Ջ

Եօթնեբեակը . . . . . Գ

Իննեւտասնեբեակը 14

Տանուտէրն . . . . Աղեղնաւորն։

ՏԱՐԵՄՈՒՏՆԵՐ

Հայոց ըստ բուն Տօմարի Օգոստ. 11-ին

« ըստ Ազարիայի Մարտի 21 »

Լատինաց (ըստ Նոր Տօմ.) Դեկ. 20 »

Ռուսաց Յունվարի 1 »

Մահմեդականաց Յունիսի 10 »

Հրէից Սեպտեմբերի 7 »

ՀԱՅՈՑ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆՇԱՐԺ ՅԱՑՏՆԻ ՏՕՆԵՐԸ, ԵՒ ՊԻՂՈՑՆԵՐԸ,

Օր Կաղ. Դշ. Յունվ. 1-ին

» ԾՆՆԴԵԱՆ Բշ. 6 »

Միջոց ուտիք 28 օր:

Առաջաւորաց Բարեկ. Փետր. 2 »

ՕՐ ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋԻ Ուր. » 14 »

Բուն-Բարեկենդան » 23 »

ԶԱՏԻԿ . . . . Ապրիլի 13 »

ՕՐ ԱԻԵՏՄԱՆ Բշ. » 7 »

Երեւման Ս. Խաչի Մայիսի 11 »

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ » 22 »

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ Յունիսի 1 »

Բարեկ. Լուս. պհց. » 22 »

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ » 28 »

Բարեկ. Վարդ. պհց. Յուլիսի 13 »

ՎԱՐԴԱՎԱՌ . . » 20 »

Միջոց շաբաթ պահօք 4

Բարեկ. Ս. Աստածնի պհց. Օգ. 10 »

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. Աստած. » 17 »

Միջոց պահօք շաբաթ 4

Բարեկենդ. Ս. Խաչի. Սեպտ. 7 »

ԽԱՉՎԵՐԱՑ. Սեպտեմբերի 14 »

Բարեկ. Վարագայ Ս. Խաչի » 21 »

Վարագայ Ս. Խաչ. » 28 »

Գիւտ Խաչ. . . Հոկտեմբ. 26 »

Ցիսնակաց Բարեկ. Նոյեմբ. 16 »

Ս. Յակոբայ Բարեկ. Դեկտ. 7 »

Միջոց ուտիք 16 օր։

Բարեկ. Ծննդ. պհց. Բշ. » 29 «

Այն օրերը, երբ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրէնքով պսակի խորհուրդ կատարելն արգելվում է։

1. Ամբողջ մեծի պահոց և Յինանց օրերի ընթացքում. մինչև նշխական—տաւշին Կիւրակէն Յարութեան։

2. Այն Կիւրակէ երեկոներին, երբ միւս օրը սրբոյ տօն չէ։

3. Ամեն Շաբաթ (Կիրակնամուտ) երեկոներին։

4. Ամեն լուս—Չորեքշաբթի և լուս-Ուրբաթ երեկոներին։

5. Բոլոր շաբաթական պահոց ընթացքում։

6. Տէրունական մեծ տօների նախընթաց երեկոներին։

7. Նաւակատեաց Ուրբաթ երեկոներին։

8. Ծննդեան ութօրէից, Վարդավառի 3 օրերը։ Վերափոխման 10-րդ օրը և Ս. Խաչի ամբողջ շաբաթուայ ընթացքում։

Դպրոցական արձակուրդներ։

1) Տօնք եկեղեցականք։

5. 6. 7. և 13. Յունվարի տօնք Ծննդեան և Անուանակոչութեան Քսի։

Յունվ. 14 Օր Անուանակոչութիւն Վեհափառ Մկրտիչ Ա. Կաթողիկոսի։

Փետր. 9 Ս. Վարդանանց զօրավարացն։

» 14 Տեառնընդառաջ։

Մարտի 18 Մուտն ի Վիրապն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին։

Ապրիլի 7 Տօն Աւետման.

Յունիսի 14 Ելքն ի Վիրապէն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին։

Յունիսի 28 Գիւտ Նշխարաց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին։

Յուլիսի 3 Ս. Թարգմանչացն մերոց Սահակայ և Մեսրոպայ։

Յուլիսի 6 Ս. Առաքելոյն Թադէոսի և Ս. Սանդխտոյ կուսին։

Սեպ. 8 Տօն Ծննդ. Ս. Աստուածածնի։

Սեպտեմբ. 26 Տարեդարձ Ս. Օծման Վեհափառ Մկրտիչ Ա. Կաթողիկոսի։

Նոյ. 21 Ընծայումն Ս. Աստուածածնի։

» 29 Ս. Առաքելոցն Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի։

Դեկտ. 9 Տօն Յղութեան Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ։

---

2) Տօնք կայսերականք։

Ապրիլի 23. Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Թագուհի-Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի։

Ապրիլի 27. Ծնունդ Ն. Կ. Բ. Թագաժառանգ Գէորգի Ալէքսանդրովիչի։

Մայիսի 6 Ծնունդ Ն. Կ. Մ. Կայսեր Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչի։

Մայիսի 14 Թագադրութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսեր Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչի և Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի։

» 26. Ծն. Ն. Կ. Մ. Թագուհի-Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի։

Յուլ. 22. Անուանակոչ. Ն. Կ. Մ. Այրի-Կայսրուհւոյ Մարիա Ֆէօդորովնայի։

Օգոստոսի 25. Յիշատակ նուաճման արևելեան Կովկասու։

Հոկտ. 20 գահակալութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսեր Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչի։

Նոյեմբերի 14. Ծն. Ն. Կ. Մ. Այրի-Կայսրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի։

Նոյեմբ. 26 Անուանակոչութիւն Թագաժառանգ Գէորգի Ալէքսանդրովիչի։

Դեկտ. 6. Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսեր Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչի։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Դշ. Բէ. 3. օր Ծննդ. պահոց։ Տարեմուտ և Կաղանդ. Ռուսաց՝ Տօն Անուանակոչութեան Տեառն և Ս. Բարսեղի հայրապետին։	9
2	Եշ Գյ. 4. օր Ծննդեան պահոց։	10
3	Ուր. Գէ. 5. օր Ծննդեան պահոց։	11
4	Շբ. Դյ. 6. օր Ծննդեան պահոց։ Ս. Բարսեղի հայրապետին և եղբօր նորին Գրիգորի Նիւսացւոյն, Սեղբեստրոսի Հռովմայ հայրապետին և Օքքալ Եփրեմի Խորին Ասորւոյ։	12
5	✠ Կիր Դէ. Ճրագալոյց Ծննդ. Նաւակատիք։ Երեկոյ. զկնի պատարագի նախատօն. (մինչև ամսոյս 13-ն ամեն երեկ. նախատօն. կատարի)։ Ռ. Ճրագալոյց Աստուածայայտնութեան։	13
6	✠ Բշ. Եյ. ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ Տեառն մերոյ Յսի Քսի։ Ջրօրհնէք։ Ուտիք է մեզ անմիջոց ութ օր։ Ռ. Մկրտութիւն Տեառն։	14
	◉ Լր. լս. 11 ժ. 15 րոպ. երեկ. Ստանամանեփ։	
7	✠ Գշ. Եէ. 2. օր Ծննդեան։ Յիշատակ մեռելոց։ Ռուսաց Ս. Յովհաննու Կարապետին։	15
8	Դշ. Զյ. 3. օր Ծննդեան։	16
9	Եշ. Զէ. 4. օր Ծննդեան։	17
10	Ուր. Էյ. 5. օր Ծննդեան։ ☼ Արեգ. 'ի Ջրհոսն մտանէ 10 ժ. 56 ր. առ.	18
11	Շբ. Էէ. 6. օր Ծննդեան։	19
12	✠ Կիր. Ըյ. 7. օր Ծննդեան	20
13	✠ Բշ. Ըէ 8. օր Ծննդեան։ ՏՕՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ։ Յերեկոյին նախատօնակ։	21
	€ Վր. քռ. լս. 11 ժ. 7 ր. երեկ. Ձնախառն եղանակ։	
14	Գշ. Թյ. Տօն ծննդեան Ս. Յովհաննու Կարապետին։ Օր. Անուանակոչութեան Վեհափառ Մկրտչի Ա. Կաթուղիկոսի։ Ռուսաց Տօն Ս. կուսին Նունեայ։	22

Օ		Լ
15	Դշ. Թէ. Պահք։	23
16	Եշ. Ժյ. Ս. Պետրոսի հայրապետին, Վլասայ եպիս. և Աքեսադոմայ սարկաւագին։	24
17	Ուր. Ժէ. Պահք։	25
18	Շբ. Գյ. Ս. Անտօնի Տրիփոնի, Պարսամայ և Ոնուփրիոսի ճգնաւորացն։	26
19	✠ Կիր. Գէ. Ա. Կիր. զկնի Ծնընդեան։ Հարսանիք։	27
20	Բշ. Դյ. Ս. Թէոդոսի Թագաւորին և միջն. Նեփեսոսի։	28
21	Գշ. Դէ. Ս. Կիրակոսի և մօրն նորա Յուղիտայի և Ս. վկայիցն Գորդիոսի, Պօղիքտոսի և Դրիգորիսի։ Լատինաց՝ Տեառնընդառաջ։	29
	◓ Ծն. լս. 11 ժ. 13 ր. երեկ. Պարզկայ բայց ցուրտ։	
22	Դշ. Եյ. Պահք։	1
23	Եշ. Եէ. Ս. Վահանայ Գողթնացւոյն, Եւգենեայ կուս. և հօրն նորա Փիլիպպոսի և մօրն Կղօդեայ և երկուց եղբարցն Սերգեայ և Ապիտոնի և երկուց ներքինեացն։	2
24	Ուր. Զյ. Պահք։	3
25	Շբ. Զէ. Ս. Հայրապետացն Աթանասի և Կիւրղի։	4
26	✠ Կիր. Էյ. Բ. Կիր. զկնի Ծնընդեան։ Հարսանիք։	5
27	Բշ. Էէ. Ս. Եւգենիոսի, Մակարիոսի, Վալերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղասայ։	6
28	Գշ. Ըյ. Ս. Անդրէի զօրավարին և բանակի նորին, Կալինիկոսի և Դամիանեայ վկայիցն։	7
	☽ Առ. քռ. լս. 10 ժ. 25 ր. եր. Ձիւն։	
29	Դշ. Ըէ. Պահք։	8
30	Եշ. Թյ. Ս. Անդրիանոսի և կնոջն նորա Անատոլեայ, Թէոդորոսի և Եւլեթերոսի վկայիցն։	9
31	Ուր. Թէ. Պահք։	10

Այս ամսուս մէկից մինչև 31-ը օրն աւելացել է 1 ժ. 52 րոպէ.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

28 ՕՐ

Օ		Ն
1	Շբ. բյ. Ս. Գրիգորի Աստուածաբանին:	11
2	✠ Կիր. բէ. Գ. Կիր. զկնի Ծննդեան: Բարեկենդան Առաջաւորաց պահոց: Յունաց և Ռուսաց Տեառնընդառաջ:	12
3	Բշ. գյ. 1. օր Առաջաւ. պահոց:	13
4	Գշ. գէ. 2. օր Առաջաւ. պահոց:	14
5	Դշ. դյ. 3. օր Առաջաւ. պահոց:	15
	☉ Լր. լս. 1 ժ. 10 ր. ցերեկ. Ձնալից եղանակ:	
6	Եշ. դէ. 4. օր Առաջաւ. պահոց:	16
7	Ուր. եյ 5. օր Առաջաւ. պահոց.	17
	☼ Արեգ. ի Ջուկն մտանէ 1 ժ: 51 րոպ. առաւ.	
	Օր իջանելոյ ջերմութեան արեւու յ'օդս:	
8	Շբ. եէ. Ս. Սարգսի զօրավարին և որդւոյ նորա Մարտիրոսի և չորեքտասան զինուորացն: Հանդիսաւոր օր ուխտի Տփխիսի Ս. Սարգսի եկեղեցւոյ:	18
9	✠ Կիր. զյ. Դ. Կիր. զկնի Ծընընդեան: Հարսանիք:	19
10	Բշ. զէ. Ս. Ատոմեանց զօրավարացն:	20
11	Գշ. ըյ Ս. Սուքիասեանց վկայիցն:	21
12	Դշ. ըէ. Պահք:	22
13	Եշ. թյ. Ս. Ոսկեանց քահանայիցն: Յերեկոյին նախատօնակ:	23
	☾ Վր. քռ. լս. 6 ժ. 44 ր. առ. Դառնաշունչ եղանակ:	
14	✠ Ուր. թէ. Պահք. ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋ: Օր իջանելոյ ջերմութեան արեւու ի ջուրս:	24
15	Շբ. ժյ. Ս. ՍԱՀԱԿԱՅ ՊԱՐԹԵՒԻ Հայրապետին մերոյ:	25
16	✠ Կիր. ժէ. Ե. Կիր. զկնի Ծնընդեան: Հարսանիք:	26
17	Բշ. բյ. Ս. Մարկոսի եպիսկոպոսին, Պիոնի քհն. Կիւրղի և Բենիամինի սարկաւագացն և Ս. վկայիցն Արդմնէհի, Որմզդանայ և Սայենի: Յերեկ. նախատ.	27
18	Գշ. բէ. Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ քահ.	28
19	Դշ. գյ. Պահք: Յերեկ. նախատ.	29
	◉ Ծն. լս. 2 ժ. 55 ր. ցերեկ. Փոթորկալից եղանակ:	
20	✠ Եշ. գէ. Ս. ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ զօրավարացն մերոց և 1036 վկայիցն որք անկան ի մեծ պատերազմին Աւարայրի: Տօն ազգային և Յիշատակ մեռելոց:	1
21	Ուր. դյ. Պահք:	2
	Օր իջանելոյ ջերմութեան արեւու ի հողն:	
22	Շբ. դէ. Ս. Կ. Պօլսոյ Ս. ժողովոյ 150 հայրապետացն: (Զկնի Երեկոյեան ժամասացութեան ծածկեսցի սեղանն վարագուրաւ՝ յիշատակ արտաքսման Ադամայ ի դրախտէն):	3
23	✠ Կիր. եէ. Բուն-Բարեկենդան: Յ. Ռ. և Լատինաց՝ Բուն-Բարեկ.	4
24	Բշ. զյ. 1. օր մեծի պահոց:	5
25	Գշ. զէ. 2. օր մեծի պահոց:	6
26	Դշ. ըյ. 3. օր մեծի պահոց.	7
27	Եշ. ըէ. 4. օր մեծի պահոց:	8
	☽ Առ. քռ. լս. 6 ժ. 28 ր. երեկ. Հողմախառն եղանակ:	
28	Ուր. թյ. 5. օր մեծի պահոց:	9
	Այս ամսուս 1-էն մինչև 28-ը օրն աւելացել է 2 ժ. 7 րոպէ:	

ՄԱՐՏ

31 ՕՐ

Օ		Ն
1	Շբ. թէ. 6. օր մեծի պահոց: Ս. Թէոդորոսի զօրավարին: Եւ Յունաց և Ռուսաց:	10
2	✠ Կիր. ժյ. 7. օր մեծի պահոց: Բ. Կիրակէ Քառասնորդ. պահոց:	11
3	Բշ. ժէ. 8. օր մեծի պահոց:	12
4	Գշ. բյ. 9. օր մեծի պահոց:	13
5	✠ Դշ. բէ. 10. օր մեծի պահոց:	14
6	Եշ. գյ. 11. օր մեծի պահոց:	15
	☉ Լր. լս. 12 ժ. 28 ր. գիշ. Ցուրտ և խոնաւ:	
7	Ուր. գէ. 12. օր մեծի պահոց:	16
8	Շբ. դյ. 13. օր մեծի պահոց: Ս. Կիւրղի Երուսաղէմայ հայրապետին և միւս Կիւրղի եպ. և մօրն նորա Աննայի:	17
	☼ Արեգ. ի Խոյն մտանէ 1 ժ. 28 րոպ. առ. Գարնանամուտ և հաւասարակած — Տիւ և գիշեր հաւասար:	
9	✠ Կիր. դէ. 14. օր մեծի պահոց: Գ. Կիր. Քառասնորդական պահոց: (Անառակին):	18
10	Բշ. եյ. 15. օր մեծի պահոց:	19
11	Գշ. եէ. 16. օր մեծի պահոց:	20
12	Դշ. զյ 17. օր մեծի պահոց:	21
13	Եշ. զէ. 18. օր մեծի պահոց:	22
	☾ Վր. քռ. լս. 2 ժ. 58 ր. ցեր. Անձրևային եղանակ:	
14	Ուր. ըյ. 19. օր մեծի պահոց:	23
15	Շբ. ըէ. 20. օր մեծի պահոց: Ս. Յովհաննու Երուսաղէմայ հայրապետին և Ս. հայրապետացն մերոց Յովհաննու Օձնեցւոյն, Յովհաննու Որոտնեցւոյն և Գրիգորի Տաթևացւոյն:	24
16	✠ Կիր. թյ. 21. օր մեծի պահոց: Դ. Կիր. Քառասնորդական պահոց. (Տնտեսին):	25
17	Բշ. թէ. 22. օր մեծի պահոց:	26
18	Գշ. ժյ. 23. օր մեծի պահոց:	27
19	Դշ. ժէ. 24. օր մեծի պահոց: (Միջինք):	28
20	Եշ. բյ. 25. օր մեծի պահոց:	29
21	Ուր. բէ. 26. օր մեծի պահոց:	30
	◉ Ծն. լս. 7 ժ. 23 ր. առաւ. Փոփոխական:	
22	Շբ. գյ. 27. օր մեծի պահոց: Ս. Մանկացն Քառասնից, որք ի Սեբաստիա կատարեցան:	1
23	✠ Կիր. գէ. 28. օր մեծի պահոց: Ե. Կիր. Քառասնորդական պահոց: (Դատաւորին):	2
24	Բշ. դյ. 29. օր մեծի պահոց:	3
25	Գշ. դէ. 30. օր մեծի պահոց: Ռուսաց և Յունաց՝ Աւետումն Ս. Աստուածածնի	4
26	Դշ. եյ. 31. օր մեծի պահոց:	5
27	Եշ. եէ. 32. օր մեծի պահոց:	6
28	Ուր. զյ. 33. օր մեծի պահոց: Յերեկոյեան Նախատօնակ:	7
29	✠ Շբ. զէ. 34. օր մեծի պահոց: Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ մերոյ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ, ստակալի չարչարանացն և մտին ի Վիրապն:	8
	☽ Առ. քռ. լս. 11 ժ. 27 ր. առ. Ցրտային եղանակ:	
30	✠ Կիր. ըյ. 35. օր մեծի պահոց: Զ. Կիր. Քառասնորդական պահոց: (Գալստեան):	9
31	Բշ. ըէ. 36. օր մեծի պահոց:	10
	Այս ամսուս 1-էն մինչև 31-ը օրն աւելացել է 2 ժ. 4 րոպէ:	

Ա Պ Ր Ի Լ

30 ՕՐ

Օ		Լ
1	Գշ. գյ. 37. օր մեծի պահոց։	11
2	Դշ. գկ. 38. օր մեծի պահոց։	12
3	Եշ. դյ. 39. օր մեծի պահոց։	13
4	Ուր. դկ. 40. օր մեծի պահոց։	14
5	Շբ. տյ. 41. օր մեծի պահոց Յիշատակ Ղազարու Յարութեան։	15
	Լր. լս. 9 ժ. 26 ր. առաւ. Փոփոխական եղանակ։	
6	✠ Կիր. տկ. Է. Կիր. ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ։ Պահք։ Յերեկ. Դռնբացէք։ Ռուսաց եւ Ծաղկազարդ։	16
7	✠ Աւագ-Երկուշաբթի բյ. Պահք։ ԱՒԵՏՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ։	17
8	Աւագ-Երեքշաբթի բկ. Յիշատակ տասն կուսանաց։ Պահք։	18
	Արեգ. ի Ցուլն մտանէ 1 ժ. 16 րոպէ երեկ.	
9	Աւագ-Չորեքշաբթի գյ. Պահք։	19
10	✠ Աւագ-Հինգշաբթի գկ. ՅԻՇԱՏԱԿ ՈՏՆԼՈՒԱՑԻ։ Պահք։	20
11	Աւագ-Ուրբաթ դյ. Պահք։ Յիշ. Չարչարանաց եւ Խաչելութեան Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ	21
	Վր. քռ. լս. 12 ժ. 48 ր. գիշ. Անձրեւ։	
12	Աւագ-Շաբաթ դկ. Ճրագալոյց Յարութեան։ Նաւակատիք։ Յերեկոյեան զկնի պատարագի նաւակատոնակ։	22
13	✠ Կիր. տյ. ԶԱՏԻԿ։ (Ս. Յարութիւն Քրիստոսի)։ Ուտիք է մեզ անմիջոց մինչեւ Համբարձումն։ Եւս Յուն. եւ Ռուսաց, որոց ուտիք է մինչեւ ցՆոր-կիւրակէ։ Լատինաց եւս Զատիկ։	23
14	✠ Բշ. տկ. 2. օր Զատկի։ Յիշատակ մեռելոց։	24
15	✠ Գշ. բյ. 3. օր Զատկի։	25
16	Դշ. բկ. 4. օր Զատկի։	26
17	Եշ. գյ. 5. օր Զատկի։	27
18	Ուր. գկ. 6. օր Զատկի։	28
19	Շբ. դյ. 7. օր Զատկի։ Յիշատակ գլխատման Ս. Յովհաննու Մկրտչի։	29
	Նն. լս. 11 ժ. 47 ր. գիշ. Պարզ եղանակ։	
20	✠ Կիր. դկ. 8. օր Զատկի։ Բ. Կիր. Նոր Կիւրակէ։ (Կրկնազատիկ)։	1
21	Բշ. տյ. 9. օր Յինանց։	2
22	Գշ. տկ. 10. օր Յինանց։	3
23	Դշ. բյ. 11 օր Յինանց։	4
24	Եշ. բկ. 12. օր Յինանց։	5
25	Ուր. գյ. 13. օր Յինանց։	6
26	Շբ. գկ. 14. օր Յինանց։	7
27	✠ Կիր. դյ. Աշխարհամատրան Կիւրակէ (Կանանչ Կիւրակէ)։	8
	Առ. քռ. լս. 12 ժ. 37 ր. գիշ. Գարնանային եղանակ։	
28	Բշ. դկ. 16. օր Յինանց։	9
29	Գշ. տյ. 17. օր Յինանց։	10
30	Դշ. տկ. 18. օր Յինանց։	11

Այս ամսուայ 1-ից մինչեւ 30-ը օրն աւելացել է 2 ժ. 4 րոպէ։

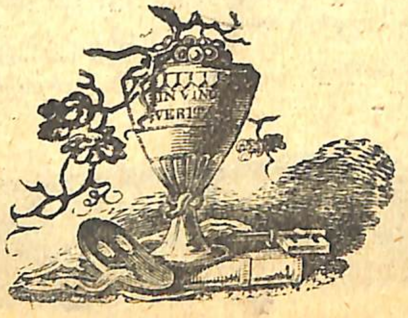

Մ Ա Յ Ի Ս

31 ՕՐ

Լ		Օ
1	Եշ. բյ. 19. օր Յինանց։	12
2	Ուր. բկ. 20. օր Յինանց։	13
3	Շբ. գյ. 21. օր Յինանց։	14
4	✠ Կիր. գկ. Կարմիր-Կիւրակէ։	15
	Լր. լս. 4 ժ. 55 ր. ցերեկ. Զով եւ վճիտ եղանակ։	
5	Բշ. դյ. 23. օր Յինանց։	16
6	Գշ. դկ. 24. օր Յինանց։	17
7	Դշ. տյ. 25. օր Յինանց։	18
8	Եշ. տկ. 26. օր Յինանց։	19
	Արեգ. ի Երկուորեակն մտանէ 1 ժ. 4 րոպէ։	
9	Ուր. բյ. 27. օր Յինանց։ Ռուսաց՝ Տօն փոխադրութեան նշխարաց Ս. Նիկողայոսի Սքանչելագործի։	20
10	Շբ. բկ. 28. օր Յինանց։	21
11	✠ Կիր. գյ. Տօն Երեւման Ս. Խաչի։	22
	Վր. քռ. լս. 12 ժ. 35 ր. ցեր. Փոփոխական եղանակ։	
12	Բշ. գկ. 30. օր Յինանց։	23
13	Գշ. դյ. 31. օր Յինանց։	24
14	Դշ. դկ. 32. օր Յինանց։	25
15	Եշ. տյ. 33. օր Յինանց։	26
16	Ուր. տկ. 34. օր Յինանց։	27
17	Շբ. բյ. 35. օր Յինանց։	28
18	✠ Կիր. բկ. 36. օր Յինանց։ Զ. Կիւրակէ։	29
19	Բշ. գյ. 37. օր Յինանց։	30
	Նն. լս. 3 ժ. 26 ր. ցերեկ. Զուարճալի եղանակ։	
20	Գշ. գկ. 38. օր Յինանց։	1
21	Դշ. դյ. 39. օր Յինանց։	2
22	✠ Եշ. դկ. 40. օր Յինանց։ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ. Վերջակ։ Յ. Ռ. եւ Լատ. Համբարձումն։ Հանդիսաւոր օր ուխտի Տփխիսի մերձ. Թէյէթ գիւղի Ս. Գէորգ եկ.	3
23	Ուր. տյ. 41. օր Յինանց։ Պահք։	4
24	Շբ. տկ. 42. օր Յինանց։	5
25	✠ Կիր. բյ. Երկրորդ Ծաղկազարդ։	6
26	Բշ. բկ. 44. օր Յինանց։	7
27	Գշ. գյ. 45. օր Յինանց։	8
	Առ. քռ. լս. 10 ժ. 3 ր. առ. Հողմախառն եւ անձրեւային եղանակ։	
28	Դշ. գկ. 46. օր Յինանց։ Պահք։	9
29	Եշ. դյ. 47. օր Յինանց։	10
30	Ուր. դկ. 48. օր Յինանց։ Պահք։	11
31	Շբ. տյ. 49. օր Յինանց։	12

Այս ամսուայ 1-ից մինչեւ 31-ը օրն աւելացել է 1 ժ. 17 րոպէ։

Ծննդեան գիշերը Վրաստանի հայ ընտանիքում։

ՅՈՒՆԻՍ

30 ՕՐ

0		Լ
1	✠ Կիր. աէ. Յիսնեբրորդ օր ի Զատկէն: ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ (Պենտեկոստէ)։ Բարեկենդան Նըխական պահոց։ Յ. Ռ. և Լատինաց Հոգեգալուստ։	13
2	Բշ. բյ. 2. օր Հոգեգ. Պահք. Ռուսաց՝ երկրորդ օր Հոգեգալստ.	14
3	Գշ. բէ. 3. օր Հոգեգ: Պահք:	15
	☉ Լր. լս. 0 ժ. 2 ր. գիշ. Անձրև:	
4	Դշ. գյ. 4. օր Հոգեգ. Պահք:	16
5	Եշ. գէ. 5. օր Հոգեգ. Պահք:	17
6	Ուր. դյ. 6. օր Հոգեգ. Պահք:	18
7	Շբ. դէ. 7. օր Հոգեգ.	19
8	✠ Կիր. այ. Ա. Կիր. Յարութեան: Յիշատակ Եղիայի Մարգարէին. Յեր. Նախատօնակ: Հարսանիք: Հանդիսաւոր օր ուխտի Տփխիսի Մըծխեթայ Ճվրինդիս գիւղի Ս. Աստուածածին եկեղ.	20
9	Բշ. աէ. Ս. կուսանացն Հռիփսիմեանց: Յերեկոյեան Նախատօնակ:	21
	☼ Արեգ. ի Խեցգետինն մտանէ 9 ժ. 8 ր. առաւ. Ամառնամուտ և արևադարձ, ցերեկն սկսանի կարճանալ—գիշերն երկարել:	
	€ Վր. քռ. լս. 2 ժ. 24 ր. գիշ. Փոփոխական եղանակ:	
10	Գշ բյ. Ս. կուսանացն Գայեանեանց:	22
11	Դշ. բէ. Պահք: Յերեկոյեան Նախատօնակ:	23
12	Եշ գյ. Ս. Յովհաննու Կարապետին և Աթանագինէ եպիսկոպոսին:	24
13	Ուր. գէ. Պահք: Յերեկոյեան Նախատօնակ:	25
14	✠ Շբ. դյ. Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ մերոյ—Ելն ի վիրապէն:	26
15	✠ Կիր. դէ. Բ. Կիր. զկնի Հոգ. ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ՍՐԲՈՅ ԷՋՄԻԱԾՆԻ. (Կատարի հանդէս յամենայն եկեղեցիս Հայաստանեայց)։ Հարսանիք:	27
16	Բշ. այ. Ս. մկն. Բեթղեհեմի, Ակակիոսի վկային, Մովկեմայ քահանային և Կոնդրատիոսի զինուորին:	28
17	Գշ. աէ. Ս. կուսանացն Նունեայ և Մանեայ:	29
18	Դշ. բյ. Պահք:	1
	☉ Ծն. լս. 5 ժ. 55 ր. առաւ. Զուարթաշէն եղանակ:	
19	Եշ. բէ. Ս. Իշխանացն Սահակայ և Յովսէփայ և Ս. վկայեցն Սարգսի և Բագոսի:	2
20	Ուր. գյ. Պահք:	3
21	Շբ. գէ. Ս. ՆԵՐՍԷՍԻ ՄԵԾԻ Հայրապետին մերոյ և Խադայ եպիսկոպոսին:	4
22	✠ Կիր. դյ. Գ. Կիր. զկնի Հոգեգ. Բարեկենդան Ս. Լուսաւորչի պահոց:	5
23	Բշ. դէ. Պահք: Ս. Եպիփանու Կիպրացւոյն, Բաբելայ հայրապ. և 3 աշակերտաց նորին:	6
24	Գշ. այ. Պահք: Ս. Կոստանդիանոսի Թագաւորին և մօրն նորա Հեղինէի:	7
25	Դշ. աէ. Պահք:	8
	☽ Առ. քռ. լս. 4 ժ. 32 ր. ցեր. Տօթ եղանակ:	
26	Եշ. բյ. Պահք: Ս. Թէոդիտոսի Գաղատացւոյն, Թալլեայ բժշկին և 7 կուսանացն, որք ի յԱնկիւրեայ կատարեցան:	9
27	Ուր. բէ. Պահք: Յերեկոյեան Նախատօնակ:	10
28	✠ Շբ. գյ. Գիւտ Նշխարացն Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ Լուսաւորչին մերոյ:	11
29	✠ Կիր. գէ. Դ. Կիր. զկնի Հոգեգալստ. Հարսանիք:	12
30	Բշ. դյ. Ս. վկայիցն Անտոնինոսի, Թէոփիլոսի, Անիկետոսի և Փոտինոսի:	13

Այս ամսուայ 1-էց մինչև 30-ը օրը պակասել է 1 ժ. 24 րոպէ:

ՅՈՒԼԻՍ

31 ՕՐ

0		Լ
1	Գշ. դէ. Ս. Դանիէլի Մարգարէին և երից մանկանցն Սեդրակայ, Միսակայ և Աբեդնագովի:	14
2	Դշ. այ. Պահք: Յերեկոյին Նախատօնակ:	15
	☉ Լր. լս. 7 ժ. 53 ր. առաւ. Պայծ. եղանակ:	
3	✠ Եշ. աէ. Սրբոց Թարգմանչացն մերոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍՐՈՊԱՅ:	16
4	Ուր. բյ. Պահք:	17
5	Շբ. բէ. Ս. Տրդատայ Թագաւորին մերոյ և Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովադխտոյն: Յերեկոյեան Նախատօնակ:	18
6	✠ Կիր. գյ. Ե. զկնի Հոգ. Գիւտ Տփոյ Ս. Աստուածածնի: Հարսանիք:	19
7	Բշ. գէ. Ս. Կալիստրատոսի և 49 վկայեցն և Ղուկիանոսի քահանային:	20
8	Գշ. դյ. Ս. Զաքարիայի մարգարէին:	21
9	Դշ. դէ. Պահք:	22
	€ Վր. քռ. լս. 6 ժ. 8 ր. երեկ. Տօթ, տեղ տեղ կարկուտ:	
10	Եշ. այ. Ս. Եղիսէի Մարգարէին:	23
11	Ուր. աէ. Պահք:	24
	☼ Արեգ. ի Առիւծն մտանէ 8 ժ. 35 րոպէ առաւ.	
12	Շբ. բյ. Ս. երկոտասանից Առաքելոյն Քրիստոսի և Ս. Պօղոսի երեքտասան Առաքելոյն:	25
13	✠ Կիր. բէ. Զ. զկնի Հոգեգ. Բարեկենդան Վարդավառի պահոց:	26
14	Բշ. գյ. 1. օր Վարդավ. պահոց:	27
15	Գշ. գէ. 2. օր Վարդավ. պահոց:	28
16	Դշ. դյ. 3. օր Վարդ. պահոց:	29
17	Եշ. դէ. 4. օր Վարդ. պահոց:	30
	☉ Ծն. լս. 6 ժ. 58 ր. երեկ. Զով եղանակ:	
18	Ուր. այ. 5. օր Վարդ. պահոց:	1
19	Շբ. աէ. ՅԻՇԱՏԱԿ ՏԱՊԱՆԱԿԻՆ ՀՆՈՑ և ՏՕՆ ՆՈՐՈՅՍ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ: Նաւակատիք:	2
20	✠ Կիր. բյ. ՎԱՐԴԱՎԱՌ: Մեծահանդէս օր ուխտի Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի և Տփխիսայ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն:	3
21	✠ Բշ. բէ. 2 օր Վարդավառի: Յիշատակ մեռելոց: Մեծահանդէս օր ուխտի Ծիրանաւորի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն Տըփխիսոյ—(Կրծանիսի):	4
22	Գշ. գյ. 3. օր Վարդավառի: Ռուսաց Ս. Մարիամու Մագդաղենացւոյն:	5
23	Դշ. գէ. Պահք:	6
24	Եշ. դյ. Ս. Եսայեայ մարգարէին:	7
	☽ Առ. քռ. լս. 9 ժ. 25 ր. երեկ. Գեղեցիկ եղանակ:	
25	Ուր. դէ. Պահք: Յերեկոյեան Նախատօնակ:	8
26	✠ Շբ. այ. Ս. ԹԱԴԷՈՍԻ Առաքելոյն և Ս. Սանդխտոյ կուսին:	9
27	✠ Կիր. աէ. Բ. Կիր. զկնի Վարդավառի: Հարսանիք:	10
28	Բշ. բյ. Ս. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին և 45 վկայիցն և Ս. կուսանացն Յուստինեայ, Եփիմեայ և Քրիստինեայ:	11
29	Գշ. բէ. Ս. Աթանագինեայ եպիսկոպոսին և տասն աշակերտացն և հինգ վկայիցն:	12
30	Դշ. գյ. Պահք:	13
31	Եշ. գէ. Ս. Նախահարցն Ադամայ, Աբէլի, Սեթայ, Ենովքայ, Ենովսայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Աբրահամու, Իսահակայ, Յովսէփայ, Յակոբայ, Մովսէսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ Սամուէլի, Սամփսոնի Յեփթայեայ Բարակայ, Գեդէօնի և այլոց Սրբ. Նախահարցն:	14
	☉ Լր. լս. 5 ժամ 23 ր. ցերեկ. Շոգեր:	

Այս ամսուայ 1-էց մինչև 31-ը օրը պակասել է 1 ժ. 26 րոպէ.

ՕԳՈՍՏՈՍ

31 ՕՐ

Օ | Լ

1 Ուր. փյ. Պահք: 15

2 Շբ. փւ. Ս. որդւոց և Թոռանց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ, Արիստակէսի, Վրթանէսի, Յուսիկանն, Գրիգորիսի և Դանիէլի: 16

3 ✠ Կիր. տյ. Գ. Կիր. զկնի Վարդավառի: Հարսանիք: Լատինաց Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի: 17

4 Բշ. տւ. Ս. Մակաբայեցւոցն, Եղիազարու քահանային, Շամունեայ և եօթն որդւոց նորին: 18

5 Գշ. բյ. Ս. Երկոտասանից մարգարէիցն, Ովսեայ, Ամովսայ, Միքեայ, Յովէլեայ, Աբդիու, Նաւումայ, Ամբակումայ, Յօնանու, Սոփոնիայ, Անգէայ, Զաքարեայ և Մաղաքեայ: 19

6 Դշ. բւ. Պահք: Յունաց և Ռուսաց՝ Վարդավառ: 20

7 Եշ. ֆյ. Ս. Սոփեայ և երից դստերացն, Պիստոսի, Ելպիսի և Ագապի: 21

8 Ուր. ֆւ. Պահք: 22

☾ Վր. քռ. լս. 11 ժ. 34 ր. առ. Լաւ եղանակ:

9 Շբ. փյ. Ս. Եփեսոսի ժողովոյն 200 հայրապետացն: 23

10 ✠ Կիր. փւ. Դ. Կիր զկնի Վարդավառի: Բարեկենդան Ս. Աստուածածնի պահոց: 24

☼ Արեգ. ի Կոյսն մտանէ 3 ժ. 18 րոպէ առաւ.

Ըստ տոմարի մերում Նաւասարդ և տարեմուտ ՌՅԽԷ ԹՎԿ. և բուն տոմ. 4389 Թուականին:

11 Բշ. տյ. 1. օր Ս. Ածած. պահոց: 25

12 Գշ. տւ. 2. օր Ս. Ածած. պահոց: 26

13 Դշ. բյ. 3. օր Ս. Ածած. պահոց: 27

14 Եշ. բւ. 4. օր Ս. Ածած. պահոց: 28

15 Ուր. ֆյ. 5. օր Ս. Ածած. պահոց: Ռուսաց՝ Վերափոխումն: 29

16 Շբ. ֆւ. Տօն Տողակաթի, Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ, ըստ տեսլեան Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ: Նաւա- 30

կատիք: Յերեկոյին նախատօնակ:

☺ Ծն. լս. 6 ժ. 29 ր. առաւ. Պարզկոյ:

17 ✠ Կիր. փյ. ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. Աստուածածնի. Ջկնի պատարագի կատարի օրհնութիւն խաղողոյ: Ինն օր նախատօնակ: 1

Հանդիսաւոր օր ուխտի Բեթղեհէմի Ս. Աստուած. եկ. Տփխիսոյ:

18 ✠ Բշ. փւ. 2. օր Վերափոխման. Յիշատակ մեռելոց: 2

19 Գշ. տյ. 3. օր Վերափոխման: 3

20 Դշ. տւ. 4. օր Վերափ. Պահք: 4

21 Եշ. բյ. 5. օր Վերափոխման: 5

22 Ուր. բւ. 6. օր Վերափ. Պահք: 6

☽ Առ. քռ. լս. 2 ժ. 13 ր. գիշ. Փոփոխական եղանակ:

23 Շբ. ֆյ. 7. օր Վերափոխման: 7

24 ✠ Կիր. ֆւ. 8. օր Վերափոխման: 8

25 Բշ. փյ. 9. օր Վերափոխման: Ռ. Յիշատակ նուաճման արևելեան Կովկասու: 9

26 Գշ. փւ. Ս. Յովակիմայ և Աննայի ծնողաց Ս. Աստուածածնի և Ս. կանանցն Իւղաբերից: 10

27 Դշ. տյ. Պահք: Լատինաց՝ Ծնունդ Ս. Աստուածածնի: 11

28 Եշ. տւ. Ս. Երեմիայի մարգարէին: 12

29 Ուր. բյ. Պահք: Ռուսաց՝ գլխատումն Ս. Յովհաննու Կարապետին: 13

30 Շբ. բւ. Ս. Առաքելոցն Թօմայի, Յակոբայ և Շմաւօնի: Յերեկոյեան նախատօնակ: Փոխադր. նշխարաց Աղէքսանդր Նեվսկացւոյ: 14

☺ Լր. լս. 5 ժ. 12 ր. առաւ. Զուարճալի եղանակ:

31 ✠ Կիր. ֆյ. Գ. Կիր. զկնի Վերափոխման Գիւտ—Գօտւոյ Ս. Աստուածածնի: 15

Այս ամսուայ 1-էն մինչև 31-ը օրը պակասել է 2 ժ. 14 րոպէ:

ԱՍԲ 37348

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

30 ՕՐ

Օ | Լ

1 Բշ. ֆւ. Ս. Սեմփաննոսի Ուլնեցւոյն և ս. վկայիցն Գոհարինեայ, Ծամդէսի, Տուքիկոսի և Ռատիկոսի: 16

2 Գշ. փյ. Ս. մարգարէիցն, Եղեկիէլի, Եզրի և Զաքարիայի հօրն Ս. Յովհաննու Մկրտչի: Լատինաց՝ Խաչվերաց: 17

3 Դշ. փւ. Պահք: 18

4 Եշ. տյ. Ս. Յովհաննու Կարապետին և Յոբայ արդարոյն: 19

5 Ուր. տւ. Պահք: 20

6 Շբ. բյ. Տօն՝ Նիկիոյ Սուրբ ժողովոյ 318 հայրապետացն: 21

7 ✠ Կիր. բւ. Դ. Կիր. զկնի Վերափոխման: Բարեկենդան Ս. Խաչի պահոց: Յերեկոյին նախատօնակ: 22

☾ Վր. քռ. 5 ժ. 42 ր. առաւ. Վճիտ եղանակ:

8 ✠ Բշ. ֆյ. 1. օր Ս. Խաչի պահոց: Տօն Ծննդեան Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ ՚ի յԱննայէ: Յունաց և Ռուսաց ևս տօն ծննդեան Ս. Աստուածածնի: 23

9 Գշ. ֆւ. 2. օր Ս. Խաչի պահոց: 24

☼ Արեգ. ի Կշիռն մտանէ 1 ժ. 4 րոպէ առաւ. Աշնանամուտ և հաւասարակաց—Տիւ և գիշեր հաւասար:

10 Դշ. փյ. 3. օր Ս. Խաչի պահոց: 25

11 Եշ. փւ. 4. օր Ս. Խաչի պահոց: 26

12 Ուր. տյ. 5. օր Ս. Խաչի պահոց: 27

13 Շբ. տւ. Տօն Ս. եկեղեցւոյս ի Նաւակատիս Ս. Խաչին: Նաւակատ. 28

14 ✠ Կիր. բյ. ԽԱՉՎԵՐԱՑ: Յունաց և Ռուսաց ևս Խաչվերաց: 29

☺ Ծն. լս. 4 ժ. 47 ր. ցերեկ. Առողջարար եղանակ.

15 ✠ Բշ. բւ. 2. օր, Տօն Խաչի: Յիշատակ մեռելոց: 1

16 Գշ. ֆյ. 3. օր, Տօն եկեղեցւոյ: 2

17 Դշ. ֆւ. 4. օր, Տօն եկեղ. Պահք: 3

18 Եշ. փյ. 5. օր, Տօն եկեղեցւոյ: Լատին. Տօն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ ի սահմանս Հռոմայ և Նէապօլսոյ: 4

19 Ուր. փւ. 6. օր. Տօն Ս. Խաչի: Պահք: 5

20 Շբ. տյ. 7. օր, Տօն Ս. խաչի: 6

21 ✠ Կիր. տւ. Բ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Բարեկենդան Վարագայ Ս. Խաչի: 7

☽ Առ. քռ. լս. 8 ժ. 32 ր. առ. Անհաստատ եղանակ:

22 Բշ. բյ. Պահք: Ս. Մամասայ, Փեւլիկտեմօնի և Սիմէօնի Սիւնակեցւոյն: 8

23 Գշ. բւ. Պահք: Ս. կուսանացն Փեփրոնեայ, Մարիանեայ և Շուշանայ դստեր մեծին Վարդանայ: 9

24 Դշ. ֆյ. Պահք: 10

25 Եշ. ֆւ. Պահք: Ս. հայրապետացն Բարսղամու, Անթիմոսի և Երանոսի: 11

26 Ուր. փյ. Պահք: Տարեդարձ Ս. Օծման Տ. Տ. Մկրտչի Ա. ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի: Ռ.՝ Ննջումն Ս. Յովհաննու Աւետարանչին: 12

27 Շբ. փւ. Ս. Գէորգայ զօրավարին, Ագոկտոսի և Ռոմանոսի երգեցողին: Հանդիսաւոր օր ուխտի Տփխիսի Մրճակայ Շահնաբադ (եկեղ.) ուխտատեղւոյն: 13

28 ✠ Կիր. տյ. Գ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Տօն Վարագայ Ս. Խաչի: Հարսանիք: 14

☺ Լր. լս. 7 ժ. 42 ր. երեկ. Հողմախառն եղանակ:

29 Բշ. տւ. Ս. Դաւթի Դվնեցւոյն և Ս. վկայիցն Ղամբէոսի և Ղամբէուհւոյն: 15

30 Գշ. բյ. Ս. Եւստաթէոսի և կնոջ նորա Թէոփիստոսի և երկուց որդւոցն և կուսանացն Երմոնեայ և Ներսէսին: Յ. և Ռուս. Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ և Ս. կուսանացն Հռիփսիմեանց և Գայանեանց: 16

Այս ամսուայ 1-էն մինչև 30-ը օրը պակասել է 2 ժ. 14 րոպէ:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

31 ՕՐ

0		Լ
1	Դշ. բէ. Պահք: Ռուսաց՝ Պաշտպանութիւն Ս. Աստուածածնի:	17
2	Եշ. գյ. Ս. իշխանացն Սահակայ և Համազասպայ:	18
3	Ուր. գէ. Պահք:	19
4	Շբ. դյ. Ս. եօթնասուն և երկու աշակերտացն Քրիստոսի:	20
5	✠ Կիր. դէ. Դ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	21
6	Բշ. ոյ. Ս. Փոկասու հայրապետին և Երանոսի հետևողին Առաքելոցն:	22
	☾ Վր. քռ. լս. 12 ժ. 9 ր. գիշ. Խոնաւ եղանակ:	
7	Գշ. ոէ. Ս. կուսանացն Թեկղի, Վարվառեայ և Պեղեղեայ:	23
8	Դշ. բյ. Պահք:	24
9	Եշ. բէ. Ս. Պանտալէոնի բժշկին, Երմողեայ քահանային և Եւպրակսեայ կուսին:	25
10	Ուր. գյ. Պահք:	26
11	Շբ. գէ. Ս. Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսէսի քերթողին, Դաւթի անյաղթ—փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն և Ներսէսի Կլայեցւոյն:	27
12	✠ Կիր. դյ. Ե. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	28
	☉ Արեգ. ի Կարիճն մտանէ 4 ժ. 2 ր. երեկոյեան:	
13	Բշ. դէ. Գիւտն նշխարաց Ս. Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսի, և Սրբոց հարցն Թաթլոյ, Վարոսի և Թումասու, Անտոնի և Կրօնիդեայ և եօթն խոտաճարակացն որք Յիննակնեայ վանն կատարեցան:	29
14	Գշ. ոյ. Ս. Առաքելոյն, Անանիայի, Մատթէի, Բառնաբայ, Փիլիպպոսի, Շեղայի, Յովհաննու և Սեղբանոսի:	30
	☉ ՆՆ. լս. 2 ժ. 28 ր. գիշ. Փոփոխական եղանակ:	
15	Դշ. ոէ. Պահք:	1
16	Եշ. բյ. Ս. Դիոնէսիոսի Արիսպագացւոյն, և Առաքելոյն Տիմոթէոսի և Տիտոսի:	2
17	Ուր. բէ. Պահք:	3
18	Շբ. գյ. Ս. Աւետարանչացն, Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհաննու:	4
19	✠ Կիր. գէ. Զ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	5
20	Բշ. դյ. Ս. Ղուկիանոսի հարիւրապետին որ հաւատաց ի Խաչելութիւնն Քրիստոսի և Յովսեփայ Աստուածահօրն, Յովսեփայ Արեմաթացւոյն, բարեկամին Քրիստոսի Ղազարու և քերցն նորա Մարթայի և Մարիամու:	6
	☽ Առ. քռ. լս. 5 ժ. 47 ր. եր. Հանդարտ եղանակ:	
21	Գշ. դէ. Ս. Թէոդիտոնի քահանային, Զենոնի զինուորին և Մակարայ, Եւդոքսեայ և Ռամելայ:	7
22	Դշ. ոյ. Պահք: Ռուսաց՝ Ղազանու հրաշագործ պատկերին Ս. Աստուածածնի:	8
23	Եշ. ոէ. Ս. Խարիթեանց և Ս. վկայիցն Արտեմեայ և Քրիստափորի և երկուց կանանցն Կալինիկեայ և Ակիւլինեայ:	9
24	Ուր. բյ. Պահք:	10
25	Շբ. բէ. Ս. Երկոտասանից վարդապետացն Իերոթէոսի, Դիոնեսիոսի, Սեղբեստրոսի, Աթանասի, Կիւրղի Երուսաղեմացւոյն, Եփրեմի Խորին ասորւոյ, Բարսեղի Կեսարացւոյն, Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրիգորի Աստուածաբանին, Եպիփանու Կիպրացւոյն, Յովհաննու Ոսկեբերանին և Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն:	11
26	✠ Կիր. գյ. Է. Կիր. զկնի Ս. Խաչի:	12

0		Լ
	Գիւտ—Խաչ: Հարսանիք:	
27	Բշ. գէ. Ս. Անաստասայ քահանային, Վարոսի և Թէոդորիտեայ և որդւոց նորա և որք ընդ նմա կատարեցան:	13
28	Գշ. դյ. Ս. Հիպերիքեանցն, որք ի Սամոսատ կատարեցան և Ս. Սեւերիանոսի Սեբաստացւոյն, Բաբեղայ ծերոյն և 84 աշակերտաց նորին:	14
	☉ Լր. լս. 12 ժ. 50 ր. ցերեկ. Անձրեւային եղանակ:	
29	Դշ. դէ. Պահք:	15
30	Եշ. ոյ. Ս. Յովհաննու Ոսկեբերան հայրապետին:	16
31	Ուր. ոէ. Պահք:	17
	Այս ամսուայ 1-էն մինչև 31-ը օրը պակասել է 2 ժ. 10 րոպէ:	

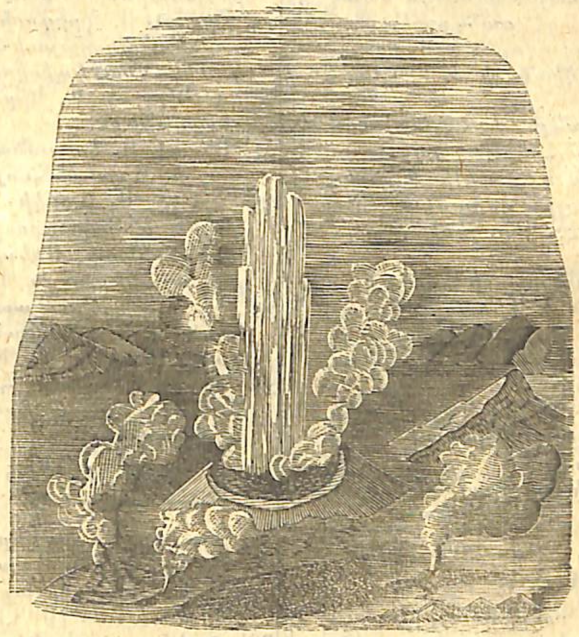

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

30 ՕՐ

Օ		Լ
1	Շբ. բյ. Տօն ամենայն սրբոց—Հնոց և Նորոց, յայտնից և անյայտից:	18
2	✠ Կիր. բէ. Ը. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	19
3	Բշ. գյ. Ս. Ստեփաննոսի Հռոմայ հայրապետին և քահանայից, սարկաւագաց և ժողովրդոց:	20
4	Գշ. գէ. Ս. Ակիւփսիմեայ եպսկ. Յովսէփայ քահ. Այիթալայ սարկաւագին և Պղատոնի վկային:	21
5	Դշ. դյ. Պահք:	22
	☾ Վր. քռ. լս. 5 ժ. 2 ր. ցեր. Աշնային եղանակ:	
6	Եշ. դէ. Ս. Հայրապետացն Մետրոփանոսի, Աղէքսանդրոսի, Պօղոսի խոստովանողին և Ս. Նոտարացն Մարկիանոսի և Մարտիրոսի:	23
7	Ուր. ոյ. Պահք: Յերեկ. նախատ.	24
8	Շբ. ոէ. Ս. Հրեշտակապետացն Գաբրիէլի և Միքայէլի և ամենայն երկնային զօրացն:	25
9	✠ Կիր. բյ. Թ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	26
10	Բշ. բէ. Ս. Մելիտոսի Անտիոքայ հայրապետին և Մինասայ եգիպտացւոյն և միւս Մելիտոսի եպ. Բուրայ քահանային և Շենու սարկաւագին:	27
11	Գշ. գյ. Ս. Դիմետրեայ վկային և Բասիլիսկոսի քահանային:	28
12	Դշ. գէ. Պահք:	29
	☼ Արեգ. ի Աղեղնաւորն մտանէ 7 ժ. 17 ր. երեկոյեան:	
	☉ Ծն. լս. 12 ժ. 20 ր. առաւ. Փոփոխական եղանակ:	
13	Եշ. դյ. Ս. Գուրիասայ, Սամունասայ, Աբիբայ սարկաւագին, Ռոմանոսի միայնակեցւոյն, Մանկանն-խոստովանողի և Հեւսեքոսի զինւորին:	1
14	Ուր. դէ. Պահք: Յուն. և Ռուսաց բարեկենդան Ծննդեան պահոց:	2
15	Շբ. ոյ. Ս. Առաքելոյն Անդրէի և Փիլիպպոսի:	3
16	✠ Կիր. ոէ. Ժ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի: Բարեկենդան Յիսնակի պահոց:	4
17	Բշ. բյ. 1. օր Յիսնակի պահոց:	5
18	Գշ. բէ. 2. օր Յիսնակի պահոց:	6
19	Դշ. գյ. 3. օր Յիսնակի պահոց:	7
	☽ Առ. քռ. լս. 6 ժ. 15 ր. առ. Անձրև և հողմ:	
20	Եշ. գէ. 4. օր Յիսնակի պահոց: Յերեկոյեան նախատօնակ:	8
21	✠ Ուր. դյ. 5. օր Յիսնակի պահոց: ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ի Տաճարն.—Նաև Յ. և Ռուսաց:	9
22	Շբ. դէ. Ս. Գրիգորի Սքանչելագործին, Նիկողայոսի հայրապետին և Միւռոնայ եպիսկոպոսին:	10
23	✠ Կիր. ոյ. Ա. Կիր. Յիսնակի: Հարսանիք:	11
24	Բշ. ոէ. Ս. Կուսանացն Յուլիանայ և Վասիլուհւոյ:	12
25	Գշ. բյ. Ս. Ղուկիանոսի քահանային և Տարազրոսի, Պրօպոսի, Անդրոնիկոսի, Ոնեսիմեայ և այլոց աշակերտացն Պօղոսի:	13
26	Դշ. բէ. Պահք: Լատինաց՝ Յղութիւն Ս. Աստուածածնին ի յԱննայէ: Ռուսաց՝ Ս. Գէորգ:	14
27	Եշ. գյ. Ս. Կղեմայ հայրապետին և Բագարատայ Տաւրոմենայ եպիսկոպոսին:	15
	⊛ Լր. լս. 7 ժ. 55 ր. առ. Անհաստատ եղանակ:	
28	Ուր. գէ. Պահք: Յերեկ. նախատ.	16
29	✠ Շբ. դյ. Ս. Առաքելոց և առաջին Լուսաւորչացն մերոց ԹԱԴԷՈՍԻ և ԲԱՐԴՈՒՂԻՄԷՈՍԻ:	17
30	✠ Կիր. դէ. Բ. Կիր. զկնի Յիսնակի: Հարսանիք:	18

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը օրը պակասել է 1 ժ. 19 րոպէ:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Բշ. ոյ. Ս. Գէնարիոսի եպիսկոպոսին և Մերկերիոսի զինւորին Յակովբայ և Իրաւափառայ:	19
2	Գշ. ոէ. Ս. Կոռնելիոսի հայրապետին և Շմաւոնի ազգականին Քրիստոսի, որ խաչեցաւ յԵրուսաղէմ, Պօղիկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ և ս. վկայիցն որք յԱրևելս կատարեցան:	20
3	Դշ. բյ. Պահք:	21
4	Եշ. բէ. Ս. Հարցն Եգիպտացւոցն, Պօղոսի, Պօղայ, Մակարայ, Եւագրի, Յովհաննու Գընեցւոյն, Յովհաննու կարճահասակին, Ներսոսի, Արսէնի, Սիսիանու, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի և այլոց ս. հարցն:	22
5	Ուր. գյ. Պահք:	23
	☾ Վր. քռ. լս. 7 ժ. 22 ր. առ. Հողմախառն եղանակ:	
6	Շբ. գէ. Ս. Նիկողայոսի Զմիւռնացւոյ Սքանչելագործ հայրապետին: Նաև Յ. և Ռուսաց:	24
7	✠ Կիր. դյ. Գ. Կիր. զկնի Յիսնակի: Բարեկենդան Ս. Յակովբայ պահոց:	25
8	Բշ. դէ. Ս. Մինասայ, Երմոգինեայ և Գրափոսի, և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ալէքսիանոսի: Յերեկոյ. Նախատօնակ:	26
9	✠ Գշ. ոյ. Պահք: ՅՂՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ Ի ՅԱՆՆԱՅԷ:	27
	☼ Արեգ. 'ի Այծեղջիւրն մտանէ 12 ժամ 0 ր. երեկ. Ձմեռնամուտ և արևադարձ—ցերեկն սկսանի երկարել—գիշերն կարճանալ:	
10	Դշ. ոէ. Պահք:	28
11	Եշ. բյ. Պահք Ս. Եւստրատիոսի, Օգսենտիոսի, Եւգենիոսի, Ովրեստէսի և Մարդարիոսի:	29
	⊛ Ծն. լս. 10 ժ. 55 ր. երեկ. Անձրև կամ ձիւն:	
12	Ուր. բէ. Պահք: Յերեկ. նախատ.	1
13	Շբ. գյ. Ս. Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարութէի Ճգնաւորին և Մելիտոսի եպիսկոպոսին: Լատինաց՝ Ծնունդ Տեառն:	2
14	✠ Կիր. գէ. Դ. Կիր. զկնի Յիսնակի: Հարսանիք	3
15	Բշ. դյ. Ս. Հայրապետացն Իգնատիոսի, Անդրէի և Մարութայ եպիսկոպոսին:	4
16	Գշ. դէ. Ս. Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին, Թէոնեայ վկային և չորեց զինուորացն, Բասոսի, Եւսեբի, Եւտիքի, և Բասիլիդեայ:	5
17	Դշ. ոյ. Պահք:	6
18	Եշ. ոէ. Ս. Կուսանացն Ինդոսի, Դոմնի և Գլիկերիոսի քահանային և երկուց Բիւրոցն, որք այրեցան յեկեղ. Նիկոմիդացւոց:	7
	☽ Առ. քռ. լս. 10 ժ. 27 ր. եր. Փոփոխական եղանակ:	
19	Ուր. բյ. Պահք:	8
20	Շբ. բէ. Ս. ԱԲԳԱՐՈՒ Նախավկայ և անդրանիկ թագաւորին մերոյ: Ըստ Նոր տօմարի՝ Յունվար և տարեմուտ 1898 թ. Լատինաց՝ Տօն Տնօրէնութեան Տեառն:	9
21	✠ Կիր. գյ. Ե. Կիր. զկնի Յիսնակի: Հարսանիք:	10
22	Բշ. գէ. Ս. Աբրահամու և Խորենայ անարծաթ բժշկացն, Կոզմայի և Դամիանոսի և Աստուածատրոյ վկային: Յերեկ. Նախատ.	11
23	Գշ դյ. Ս. Դաւթի մարգարէին և Յակովբայ առաքելոյն:	12
24	Դշ. դէ. Պահք: Յերեկ. Նախատ. Յ. և Ռ. Ճրագալոյց Ծննդեան:	13
25	Եշ. ոյ. Ս. Ստեփաննոսի Նախավկային և առաջին մարտիրոսին: Հանդիսաւոր օր ուխտի Ս. Ստեփաննոս եկեղ. Տփխիսայ՝ որ է յանապատին կուսանաց՝ ուր և ամփոփի մաս նշխարաց—աջ Ս. Ստեփաննոսի: Յ. և Ռուսաց՝ Ծնունդ—Տեառն:	14

Դ Ե Կ Տ Ե Մ Բ Ե Ր

Օ		Ն	Օ		Ն
	Լատին.՝ Յայտնութիւն—Տեառն։		29	Բշ. գ՛. Ս. որդւոցն Որոտման Յակոբայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին։ Բարեկենդան Ծննդեան պահոց։	18
26	Ուր. ա՛. Պահք։ Յերեկ. Նախատ.	15	30	Գշ. դ՛. 1. օր Ծննդ. պահոց։	19
27	Շբ. բ՛. Ս. Առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի։	16	31	Դշ. ե՛. 2. օր Ծննդ. պահոց։	20
	☉ Լր. լս. 3 ժ. 25 ր. առաւ. Ցրտաշունչ եղանակ։				
28	✠ Կիր. բ՛. Զ. Կիր. զկնի Յիսն. Յերեկոյան նախատօնակ։	17		Այս ամսուս 1-էց մինչև 31-ը օրն աւելացել է 0 ժ. 37 րոպէ։	

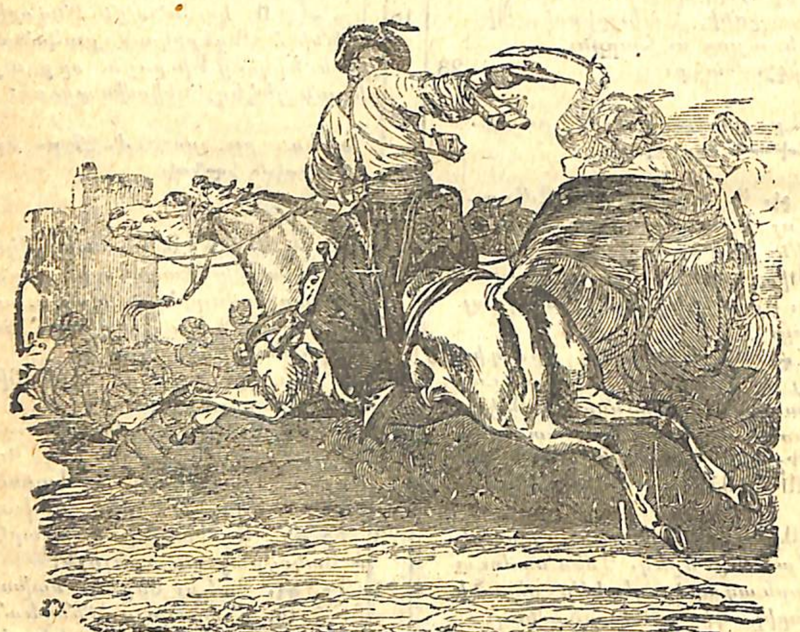

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

„ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ-ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՏԱՐԵՑՈՅՑԻ“ 1897 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

I. ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ Հայրապետ և Կաթողիկոս ամենայն հայոց Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. ընտրեալ մայիսի 5-ին 1892 Թ. և Օծեալ սեպտեմբերի 26 1893 Թ.

1) ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ.

ա) ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ—Գրիգորիս Կաթ.

բ) ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ—(Թափուր)։

2) ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐ.

ա) ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅ—Յարութիւն արք եպ. Վեհապետեան։

բ) Կ. ՊՈԼՍՈՅ—(Թափուր)։

3) Ս. Էջմիածնի Սինօդոս.

Անդամք Սինօդի՝ Երեմիա արքեպիսկոպոս Գալստեան։

» » Սարգիս եպիսկ. Տէր-Գասպարեան։

« » Արիստակէս եպիսկոպ. Դուլթեան։

« » Վահան վրդ. Տէր-Գրիգորեանց։

« » Աշոտ վրդ. Շախեան։

Պրօկուրօր Խրիստ. Կանչելի։

4) ԹԵՄԵՐ ԵՒ ԹԵՄԱԿԱԼՆԵՐ.

ա) ԵՐԵՒԱՆԻ. Փոխանորդ—Թեմակալ Առաջնորդի՝ Ներսէս եպ. Խուդավերդեան։

Տաթևի.—Յաջորդ (պարապ)։

Հին-Նախիջևանի յաջորդ.—Գրիգորիս վրդ. Տ. Յակոբեան։

Ղարսի յաջորդ—Գէորգ վրդ. Մուրադեան։

Աղէքսանդրապօլու յաջորդ—(պար.)

բ) ՎՐԱՍՏԱՆԻ և ԻՄԵՐԷԹԻ Թեմական առաջնորդ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանց։

Գանձակու յաջորդ.—Բագրատ վրդ. Թաւաքալեան։

Ախալցխայի յաջորդ.—Պետրոս վարդ. Այվազեանց։

Գօրու յաջորդ.—(պարապ)։

գ) ՂԱՐԱԲԱՂԻ.—Կառավարիչ Թեմի Գարեգին վրդ. Սաթունեանց։

Նուխու յաջորդ.—Սահակ վրդ. Բաղդասարեանց։

դ) ՀԱՇՏԱՐԽԱՆԻ.—Թեմական Առաջ. Արիստակէս արքեպիսկ. Սեդրակեան։

ե) ՇԱՄԱԽՈՒ.—Կառավարիչ Թեմի Մակար եպ. Բարխուդարեանց։

զ) ԲԵՍԱՐԱԲԻՈՅ Կառաւարիչ Թեմի—Յուսիկ վրդ. Տէր-Մովսիսեան։

է) ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ՝ Կառավարիչ Թեմի Սահակ վրդ. Այվատեան։

ը) ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ և Հնդկաստանի Թեմական Առաջ. Եսայի արքեպ. Տէր-Աստուածատրեան։

Յայտնի աստղագէտ ՖԼԱՄԱՐԻՈՆԸ.

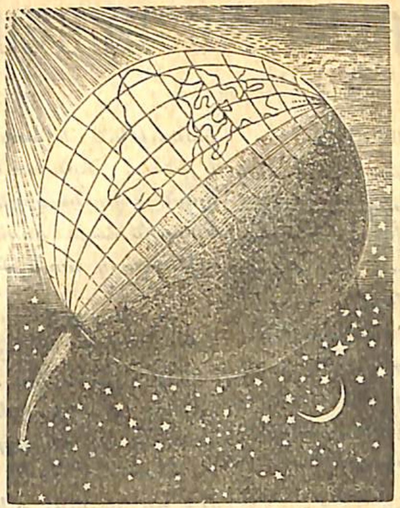

II. ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

ա) ԱՐԵՒԻ ԵՒ ԼՈՒՍՆԻ ԽԱՒԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

1897 Թ. երկու անգամ արեւի և մէկ անգամ լուսնի խաւարումներ տեղի կունենան: 1) Արեւինը փետրվարի 20-ին, 7 ժ.—12 ժ. երեկ. 2) 17 յուլիսի 3 ժ. —9 ժամին: 3) Լուսնինը՝ 27 դեկտեմբերի. սկիզբը 2 ժ. 38 ր. առ. վերջը 3 ժ. 54 ր. առ. Այս խաւարումներից ոչ մէկը չի երեւայ Կովկասում, իսկ լուսնոյ խաւարումը կերեւայ մասնաւոր, այն էլ միայն լուսնոյ մի 0157 մասը:

բ) ԱՐԵՒԸ

Արեւը մի գնդակ է, որը ահագին մեծութիւն ունի: Նրա մեծութիւնը հաւասար է մեր երկրագնդի 1400000 չափին: Այս ահագին լուսատուն մեզանից հեռու է 140 միլիօն վերստ: Երկիրս արեւի շուրջը պտտում է 365¼ օրում, որը կազմում է—տարի: Բացի երկրիցս արեւի շուրջը պտտում են նաև ուրիշ գնդականման մարմիններ, որոնցից շատերը մեր երկրագնդի նման են—նրանք անուանւում են մոլորակներ:

գ) ԼՈՒՍԻՆԸ

Լուսինը համարեա 50 անգամ երկրից փոքր է: Մեզանից հեռու է 350000 վերստ: Լուսինը կլորիկ գնդակ է և լուսաւորւում է արեւից: Երկրի շուրջը պտտում է 28—29 օրում:

դ) ԵՐԿՐԱԳՈՒՆԴԸ

Երկրագնդիս տեսքը—ձեւը կլոր է, մի փոքր կողքերից ճնշուած է: Մեծութեան չափը 1,713,127 մղ է: Տրամագիծը 5,400 մղ է: Մակերեւոյթը 9,261,938 քառակ. մղ է: Երկրի քաշը մօտ 9000 տրիլիօն է:

III. ՕԴԵՐԵՒՈՅԹԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՆՖԻՄԵՐՏԷԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

1897 թ. ցորենի առատ հունձ, իսկ մեղուներին մահ։ Ծանտաբեր ցաւ և պտուղների սպականութիւն։ Ձմեռուայ սկիզբը անձրեւային, ցուրտ և որոտախառըն. մէջը բարեխառն. վերջը սաստիկ սառնամանիք։ Գարունն՝ անձրեւային, ծառերին վնասակար և տեղ տեղ կարկուտ։ Ամառն՝ մառախլապատ և անձրեւային, պէտք է հունձը շտապել, որպէս զի չփչանայ։ Աշունն՝ շատ քամիք, առողջարար. խաղողի որթ, ծառեր և այլ արմատներ տնկելը շահաւէտ է, բայց ցորենից։ Պէտք է աղաչել Աստծուն պտղաբերութեան համար և որպէս զի իշխանների մէջ խռովութիւն չ'ընկնի։

Իսկ Երևակի Լուսաբերի հետ կցուելու պատճառով, այս տարի անուանի և հարուստ կանանց՝ մահ կը պատճառի։ Լուսնթագի՝ երկնքի առաջին տանն գտնուելովն էլ, մարդիկ ամենայն հիւանդութիւններից կազատուեն. ապականութիւն և սաստիկ պատերազմներ կ'լինեն, մանաւանդ թագաւորների և իրանց դաշնակիցների մէջ, որովհետև երևակն ձախ կողմն և Հրատն երկնքի ութերրորդ տան մէջն են գտնւում։

—

Հասարակ օդաչափ շինելու կերպ.—15 մսխալ մաքուր սպիրտի (96%) մէջ, երկու մսխալ քափուր, կէս մսխալ բորակ (սելիտրա) և այդքան մաս էլ բիւրեղացած նշադիրը իրար խառնած սպիտակ ապակեայ նեղ շշի մէջ են ածում, պինդ խցանով խցում են և օդաչափը պատրաստ է։ Եթէ դրա մէջ երևան գեղեցիկ սպիտակ աստղանման բիւրեղներ, նշան է, որ եղանակը փոխուելու է։ Թեթև պղտորուելը անձրեւի նշան է, իսկ ամբողջ խառնուրդի սաստիկ պղտորուելը—փոթորիկի կամ հողմախառն անձրեւի։ Եթէ այս խառնուրդը բոլորովին պարզ և մաքուր է, ուրեմն այդ գուշակում է լաւ, հանդարտ և պարզ եղանակ։

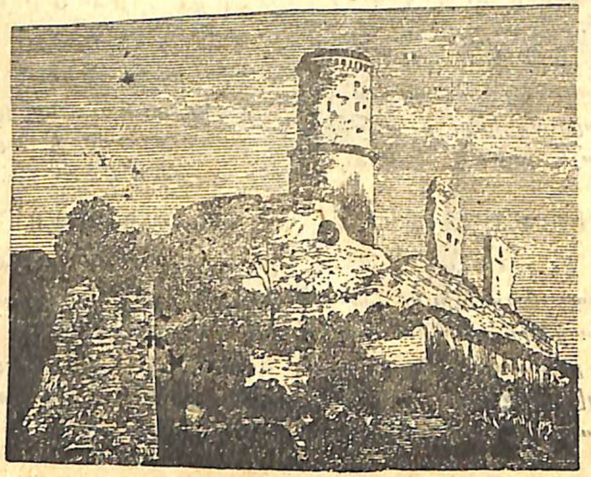

IV. ԻՄԱՍՏՆԵՐ

—Երբ մենք ծերանում ենք, մեզ թըւում է թէ ծերանում են մեր շրջակայքը։

—Գործել՝ նշանակում է ապրել։

—Քունը մի մահ է, որ կեանք է տալիս։

—Եթէ ուշադրութեամբ քննենք, կարելի է համոզուել, որ մարդկանց մեծագոյն մասը իր կեանքը վարում է անվստահ, անհանգիստ և մեռնում է վշտերից։

—Երկու տեսակ մարդ կայ, որոնց հետ գործ չպիտի ունենաս, չարերը և յիմարները։

—Քիչ մարդ կայ, որ արժանի է մարդ լինելու։

—Քանի մարդկանց ճանաչում ես, այնքան նրանց քիչ ես յարգում։

—Երեք մարդ հաւաքեցէք մի տեղ և դուք կը տեսնէք, մէկ բռնակալ, մէկ կամակից և մէկ զոհ։

—Մարդուն կարելի է ճանաչել գործի ու խաղի մէջ և ճանապարհին։ (Իտ. առ.)

—Եթէ դու սիրում ես, եթէ դու աղօթում ես, եթէ դու տանջւում ես, դու մարդ ես։ (Հնդկ. առած)։

—Ո՞րտեղ էի ես։ Ի՞նչ արի ես։ Ի՞նչ պիտի անէի ես։ Ահա այս հարցերը պիտի քննի ամեն օր ամեն մարդ։

—Պատմիր քո անցեալը, որ ես գուշակեմ ապագադ։

—Միշտ մի խօսիր, այն ինչ գիտես, այլ միշտ իմացիր թէ ինչ ես խօսում։

—Յիմարներն ու խելօքները անվնաս են, վնասակարներ են—կիսայիմարները և կիսախելքոտները։

—Զգուշութեան մի մասը բժշկական եօթն հնարքներից առաւել է։

—Մարդկանց մեծ մասը խեղդւում է գինով՝ քան ջրով։

—Բաղտի խնդալուն մի հաւատա, նա խաբուսիկ է և ագահ։

—Օրէնքը՝ թոյլի բարեկամն է։

—Բարի մարդը չէ մեռնում, նա միայն մեղանից դուրս է գնում. նա է մեռնում միայն, ով ամենից շուտ է մոռացվում։

—Աշխարհս տղամարդու համար սիրտ է. կանանց համար սիրտն է աշխարհ։

—Պատերազմը փորձում է իմաստունին, կարիքը—բարեկամին։

—Իսկական սրտոտութիւնը՝ զգուշութիւնն է։

—Վրէժը՝ ցածր և մանր հոգու արտայայտութիւն է։

—Ժլատին՝ թշնամիներ ունի, շռայլին բարեկամներ—երկուսն էլ մի են։

—Ինքն իրանից անբաւական լինելը՝ թոյլութիւն է, ինքդ քեզանից լինել չափազանց բաւական՝ յիմարութիւն է։

—Ճաշի վրայ բոլոր թշնամիները բարեկամ են կարծվում։

—Արտասանելու համար, երկու խօսք շատ կարճ են և պահանջում են մեծ զգուշութիւն և մեծ մտածողութիւն։ Այդ խօսքերը «այո» և «ոչ» են։

— Իմաստութիւնը ամենալաւ օշտրակն է առողջապահութեան և երկայնակեցութեան։

—Մարդը երկայնակեաց կենդանիների դասակարգին է պատկանում, ուստի մեր կեանքի կարճութեան մասին տրտունջը անհիմն է։

—Օգուտ քաղել մեր ունեցածից և գործել մեր ոյժի չափով՝ իմաստունի կանոնն է։

—Օդը կամ սնունդ է տալիս կամ թունաւորում է, միջին սահման չկայ։

—Լոյսը և կեանքը մէկմէկի հետ այնպէս սերտ կապուած են, որ առանց լոյսի կեանք չկայ։

—Տաք կլիման, որի շնորհիւ ծերացած մարդը կարողանում է ամենայն օր ճեմել, բաց օդի մէջ երկարակեցութեան ամենահաստատ միջոցներից մէկն է։

—Մարդկանցից շատերն այնքան ցանդուղն չեն լինիլ, եթէ ուրիշ շատերն էլ այնքան ցած և յիմար չլինէին։

— Միայնակեցութեամբ գոյութիւնը կատարեալ կեանք չէ։

—Ոչ թէ նրա համար ընկնում են որ թոյլ են, այլ նրա համար, որ իրանց ուժեղ են համարում։

—Պահպանիր քո կալուածքը և նա կը պահպանի քեզ։

—Ուրիշների արժանաւորութիւնները ճանաչելու համար, մինչև ինքդ արժանաւորութիւն չունենաս, չես ճանաչիլ։

—Ամեն մարդ յիմարութիւնից իր մասն ունի, բայց ոյժը նրան ծածկելու մէջն է։

— Բամբասութիւն տանելը թէև դժուար է, բայց հարուստ ժամանակ միջակ ապրելը աւելի դժուար է։

—Ցիմարին խրատելը այն է՝ ինչ-որ կոյրին հայելի տալը։

—Աշխարհն երեք սկզբունքների վրայ է պահւում, գիտութեան, Աստուածպաշտութեան և բարեգործութեան։

—Ապրել, նշանակում է—սիրել, օգնել, որ ուրիշները ապրեն, եթէ չսիրես—ապրելն էլ ոչինչ է։

—Մարդը առանց գործի չի կարող ապրել։

—Լաւ մարդիկ պէտք է իրար լաւ պահեն։

—

Պարսկական փիլիսոփայութիւն

—Ով կայ.ք չունի, նա վարկ էլ չունի. ով կին չունի նա յարմարութիւն էլ չունի. ով երեխայ.ք չունի, նա կողմնակիցներ էլ չունի. ով հարազատներ չունի, նա օգնութիւն էլ չունի. բայց ով այս ամենը չունի, նա զալմաղալ էլ չունի։

Կորէյացւոց իմաստներ

—Եթէ մի որևէ մարդու հետ գործ ունիս, առաջ նրան կերակրիր և խմացրու, և միայն յետոյ սկսիր պատմել։ Եթէ այդ մարդը քեզ շատ է հարկաւոր, նրա հետ խորոված շուն կեր (ինչպէս մեզ մօտ հնդուհաւը) և կոնծել տուր թունդ օղի, և այն ժամանակ միայն քո խօսքերը նրա համար բըլբուլի երգերից քաղցր կը լինեն։ Եթէ դու հարուստ ես, խեղճի հետ—աղքատ մարդու հետ իրա նման ձևացիր, իսկ հարուստին քո սեղանից լաւ պատիւներ հասցրու։

V. ԲԺՇԿԱԿԱՆ *)

Հարբուխի դէմ.—Մի սեղանի դգալ քափուրի փոշին մի աման (չաշկա) եռացրած ջրի մէջ լուծելով և նրանից բարձրացող գոլորշին 10—20 րոպէ հոտոտելով՝ անմիջապէս թեթևութիւն է զգացւում։ Եթէ երկրորդ անգամ այս միջոցը կրկնուի, հարբուխը բոլորովին կտրւում է։

—

Անքնութեան դէմ նոր միջոց.—Եգեր պրոֆէսորը հաստատում է որ ուղտի մազը ջղերի վրայ այնպիսի հանգստացնող ազդեցութիւն է անում, որ անքնութեամբ տանջուողները հեշտութեամբ այդ ցաւից կ'ազատուեն, եթէ ուղտի կաշուից և մազից պատրաստած բարձ գործածեն։

—

Դողի դէմ նոր միջոց.—Թարմ կիտրոնը մանրացնելով, ջրի հետ ածում են կաթսան և այնքան ժամանակ եփ են տալիս՝ մինչև որ մի երրորդ մասը մնայ. յետոյ այս եփուածքը սառեցնելով՝ անօթի խմում են։

—

Գիրանալու հնարք.—Առաւօտները անօթի սեղանի մէկ դգալ հաճարի փոշին՝ խառն մէկ բաժակ անարատ կաթի հետ խմելով, սկսում է մարմինը գիրանալ։

—

Ոսկրացաւի դէմ.—Սիբիրի Իրկուտսկեան նահանգում գործ են դնում մոշի խոտի (Բրուսնիկա — vaccinium vitis idaea) 1—2 ունցիան մի գրուանքայ ջրում եփելով, կամ մի մասին ութ մաս ջուր ածելով թէյամանում եռացնելով և օրական 3 կամ 5 բաժակ խմելով։ Այսպիսով 3 շաբաթ—3 ամիս գործածելով շատ անգամ ամենասաստիկ ոսկրացաւն էլ է բժըշկւում։ Այս դեղի բժշկութիւնը հաստատեցին Հերման և Սմիրնով բժիշկներն ևս։

—

Մեռած կարծեցեալներին ազատելու համար—Նշանաւոր բժիշկ Սկալը, առաջարկում է որ մեռած կարծեցեալի մարմնի մի որևէ տեղը, դաղարած—կեծացրած երկաթով դաղել։ Եւ եթէ դրանից բըշտիկ չի առաջանում, կնշանակէ որ իսկապէս մեռած է։ Այս հնարքը ոչ թէ միայն շատ հեշտութեամբ և շուտով տարակուսանքը կ'փարատի, այլ նաև շատ օգտակար է այն պատճառով որ շատ անգամ նաև փորձուած բժիշկները ևս դժուարանում են զանազանել մեռած կարծեցեալներին, ուր մնաց որ գիւղերում, մանաւանդ որ այսպիսի դէպքեր յաճախ կարող են պատահել։

—

Թթախտի (գիմառօյի) դէմ ամենահասարակ հնարքը սա է.—պէտք է ելակ բոյսի (զեմլեանիկա) արմատը (լաւ է պարտիզինը) չորացնել, արմատի ցեխը մաքրել և առանց լուանալու ածելով թէյամանում եփ տալ և իբրև թէյ խմել։ Կարելի է քաղ-

*) Վաւերացրած է Կովկասեան բժշկական վարչութեան կողմից, 30 յուլիսի 1896 թուի, № 1731.

Ծ. Աշխ.

ցրացնել շաքարով և որքան շուտ շուտ և աւելի կարողանայ խմել՝ այնքան աւելի լաւ։ Ամեն տեսակ կերակուր էլ կարելի է գործածել։

—

Գլխի թեփը ոչնչացնելու համար.—Գլուխը պէտք է կարճ խուզել, ամեն առաւօտ գլուխը հասարակ սապնով լուանալ և երբ մազերը չորանան, մազերը խոզի ճարպով հարել։ Անուշահոտութեան համար կարելի է մի փոքր վարդի իւղ աւելացնել։

—

Արբեցութեան դէմ եօթն հնարք.—Մի արբեցողի հարցին՝ այդ ախտից ազատուելու համար, լրագրի մէջ հետեւեալ խորհուրդները առաջարկեցին. —Մինը առաջարկում է որ օղի խմելու ցանկութիւն ունենալիս, հասարակ երիցուկի (ռոմաշկայ) ջրի թրմոց խմել։—Միւսը խորհուրդ է տալիս, շատ նուշ ուտել։—Երրորդը՝ քիշմիշ։—Չորրորդը՝ արբեցողութիւնը բժշկում է սպիրտի մէջ դրած կարմիր խինայի կճեպը, որը երեք անգամ ընդունել (½ թէյի գդալը, կէս գինու բաժակ ջրի մէջ)։—Հինգերորդը՝ փոքր քանակութեամբ յատակամոմ (պարաֆինի իւղ) խմել։—Վեցերորդը՝ պահեցողութիւն և միշտ սպիտակ հացը գինու մէջ թաթախած ուտել։ Վերջապէս եօթներորդը հետ՚եալ հաստատ դեղատոմսն է տալիս։ Ծծմբաթթուական երկաթ (սերնօկիսլայօ ժելեզօ) 5 գրան, այրուած մագնեզեայ (ժժեննի մագնեզեա) 10 գրան. Անանուխի (միատնայ) ջուր 11 դրախմ. մշկահոտ ընկոյզի սպիրտի թրմոցի կաթիլ (սպիրտնի նաստօյի մուսկատնայօ ալեխայ) 1 դրախմ։ Այս դեղերը պէտք է իրար խառնել և սրանից մի թէյի գդալ գինու բաժակ ջրի մէջ ածելով օրը երկու անգամ ընդունել։

—

Այրուածքի դէմ.—Անգլիացի բժիշկ Դօլը խորհուրդ է տալիս, օրը 2—3 անգամ քաթանը կաթնում թրջած դնել վէրքին, որից այրուածքը կ՚մաքրուի և վէրքը չորս հինգ օրից բոլորովին կ՚առողջանայ։

—

Զրգողութեան (վարեանկա) **դէմ.** — Ծորի—կծոխուրի (բարբարիս) ծառի տերեններից շինուած թրմոց գործածելը շատ օգտակար է։

—

Մեղրաճանճի և այլ վնասակար միջատներից խածուած տեղի ուռուցքը և ցաւը անմիջապէս անցնում է, եթէ խածուած տեղի վրայ հող կամ կաւ դնուի։

—

Աչքում ընկած բանը հեշտ և առանց ցաւի դուրս կ՚գայ, եթէ աչքի մէջ զգուշութեամբ մի կաթիլ պրօվանսի ձէթ կաթեցնուի։

—

Մարմնի մէջ ցցուած իրը հեշտ է հանւում և 15—20 րոպէից ցաւը հանդստանում է, եթէ վէրքը մաքուր կպրով (գեօկտ) օծուի կամ կըպրով թրջած շորի կտոր վրան դնուի։

—

Կիմոնի հիւթը.—ամենալաւ միջոցն է ձեռքերի ճաքճքուելու և թեփոտուելու դէմ։

—

Կնդերքը պնդացնելու փորձուած միջոց։—Մէկ թէյի գդալ տանինի փոշին խառնելով մի սեղանի գդալ սպիրտի մէջ, և ետ տուած ջրով բաժակը լեցնելով առաւօտ երեկոյ գրանով բերանը ողողել։

—

Հասարակ աղի բուժիչ յատկութիւնը։—Աղը՝ քացախի հետ խառն հովացնող լաւ թրջոց (պրիմօչկա) է, որը ուռուցքը հետ է տանում։

Այս թրջոցը օգտակար է նաև գլխացաւի դէմ։

Կատաղած կենդանիների և օձի խածած վէրքը, եթէ շուտափոյթ սերտ աղաջրով լուանալուց յետոյ, աղով մերսուի, շատ անգամ հաստատ բժշկւում է։

—

Զրավախութեան դէմ նոր միջոց։—Գրաֆ ֆօն-դեր-Բօյլմերշտէյնը կատաղած շան խածածի դէմ մի նոր հեշտ, արժան և թեթև միջոց է գտել, որով հիւանդը լաւ քրտնելով շուտ և հաստատ առողջանում է։ Այս միջոցով, բաղանիքում լաւ տաքանալուց յետոյ հարկաւոր է փաթաթել հիւանդին բըրդէ վերմակով և թողնել, որ լաւ քըրտնէ, յետ այնորիկ բոլորովին ցամաքեցնել նրա մարմինը։ Եթէ չի կարելի բաղնիսում տաքանալ, այն ժամանակ հարկաւոր է խածուածին փաթաթել տաք վերմակներով և բարձերով, ու լաւ տաքացնել սենեակը, որ կատարեալ քրտնի։ Եթէ շունը նոյն օրն է խածել, բաւական է մի անգամ քրտնելը, իսկ եթէ երկու օր է անցել, հարկաւոր է երկու օր քրտնեցնել և այլն։ Այս միջոցը օգնում է և օձի կծածին։ Երկու դէպքերումն էլ գրաֆը համոզուել է փորձերով։ Նա պախարակում է Պաստեօրին, որով և կարծիք է յարուցանում իր դէմ։

—

Ձեռքերը ճաքճքուելու դէմ. —(մանաւանդ ձմեռը) Առ մէկ բինթա քաղցր իւղ. 24 տրամ վենետիկի թերեմենթին. կէս բաունդ խոզի ճարպ. 24 տրամ մեղրամոմ։ Այս ամենը մեղմ կրակին վերայ հալեցուր և մինչև մեղրամոմին լուծուելը փայտէ դգալով խառնէ։ Երեկոյեան անկողին մտնելիս ձեռքիդ քսէ, կամ շորի վրայ քսելով ձեռքիդ փաթաթէ։

—

Նշադիրի սպիրտով օծելով մարմնի վրայ խօղից դեղնացած գոյնը, անմիջապէս ոչնչանում է։

—

Մանշային կալիով (խօղխոնիյ—կալի) օծելով մարմնի վրայ դժոխաքարից (լիապիս) առաջացած բիծը անհետանում է։

Պ. Պօլի Անգղիայի գլ. սպան
ՖԻԼԻՊՊ ՊԵՐՐԻ.

VI. ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

Շոգեկառքով գնալիս որ դրութիւնն է աւելի առողջարար։—Ամերիկացի բժիշկ Ռասէնը իր արած հետազօտութիւնների վրայ հիմնուելով՝ եկաւ այն եզրակացութեան, որ շոգեկառքում, եթէ գնացողի քունը տանի, պէտք է անպատճառ նստած քնի և երեսը դարձնի դէպի մեքենան, որովհետև այդ դիրքով արիւնը կանոնաւոր շրջանառութիւն ունենալով, չի հոսում դէպի ուղեղը, և ճանապարհորդի քունը լինում է հանգիստ։ Իսկ ընդհակառակն՝ նստողների մէջքը եթէ դարձրած է դէպի մեքենան, արեան շրջանառութիւնն անկանոն լինելով՝ առաջացնում է գլխացաւ։

—

Կաթն ինչպէս պէտք է խմել։—Կաթը ջրի նման գլխին քաշել ու խմել միանգամից ոչ միայն չըպէտք է, այլև, հաստատապէս կարելի է ասել, վնասակար է. որովհետև եթէ միանգամով մեծ քանակութեամբ կաթ է մտնում ստամոքսի մէջ, այնտեղ մակարդւում է նշանաւոր զանգուածով, իսկ այդ մակարդուածի վրայ համեմատաբար շատ քիչ ազդեցութիւն է ունենում ստամոքսի հիւթը, որից մարսողութիւնը շատ է դժուարանում։ Բոլորովին դրա հակառակն է լինում, երբ կաթը խմւում է կում-կում և ծանրուբարակ, այնպէս որ մի բաժակ կաթը խմուէր գոնէ առնուազն 5 րոպէի մէջ. վերջին հանգամանքով, այսինքն երբ կում կում է խմւում, կաթը փոքրիկ քանակութիւնով է մակարդւում, ստամոքսի հիւթը հեշտութեամբ է թափանցում մակարդուածի մէջ և մարսւում է առանց որևէ դժուարութեան։

—

Քնելու նոր ձև.—Ամբողջ աշխարհի կողմից ընդունուած սովորութիւն է, որ մարդիկ քնելու ժամանակ գլուխը դնում են բարձերի վրայ, որով մարմնի այդ մասը միշտ բարձր է լինում միւս մասերից։ Սակայն հակառակ այդ սովորութեան ընդհանրացած ու արմատացած լինելուն, գերմանացի Վիլհելմ Ֆիշեր գիտնականը հիմնուելով իր մի շարք փորձերի վրայ, յայտնում է, որ մարմինը կատարեալ հանգստութիւն ստանում է այն դէպքում, երբ գլուխը ոտքերի հետ միևնոյն բարձրութիւնն ունի կամ մինչև անգամ նրանից ցած է։ Գիտնականը խորհուրդ է տալիս այդ բանին վարժուել աստիճանաբար, նախ գլխի տակի բարձերը պակասեցնել, ապա բոլորովին վերցնել և ընդհակառակը այն դնել ոտքերի տակ։ Ըստ գերմանացի գիտնականի, քնի ժամանակ մարմնի այդ դիրքը մասնաւորապէս օգտակար է արեան նուազութիւն և թոյլ ջղեր ունեցող մարդկանց։

—

Անքնութեան դէմ. — Պառկելուց առաջ պէտք է ամբողջ մարմինը մի քանի րոպէ շփել կոշտ բրդէ շորով կամ վրձինով։ Կարելի է շփել բոլոր մարմինը նաև սառը ջրում թաց արած երեսսրբիչով, իսկ դրանից յետոյ կոշտ և ցամաք շորով.կամ երեսսրբիչը թրջած լինի սենեակի ջրով, որի կէսը պէտք է քացախ լինի. կամ սառը վաննա ընդունել 26—28° Ցէլսի և մնալ նստած 20—25 րոպէ։

VII. ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Նիհարացած և թոյլ ձիերին շատ օգտակար է խեցգետնի կճեպները չորացրած և փոշիացրած—մանրացրած խոտի հետ խառն տալ։ Մի քանի ամսից ձիուն ճանաչելը անկարելի է։

—

Ցանելու սերմի որակութիւնը ճանաչելու հնարք.—Փորձելու սերմը դնում են եռացրած երկաթէ թիթեղի (ժեստ) վրայ։ Եթէ հանդարտ, առանց փքուելու—ճղքուելու է այրւում—նշան է, որ անպէտք է և բոլորովին աճելու ընդունակութիւնից զուրկ. իսկ ընդհակառակը եթէ փըքւում, այրւում է թռչելով և ճղքւում, կը նշանակէ, որ աճելու յատկութիւն ունի։

—

Սարդից, մըջիւններից և այլ միջատներից ազատուելու ամենալաւ միջոցը՝ մէկ մաս շիբը, չորս մաս եռացրած ջրում հալելուց յետոյ. այդ խառնուրդը, միջատների բուն դրած տեղերում սրսկելն է։

—

Պտուղները և ծաղիկները որդերից ազատելու համար, պէտք է պտուղները մի քանի անգամ թաց անել օշինդր խոտի (պօլինի) թրմոցով (նաստօի) և ծաղիկներին նոյնպիսի փոշի ցանել։ Նկատուած է, որ այդպիսով պտուղները մինչև հասնելը, որդներից չեն փչանում, իսկ ծաղիկների որդները այդ փոշուց ոչնչանում են։

—

Սերմերին շուտ ծլելու և լաւ պտուղ տալու հնարք.—Ցանելու սերմը մի քանի օր պիտի թաց անել կրաջրի մէջ, որի մէջ 1—2 օր հանգած կիրը հալուած լինի։

—

Հաւերի բները վատհոտից մաքրելու համար, պէտք է յաճախ լուանալ կրաջրով, որը հաւին և առողջութեանը վնասող ծերտի հոտը անմիջապէս մաքրում է։

—

Մկների դէմ միջոց.—Ամեն տարի ներքնատան առաստաղը և պատերը ծեփում են ժանգառը (ժելէզնիկուպարօս) կրախառն և պատերի ծակերը և ճեղքերը լցնում են ժանգառի կտորներից (կրիստալնի կուպարօս), իսկ յատակը այդ կտորների փոշիով։

Մկների դէմ նոյնպէս լաւ է ներգործում և ծովային սոխը (scilla maritima), որը դեղատներումն են վաճառում։ Այս դեղը մանրացնում են իւղով կամ ճարպով տապակում են և մկներ շատ եղած տեղերում ամաններով դնում։

—

Թռչունների ձու դնելու ժամանակամիջոցը.—Հաւը 21 օրումն է ձագ հանում, հնդկահաւը 25 օրում, բադը 28 օրում, սագերը 30 օրում. միայն թէ թխսի տաքութիւնը 30/35 Ռէօմիւրի աստիճանից ոչ աւելի և ոչ պակաս պէտք է լինի։

—

Հաւերի ձու ածելը.—Երեք տարեկան հաւերն աւելի շատ են ձու ածում, չորս տարեկան հաւը սակաւ է ածում, թէև ածած ձուաներն էլ խոշոր են լինում, սակայն այնուհետև տարէցտարի ձու քիչ է ածում։ Հինգ տարեկան հաւերը թէև երեք տարեկանի չափ կուտ են ուտում, բայց և այնպէս նրանցից շատ քիչ են ածում, բացի այդ ջահել հաւերը ոչ միայն գարնանը, այլև աշնանը ու ձմեռն էլ են ածում, այն ինչ պառաւած հաւերը ձմեռն ամենևին չեն ածում։ Սրանից պարզ երևում է, որ տնտեսական տեսակէտից ձեռնտու չէ 4 տարեկան հաւեր պահել, այլ ձու ածելու համար պէտք է պահել 2 կամ 3 տարեկանները։

—

Մի ուրիշ հնարք.—Տասը լիտր անձրևի ջրի մէջ, 2 սեղ. գդալ աղէթըթուածին (սօլեաննի կիսլատայ), խառնիր և մէջը երկու օր ու գիշեր, ցանելու սերմը թաց արա։ Փորձը ցոյց տուեց, որ այսպէս թաց անելով սերմերը ծլում են ոչ թէ միայն ահագին քանակութեամբ, բայց և աւելի վաղ, քան առանց թրջելու։ Հին կարծրապինդ սերմերը պէտք է աւելի երկար պահել թրջած։ Ցանելուց առաջ պէտք է թրջած սերմը ցամաք աւազով մի փոքր ցամաքացնել։

† Ռուսաց արտաքին գործոց նախարար
ԼՈԲԱՆՈՎ-ՌՕՍՏՈՎՍԿԻ։

VIII. ՏԱՆՏԻԿԻՆ

Ինչպէս իմանալ խմելու ջրի պիտանացու լինելը.—Թէ որքան մաքուր է խմելու ջուրը, պէտք է մի շատ մաքուր շշի մէջ կիսով չափ ջուր ածել և մի փոքր կտոր ամենալաւ տեսակի շաքար ձգել։ Շիշը թղթէ խըցանով ծածկելուց յետոյ պէտք է արևի տակ դնել։ Եթէ ութ կամ տասն օրից ջուրը պղտորուի, նշանակում է որ նրա մէջ գտնւում են այլ և այլ վնասակար օրգանական մարմիններ, ուրեմն այդ ջուրը առանց առողջութեանը վնասելու գործածել անկարելի է։

—

Միսը թարմ պահելու միջոց.—Որպէս զի հնար լինի տաք եղանակին միսը թարմ պահպանել ոչ միայն մի քանի, այլ 1—2 շաբաթ, հարկաւոր է միսը դնել ծաղկամանում կամ լայնաբերան պուլիկի մէջ և վըրան եռացած ջուր ածել, որի հետ պէտք է խառնել մի քիչ երկաթի խերխուկ։ Բայց որպէս զի միսը բոլորովին ազատ լինի օդի ազդեցութիւնից, ջրի վրայ պէտք է մի շերտ իւղ՝ ևս ածել։

—

Լուաններից և փայտօջիլից ազատուելու միջոց.—$1^1/_4$ ղըրվանքայ սպիտակ ռուսաց բևեկնայ իւղ, 6 մսխալ շերտաւոր (կրիստալիչեսկի) կարբօլեան թթւուտ և 1 մսխալ սալիցիլեան թթւուտ։ Այս խառնուրդը պէտք է քամել և վրձինով օծել պատերը, մահճակալը և փայտօջիլ գտնուած տեղերը։

—

Մկներին տանից հեռացնելու միջոց.—Մի գերմանացի հետևեալ փորձն արաւ։ Երկու կենդանի մկներին, բացի իրանց գլխներից ամբողջովին նաւթով թաթախեց և կըրկին նրանց իրանց ծակերում թողեց։ Թէև նա չիմացաւ նրանց ինչ պատահեց, բայց թէ դրանից յետոյ իր տանը, որը՝ որ շատ հին էլ էր, այլ ևս մկներ չէին յայտնւում։ Նա կարծում է, որ պատճառը իրանց—մկների երկու ընկերակիցների թշուառ վիճակն էր, որից սարսափացած նրանք տեղափոխուեցան ուրիշ աւելի ապահով տեղ։

—

Մեռաքսէ, իրդէ և բամբակի գործուածներից թանաքի բիծը, բևեկնայ իւղով (սկիպիդար) շատ հեշտ է հանւում։

—

Կաթի մէջ ջուր խառնած լինելն իմանալու համար—պէտք է կաթնամանի մէջ կաթով լաւ թաթախել գուլպայ գործելու հարթ միլը—ճաղը (гладкую вязальную спицу) և իսկոյն հանելով, գլխիվայր դրութեամբ բռնել։

Եթէ կաթի մէջ ջուր չկայ—եթէ կաթը անարատ է, ամանից հանած միլի

—ճաղի (спицы) վրայ կաթը կնշմարուի. իսկ եթէ կաթի մէջ թէկուզ շատ քիչ լինի ջուրը, այնու ամենայնիւ այդ մխի վրայ կաթ չի մնայ։ Այս հնարքը շատ հասարակ է և շատ հեշտութեամբ կարելի է փորձել։

—

Պինդ միսը հեշտ կ'եփուի և կը փափկանայ, եթէ ջրին մի փոքր քացախ աւելացնուի։

Հոտած ձկան և մսի, համը և հոտը ոչնչացնելու համար, մի քանի ժամ, մէկ երկու բուռն թխտենու—կեչի (բերեօզա) փայտի ածխի փոշէ խառն թարմ ջրի մէջ դնելու է։

—

Լուսամուտների ճեղքերի ծեփ ձմեռուայ համար.—Պէտք է մէկ բաժակ հաճարի (րժանօյի) ալիւրից, երկու բաժակ շատ բարակ աւազից և որքան հարկաւորուի եռացած ջրից խմոր շինուի և սեղանի դանակով կամ հարթ փայտի կտորով, լուսամուտների ճեղքերը լցնուի։

Այս խառնուրդը վերջը շատ հեշտութեամբ է պոկվում և պէտք է իմանալ, որ աւելորդ աւազով ծեփը աւելի փխրուն է լինում, իսկ աւելորդ ալիւրով, չափազանց կոշտ և պինդ։

IX. ԳԻՒՏ եւ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ձիուն զսպելու հնարք.—Նալնել, լծել կամ իրան թամքել չ'թոյլատող ձիու ականջին պէտքէ կլորիկ կայծաքար չախմախի քար (կրեմնեվի կամեն) դնել, որի ժամանակ պէտք է ականջը բռնել և ձիուն շփել։ Եթէ միւս ականջում էլ այդպիսի քար դնուի՝ ձին աւելի կը հանդարտուի։

—

Թաց ոտնամանները հեշտ և շուտ—կ'չորանան, եթէ երեկոյեան նրանց մէջ վարսակ-գարի լցնուի, որով առաւօտեան գործածելու համար արդէն պատրաստ կլինին։

—

Հասարակ և հեշտ միջոց մետաղէ գրիչները մաքրելու.—Երբ գրիչը աղտոտւում է, անմիջապէս պէտք է կրակի վրայ մի քանի վայրկեան բռնել, որից չորանալով աղտը կ'մաքրուի։ Միայն շատ երկար ժամանակ չպէտք է բռնել կրակի վրայ, այլ ընդհատելով։

—

Լուսամուտների ապակիները սառչելուց պահպանելու համար—պէտք է պատրաստել մի մաս գլիցերինից և երեք մաս սպիրտից մի խառնուրդ, որը լաւ հարելով, յետոյ մաքուր և փափուկ փոքրիկ ոստով (վիտօչկայ) օծում են, լուսամուտների ապակիները. միայն թէ ապակիները առաջուց պէտք է լաւ մաքրած և չորացրած լինին։

—

Խրիմցի մի վաճառականի կին իր ունեցած ջղային—կանացի հիւանդութեան խստացած ժամանակը կուլ տալիս է եղել այնպիսի իրեր, ինչպիսիք են, պատառաքաղ, թէյի գդալներ, մեխեր, երկաթի կտոր ապակի և այլն։ Այս կուլ տուած իրերը այդ կնոջը սաստիկ փորի ցաւ էին առաջ բերել։ Այս տարուայ յունիսի 6-ին այդ ցաւից ազատելու համար, այդ կնոջ ամուսինը կընոջը Օդեսայի «Եւանգելեան» կոչուած հիւանդանոցը տանելով պատմեց բոլոր եղելութիւնը։ Ներկայ եղողները ի հարկէ չ'հաւատացին. բայց ինչպէս զարմացան բոլորը երբ բժիշկ Ֆրէկերը քննեց և օպերացիայ անելով մի քանի մարդկանց ներկայութեամբ, հիւանդի ստամոքսից հանեց 37 իր, 'ի միջի այլոց պատառաքաղ, երկաթի կտորներ, երկու թէյի գդալներ, ասեղ, հաշխայի կտոր, երկու մեխ, ապակու կտորներ կոճակներ և այլն։ Այդ իրեղէնները գտնւում են հիւանդանոցի դրասենեակում, որտեղ ամեն հետաքրքրուող կարող է գնալ և տեսնել։ Բժշկի ասելով այդ իրերը երեք ամսից աւելի են մնացել հիւանդի փորում։ Հիւանդը առողջանալու վրայ է։ Նա 35 տարեկան է, և ազգով կարայիմկայ։ Նա մարդու է գնացել 17 տարեկան հասակում և ծընել է 8 տղայ 1 աղջիկ, որոնցից այժմ կենդանի են մնացած միայն 4 տղայ և մէկ աղջիկ։ Վերջին ծնունդը երկուորեակ էր։ Բժշկականութեան մէջ մինչև այժմ այսպիսի դէպք չըտեսնուած իրողութիւն էր։

—

Սեղանի մետաղէ սեւացած իրերը մաքրելու համար, պէտք է 5 մաս սօդան 100 մաս ջրի մէջ հալած և դրանով օծել—մաքրել գդալները, դանակները, պատառաքաղները և այլն, նամանաւանդ նրանք, որոնք թթուից են սեւացել։

Անգլիայի Թագուհի ՎԻԿՏՈՐԻԱՆ

X. ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԻ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԴԷՊՔ.—Վարշաւում, «Սվետ» լրագրի ասելով, մի վերին աստիճանի խորհրդաւոր և հետաքրքիր դէպք է պատահել, որը հաստատում են շատ վկաներ։ Մարշալկովսկայա փողոցի № 149 տան մէջ ապրող Լ. ընտանիքն իրենց երեխայի համար իբրև դայեակ վարձել էր մի 16 տարեկան աղջիկ Մարիանա Գ. անունով։ Մարիանան իւր պաշտօնը ստանձեց մի երեկոյ, երբ տան տիկնոջ մօտ միքանի հիւրեր կային։ Նրա Լ-ի տուն մտնելու րոպէից, երեխան, որի դայեակը պիտի լինէր, սկսեց սաստիկ լաց լինել և առհասարակ անկանոն մի դրութիւն արտայայտել, մինչդեռ այդ երեխան առաջ բոլորովին առողջ էր և քնում էր հանգիստ։ Կամենալով այդ առթիւ միքանի խորհուրդներ տալ դայեակին, պ. Լ.-ն հրամայեց Մարիանին կանչել իւր առանձնասենեակը, ուր գտնւում էին և հիւրեր վեց հոգի։ Աղջիկը մտաւ սենեակը և կանգնեց մէջ տեղում։ Այստեղ նոյն րոպէին մի խիստ տարօրինակ և անհասկանալի բան պատահեց։ Գրադարակի վրայ դրուած չվառուած լամպը աղմկալի կերպով թռաւ և ընկաւ յատակի վրայ, պատերից միաժամանակ վայր ընկան երկու նկարներ, սեղանի վրայ դրուած բաժակների հետ նոյնը պատահեց, իսկ լուսամուտի մօտ կախուած ջերմաչափը գամով միասին պոկուեցաւ ու թռաւ սենեակի խորքը։ Ներկայ եղողներին անպատմելի սարսափ տիրեց։ Տան տէրը որ բաւական առնասիրտ մէկն էր, առաջինն ուշքի եկաւ և հանգստացնելով ներկայ եղողներին, սկսեց հետախուզել այդ խորհրդաւոր

դէպքը, բայց աւելի սկսեց մօտիկ ծանօթանալ Մարիանի անձնաւորութեան հետ։ Յայտնուեցաւ, որ Մարիանան, գեղեցիկ բնաւորութեան ու բարքի տէր աղջիկ լինելով, նուաղարին է, տանջւում է անքնութիւնից և հալիւցինացիաների է ենթարկւում։ Այն տան մէջ, ուր նա ծառայում էր, շատ անգամ նկատուած էին այդպիսի անբնական երևոյթներ, որոնց նշանակութիւնն ու պատճառը, ոչ ոք չէր կարողանում բացատրել։ Վերոյիշեալ դէպքի մանրամասնութիւնները, ներկայ եղողների հասցէների հետ միասին, հաղորդուած են բժ. Օխորովիչին, գիտնական հետազօտութիւն կատարելու համար։

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԴԵՂԱՏՈՄՍԸ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՄԷՋ, որ մինչև այժմ պահպանւում է, գտնուած է անգլիական մի թանգարանում և արտագրուած է պապիրուսից։ Այդ դեղատոմսը գրուած է Քրիստոսի ծննդից 4000 տարի առաջ, Հատի թագուհու համար, որ Եգիպտոսի փարաւոններից տասնուերկուերորդի մայրն էր։ Դեղատոմսի վրայ նշանակուած է. «շան թաթ՝ մի հատ, արմաւ—մի հատ. խողի սմբեղ—մի հատ. այս բոլորը լաւ եփել իւղի մէջ, յետոյ իւղը պինդ քսել գլխի կաշուի վրայ»։ Այս խառնուրդը այն ժամանակներում ամենալաւ դեղն էր համարւում մազերը թափուելու դէմ։

ԻՆՉՔԱՆ ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ Է ՎԱԶՈՒՄ ՊԱՐՈՂ ԿԻՆԸ.—Մի անգլիացի գիտնական հաշուել է. մի գիշերուայ մէջ պարահանդէսի ժամանակ պարող կինը վազում է առնուազն 30 վերստ տարածութիւն։ Դրան պէտք է աւելացնել, որ նա պարում է սեղմիրանով (կորսէթ), որը դժուարացնում է նրա շարժումները, պարում է ոտների մատների վրայ և շնչում է ապականուած օդ։ Այն ինչ եթէ այդպիսի մի կնոջ առաջարկէք, որ անցնէ այդ տարածութեան կէսը հարթ ճանապարհով, յարմարաւոր ճանապարհով և հանդարտ քայլերով, նա ան-

շուշտ կասէ, որ իւր ոտքերը շատ թոյլ են՝ այդպիսի մի անհագին ճանապարհ, ոտով գնալու համար։

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՈՐԿՈՐ.—Սիդնէի համալսարանի պրոֆէսոր Անդերսոն Շտիւարտը հնարել է արհեստական որկոր։ Դա մի գործիք է, որ ըստ ցանկութեան կարող է լինել տենոր, բարիտոն և բաս կամ կանանց ձայն՝ սոպրանօ և կոնտրալտո։

ՕԴԱՅԻՆ ՆԱՒ.—Գիտնականներին ներկայումս սաստիկ զբաղեցնող հարցերից մինն ևս օդագնաց գործիք հնարելն է, որի շատ տեսակները թէև արդէն գոյութիւն ունին, սակայն դրանց ամենին էլ պակասում է այն կատարելագործութիւնը, որով կարելի լինի նրանց շարժումները կանոնաւորել և ենթարկել մարդու ազատ կամքին։ Ահա օդագնաց գործիքների այդ նշանաւոր պակասութիւնն է, որ կարծես կարողացել է հեռացնել Բերլինի Վիւրտենբերգի նախկին դեսպան գրաֆ Ցեպելինը։ Ընտիր հանդիսականների առաջ, ուր ներկայ էին նաև Վիւրտենբերգի թագաւորը, մինիստրներն և Շտուտգարդի տեղապահ զօրքի սպաները, գրաֆ Ցիպպելինը յայտնեց, որ ինքը գտել է օդային նաւը ղեկավարելու հնարքը։ Իւր գիւտի մատակարարելիք բոլոր օգուտները Գերմանիային յատկացնելով, գրաֆը դիմել է պրուսական մինիստրութեան, խնդրելով, որ իւր հնարած գործիքը փորձեն։ Սակայն մինիստրը, ի նկատի առնելով որ Ցեպպելինի հնարած օդային նաւի շինութիւնը մեծամեծ ծախքերի է կարօտում, մերժեց, որի պատճառով գրաֆը ստիպուեցաւ դիմել հասարակութեան օգնութեան։ Օդային նաւի շինութիւնը պահանջում է մօտ մէկ միլիօն մարկ. պիտի կարուած լինի մետաքսեայ կտորից և պիտի լցուի դօկտ. Բերսոնի հնարած մի տեսակ գազային բաղադրութեամբ։ Ղեկավարի ցանկութեամբ օդանաւը կարող է բարձրանալ մինչև 9000 մետր, նրա վրայ չպիտի կարողանան ազդել անձրևներն

ու ձիւնը և պիտի կարողանայ մի րոպէի մէջ $12\frac{1}{2}$ մետր տարածութիւն անցնել։ Օդանաւ մեքենաները պէտք է շինուած լինին ալլիւմինեա մետաղից. նա պէտք է լինի երկայնաձև և իր մէջ պէտք է ունենայ գազաչափ։ Ինչպէս գրաֆը հաւատացնում է, իւր օդանաւը կարող է ամբողջ շաբաթ օդի մէջ շրջել և 24 ժամուայ ընթացքում բարձրանալ հազար կիլոմետր։

ԾԻԾԱՂ ՑԱՐՈՒՑԱՆՈՂ ԲՈՅՍ.—Բնագէտ Պուլգրաֆի ասելով, այդ բոյսը մօտերս գտնուած է Արաբիայում։ Դա մի թուփ է պայծառ-կանաչ տերևներով։ Թուփը պտուղ է տալիս. պտղի մէջ կայ երկուսից մինչև երեք սև սերմ, և այդ սերմերն իրենց մէջ պարունակում են ծիծաղ յարուցանող բաղադրութիւն։ Պտղի հիւթը քաղցր է և յիշեցնում է աֆիոնը։ Պտուղը չորացնում են, ծեծում փոշի են դարձնում և ընդունում են փոքր քանակութեամբ։ Պուլգրաֆը Կազենում և Օսմանում փորձել է, թէ ինչ ազդեցութիւն է ունենում նա մարդկանց վրայ։ Բաւական է որ մարդ կուլ տայ այդ փոշուց մի պտղուց, և նա իսկոյն սկսում է սաստիկ ծիծաղել, որ հիստերիկայի է հասնում։ «Ուրախ տրամադրութիւնը հետզհետէ աւելանում է,—ասում է Պուլգրաֆը. մարդիկ ոստոստում են, վազվզում, պար են գալիս, երգում և այդ բոլոր ժամանակ շարունակ ծիծաղում են ամենաուժեղ ծիծաղով։ Այդ դրութիւնը տևում է մօտ մի ժամ և այնուհետև ընդհանուր կաշկանդումն է տիրում, իսկ վերջը սովորաբար երկարատև քուն է գալիս մարդու վրայ։ Երբ զարթնում են, ոչինչ չեն յիշում, թէ քնից առաջ ինչ է պատահել»։

ՄԵԾԱԳԻՆ ՊԱՐԳԵՒ.—Ներկայ փետրուարին Աւղանիստանի էմիրը անգլիական թագուհուն ուղարկել է զանազան շալեր, մետաքսեայ գործուածներ և ուրիշ թանկագին իրեղէններ, որոնց բոլորի արժողութիւնը հասնում է 3,250,000 ֆր.։

Այդպիսի թանկագին նուէր մինչև այժմ ստացած չէ Վիկտորիա թագուհին, գուցէ ինքնակալներից և ոչ ոք։

ԿԻԶԻՉ ԾԱՌ.—Բիրմայից Հնդկաստան է բերուել մի ծառ, որի տերևներն այրում են մարմնի կաշին նրան ձեռք տրուած ժամանակ։ Այրուածի ցաւը շարունակւում է ամիսներ և աւելի սաստկանում անձրևային եղանակներին ու այրուած մասը ջրի դիպցնելիս։ Տեղացիները սաստիկ վախում են այդ ծառից և զգուշանում են նրան մօտենալուց։ Իսկ անասունները, օրինակ, ձին, շունը նրան դիպչելով կատաղում են և սկսում ատամներով իրենց մարմնի մսերը պոկոտել։

ՄԿԱՆ ԿԵՆԴԱՆԱՆԱԼԸ.—Նիւ-Եօրկի թերթերի ասելով, մի խորհրդաւոր դէպք է պատահել տեղւոյն Պրոֆեսոր Մաքս Օստերբերգի լաբորատորիայում։ Պրոֆեսորը պատրաստւում էր Ռեօնտգենի գտած իքս-ճառագայթներով հանել մի մկան կմախքի լուսանկարը և այդ նպատակով նա կենդանի մկանը նախապէս խեղդեց ջրով լի մի ամանի մէջ։ Մի քառորդ ժամից աւելի մուկը գտնւում էր ամանի մէջ, և երբ պրոֆեսորը հանեց ջրից, նա արդէն բոլորովին սատկած էր երևում և մօտ երկու ժամ ընկած էր սեղանի վրայ առանց կենդանութեան որևէ նշոյլ ցոյց տալու։ Պրոֆ. Օստերբերգը մուկը սատկած համարելով, սկսեց նրա կմախքի լուսանկարը հանել։ Նա սատկած կենդանին դրեց զգայուն թիթեղ ունեցող արկղիկի վրայ, Կրուկսի լուսատու գործիքն ուղղեց դէպի նա և դուրս գնաց լաբորատորիայից։ Մէկ ու կէս ժամից վերադառնալով, պրոֆեսորը նկատեց, որ մուկը կարծես թէ փոխել է իւր մարմնի դիրքը ճառագայթների վերաբերմամբ։ Այդ հանգամանքը խիստ հետաքրքրեց ամերիկացի գիտնականին։ Նա սկսեց դիտել մկանը և չհաւատաց իւր աչքերին, երբ տեսաւ, որ սատակած մուկը սկսեց շարժուել և կարծես թէ ջանք

էր գործ դնում մօտենալու Կրուկսի գործիքին։ Միքանի ժամանակ անցնելուց յետոյ, մուկը բոլորովին կենդանացաւ և հետևեալ օրն իւր վանդակի մէջ վերջնականապէս կազդուրուած էր։ Այս դէպքի վրայ ամերիկացի պրոֆեսորը միտք յղացաւ մի շարք փորձեր կատարել իմանալու համար, թէ իքս-ճառագայթներն արդեօք յատկութիւն չունին, բռնի մահով մեռած մարմիններին կենդանութիւն ներշնչելու։

ՄԻ ՀԱՐԲԵՑՈՂԻ ՍԵՐՈՒՆԴԸ.—Պրոֆեսոր Պեստմանը (Բոննից) խիստ հետաքրքիր տեղեկութիւններ է հաղորդում, մի գինեմոլից առաջացած սերնդի մասին։ Մի գող թափառաշրջիկ գինեմոլուհուց, Ադա Իւրկէ անունով որ ծնուած էր 1740 թուին և մեռել է անցեալ դարու սկզբում, սերուած է 834 հոգի։ Գիտնականին յաջողուել է այդ սերնդի միայն 709 անդամի վերաբերմամբ տեղեկութիւններ հաւաքել, որոնցից 106-ը ծնունդ էր ապօրինի ամուսնութեան, 142-ը տառապում էր յետին աղքատութեան մէջ, 64-ը ապրում՝ էր թշուառներին յատկացուած կայարաններում, և վերջապէս 76 հոգին իբրև յանցապարտներ դատապարտուել է բանտարկութեան, որոնցից 7-ը ոճրագործ է եղել։ 75 տարուայ ընթացքում այդ ընտանիքը կառավարութեան նստել է աւելի, քան 5 միլիօն մարկ, հաշուելով դրա մէջ այդ տոհմի աղքատներին բաշխուած օգնութիւնը, բանտարկուածների պահպանումը և նրանց գործած յանցանքներից յառաջացած վնասները։

ՄՈՑԻՔՈՒԼ-ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.—Ամերիկայում կազմուել է «Ալցիօն» անունով մի ընկերութիւն, որ ցանկացողների համար յարմարաւոր հարսնացուներ ու փեսացուներ է ճարում։ Այդ ընկերութիւնը լրագրների մէջ հրատարակում է հարսնացուների և փեսացուների մանրամասն կենսագրութիւնը և իւր պրէյս-կուրանտը։ Ահա նմուշներ նրա հրատարակած յայտարարութիւններից.

Ոըը աղջիկ, ծնուած է Նիւ-Օրլէանում, ուրախ բնաւորութեան տէր. ընդունակ սաստիկ սիրելու։ Ապրում է մի ընտանիքի մէջ, որ որդեգրել է նրան։ Կ'ամուսնանայ ամէն մի մարդու հետ, ով կըհանի նրան իւր այժմեան շրջանից»։

«Բարեկիրթ ջենտըլմեն, ազնիւ, բայց աղքատացած ցեղից, կօսմոպոլիտ է ոտից ցգլուխ. խօսում է ինը լեզուով. ցանկանում է ամուսնանալ նորատի, հարուստ, գեղեցիկ, հասարակական նշանաւոր դիրք ունեցող կնոջ հետ։ Չպէտք է հարցուփորձ անել նրա անցեալի մասին, որովհետև այդպիսի հարցուփորձերը կը նորոգեն նրա ծանր յիշատակները»։

Այս երկու յայտարարութիւններին կցուած են ամուսնանալ ցանկացողների պատկերները։ Նրանց համար, որոնք կըցանկային դիմել յիշեալ մոցիքուլ ընկերութեանը, այստեղ դնում ենք պրէյս-կուրանտն ու ճիշտ հասցէն.

Գ Ն Ե Ր Ը.

30 տարեկանից պակաս	250 Ֆր.		Վճարւում է մի անգամ
30-ի և 45-ի միջև	300 »		
45-ի և 60-ի »	375 »		
60-ի և 100-ի »	475 »		

Սկզբնական վճարը 125 Ֆր., յամենայն դէպս։ Դիմել՝ «Ալցիօն» ընկերութեան։ Ի Նիւ-Եօրկ։

ՅՂՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՄԻՋՈՅԸ ԶԱՆԱԶԱՆ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՄԷՋ.—Գիշակեր կենդանիների արգանդում ճուտը աւելի է զարգացած քան խոտակերների։ Առաջիններից ծնուածները ծընւելիս աւելի քիչ են զարգացած, նրանց աչքերը մի քանի օրից են բացւում։ Խոտակեր կենդանիները.—փղերի յղութիւնը տևում է 24 ամիս. ռնգեղջրի—18 ամիս. ընձուղտի—14 ամիս. Ձիու և ուղտինը—11-13 ամիս. գոմէշի—12. իշու—12. կովի և եղջերուի—9 ամիս. մի քանի փոքր կապիկներինը 8 ամիս. ոչխարի և այծի—5. խոզի—4. մինե-

րու—28 օր. ճագարի 20-21. ծովային խոզի—21 օր: Գիշակեր կենդանիները.—արջի—6 ամիս, առիւծը—108 օր. աղուէսի, գայլի և շան—62-63 օր. կատուինը 55-56 օր. կէտ ձուկը մօտ 10 ամիս: Ձու դնող կենդանիները.—սագերը Թուխս են նստում 30 օր. հաւերը—21 օր. բադը 30 օր. հնդուհաւը—28 օր. դեղձանիկը 14 օր. աղաւնիները—12 օր. Թութակը 40 օր:

Մարօկօյի սուլթանը մօտ 6000 կին ունի, որոնք բնակւում են երեք գլխաւոր քաղաքներում: Երկրորդ տեղը Աշանտացոց Թագաւորն է բռնում, որ ունի 3000 կին: Սիամի Թագաւորին 600, Պարսից Շահինը 400, Տաճկաց Սուլթանին 300 և Դահոմէի Սուլթանին 250 կին:

ՄԱՐԴԿԱՆՑ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՈՅԺԸ.—Մարդկանց ոյժը ծանրութիւնը տանելու մէջ՝ համեմատաբար հետևեալն է. մարդու ոյժը 1, եզջերուի 3, էշի 4, ձիունը 8, ուխտինը 31 և փղինը 147:

ՄԵՂՈՒՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ.—Մի գիտնական հաստատում է, որ մի գրուանքայ մեղր հաւաքելու համար մեղուն 4,000,000 առոյտ խոտի (տրիլիստնիկ) ծաղիկ պէտք է ծծի:

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ԵՒ ՄԻՋԱՏՆԵՐԻ ՊՏՂԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Սարդերը և տզրուկները իւրաքանչիւր անգամ 107-ական ձու են ածում. ճանճը միանգամից 144 ձու, կրեան—1000, գորտը—1000, քոսի որդը (կլեշչ)—50000 ձու: Այս դէպքում, ձկներն էլ հետ չեն մնում. պերկը (օկուն)—9943 ձու է դնում. փայլունկը—տառեխը (սիլեօդկայ)—35000, գետակը (սազան, կարպ)—342000, գինկան (լին)—383000, վահանաձուկը (կամբալա)—100000, մանրաձուկը (ПЛОТВА)—113000, չուքան (ստերլեադ)—600000. հաստատում են, որ մծակները միլիոնից աւելի ձու են ածում:

XI. ՁՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

1) ՁՈՒԱՐՃԱԼԻ ՓՈՐՁ ԱՊԵԼՍԻՆԻ ՎՐԱՅ

Ընտրեցէք մի խոշոր և հաստակեղև ապելսին, նրա կեղևի վրայ սուր գրչահատով կտրուածքներ արէք, ինչպէս ցոյց է տրուած պատկերի վրայ: Առաջ մի հասարակ կտրուածք արէք (1), յետոյ երկերկու (2), որից կստանաք երկու նեղ երիզ: Յետոյ երկու կլորուածք արէք վերևից և ներքևից ապելսինի շուրջը (3) և վերջապէս մէջից կտրելով երկու հաւասար բաժին արէք (4), բայց այդ անելիս՝ կեղևի առաջուան նեղ երիզներին վնաս չտաք, չկտրէք: Ի՞նչ ասել կուզի, որ կտրուածքները պէտք է անել բոլոր ապելսինի վրայ բոլորի շուրջ, այսինքն նրա և այն երեսին, որ մեր պատկերի վրայ չի երևում:

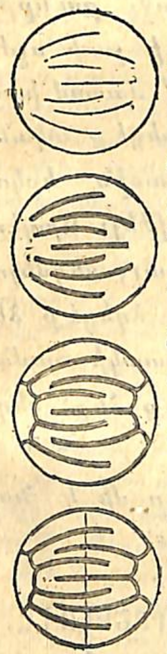
1
2
3
4

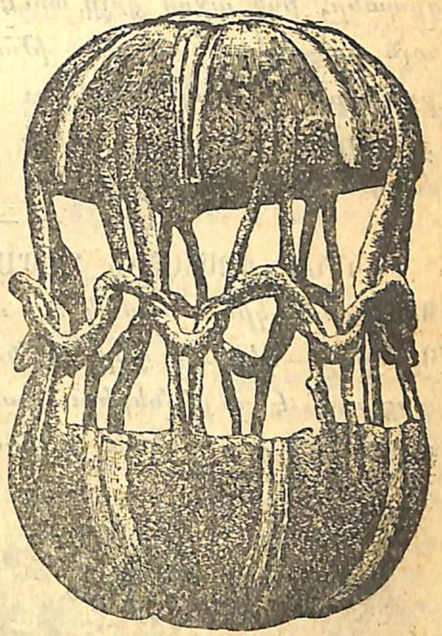

Այս բոլոր գործողութիւնը կատարելուց յետոյ (որ առհասարակ լաւ է յաջողւում փոքր ինչ ընտելանալուց յետոյ), դուք կը հանէք ապելսինի միջուկը և անուշ կանէք, իսկ դատարկ կեղևը կստանայ այն տարօրինակ ձևը, որ ցոյց է տրուած այս պատկերի վրայ:

---

2) ԴԵԻՒ ՈՅԺ ԿԱՄ ՔԱՐԸ ՍԵՂՄԵԼՈՎ ՋՈՒՐ ՀԱՆԵԼ.—Այս փորձը կատարելու համար պէտք է վաղօրօք պատրաստի ունենալ փոքրիկ թրջած սպունգի կամ բամբակի կտորներ ականջի յետին կողմը թաքցրած։ Վերցրէք մի որ և է պինդ մարմին՝ քար, դանակ կամ ինչ որ ձեր դիմացի հետաքրքիր պարոնը կառաջարկէ։ Յետ քաշեցէք թևքերդ և աւելի կախարդական ձև տալու համար, շփեցէք քարը ձեռքներիդ մէջ, յետոյ բռունցքը սեղմած բարձրացրէք մինչև աջ քունքը։ Խնդրեցէք դիմացիններիդ, որին ցանկանում էք դևի չափ ոյժներդ հաստատել, որ ձեր արմունկին երեք անգամ մատով խաչ քաշի. այդ յարմար միջոցին՝ զգուշութեամբ հանեցէք ականջի յետևից թրջած սպունգը և քարի յետ միասին երկու ձեռքով պինդ սեղմեցէք ու ջուրը կսկսէ կաթկաթել։ Որպէսզի հակառակորդըդ գաղտնիքը շուտ չհասկանայ, սեղմելու միջոցին ձախ ձեռքով սպունգը հեռացրէք և գցեցէք ձեր գրպանը, իսկ աջով ցոյց տուէք թաց քարը։ Կատակի համար նոյն գրպանից հանեցէք թաշկինակը և սրբեցէք ձեր կեղծ քրտինքը և թաց ձեռքերը։

Երկու անգամից աւելի չկրկնէք այս բանը մի և նոյն մարդու ներկայութեամբ։

ԿԻՆԸ՝ ՓՈՍՏԱՅԻՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐԻ ՅՐՈՒԻՋԻ ՈՐՈՇԵԼՈՎԸ.—Պսակուած կինը նամակ է, որը հասնում է իւր հասցէին։ Օրիորդը—դեռ չուղարկած նամակ։ Այրին—նամակ, որը կարդացւում է ուրիշներից։ Պառաւած աղջիկը—նամակ մինչև ցպահանջ, որը ընկած է լինում փոստային արկղում։

XII. ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Վիճակագրական քանի մի եզրակացութիւններ երկրագնդի ազգաբնակութեան մասին։ Երկրագնդի ազգաբնակութիւնն այժմ խօսում է 3,064 լեզու և դաւանում է 1,000 զանազան կրօններ։ Այս բոլոր ազգաբնակութիւնը կազմում է մինչև 1 միլիարդ 500 միլիօն մարդ և այր մարդկանց թիւը, համարեա թէ հաւասար է կանանց թուին։ Ամենայն տարի մեռնում է 35,214,000 մարդ, որ անում է օրը—98,848 մարդ, ժամը—4,0 0 և րոպէն—67։

Մարդկային կեանքի միջին տևողականութիւնը 38 տարուց աւելի չէ, այնպէս որ հազար մարդուց, միջին հաշուով մինչև 100 տարեկան հասակը հասնում է մէկը, իսկ մինչև 60—ոչ աւելի քան 6—7 մարդ։ Երկրագնդիս ազգաբնակութեան մօտ մի քառորդը մեռնում է մինչև տասնևեօթն ամեայ հասակը։ Ամենայն տարի ծնվում են 36,799,000 մարդ, որ միջին թւով անում է—100,800 օրը, 4,200—ժամը և 70—րոպէն։

Ամուսնացած մարդիկ աւելի երկար են ապրում՝ քան թէ ամուրիները, աշխատողներն աւելի՝ քան անգործները։ Քաղաքակիրթ երկրներում կեանքի միջին տևողականութիւնն աւելի մեծ է՝ քան վայրենի երկրներում։ Մահը և ծնունդը աւելի յաճախ գիշերն են կատարվում՝ քան ցերեկը։ (Science pourtous)։

Ներկայումս Լոնդոնը իւր արուարձաններով մօտ $6\frac{1}{2}$ միլիօն բնակիչ ունի։ Լոնդոնն աւելի մեծ է, քան Փարիզը, Հռոմը, Վիեննան ու Բերլինը ի միասին վեր առած. քաղաքի շրջապատը հաւասար է մօտ 300 վերստի. փողոցների թիւը 30,000-ի է հասնում, այնպէս որ եթէ այդ բոլոր փողոցներից մի ուղիղ փողոց շինուի, այդ փողոցի երկարութիւնը կը լինի 4,000 վերստ։ Այդ հսկայ քաղաքի մէջ 600,000 հսկայ շինութիւն կայ, որոնց վրայի ծխնելոյզները կատարեալ մի անտառ են ներկայացնում։ Քաղաքում գործածած ածուխի քանակութիւնը 720 միլիօն փութ է։ Եւ դրանով է բացատրվում այն ծխապատ մթնոլորտը, որի մէջ գտնվում է Լոնդոնը։

ԱՄՈՒՐԻՆ ԵՒ ՊՍԱԿՈՒԱԾԸ

Մեռնողների թիւը ամուրիների մէջ համեմատաբար աւելի շատ է, քան պըսակուածների մէջ. ինչպէս 25 տարեկան ամուրին և 50 տարեկան պսակուածը. միայն սրա հակառակ եթէ պսակուածները վաղաժամ են ամուսնացել, հինգ անգամ աւելի շատ են մեռնում քան միևնոյն հասակի ամուրիները։ Ընտանիքում ապրած մարդը շատ քիչ է հակուած խելագարութեան, ինքնասպանութեան և գողութեան, քան միայնակեաց մարդը։ Ընտանեկան կեանքը

և ամեն ուրիշ հանգամանքներում լաւ հետեւանքներ է տալիս։ Կնոջ և երեխաների ազդեցութիւնը յանցագործութիւններից զսպում է—պահում է։ Միլիօն հայերից տարէնը 186 յանցաւորներից աւելի չեն, իսկ այդքան թիւ պսակուած-անզաւակներից — 287 են։ Անզաւակ այրիներից 262 յանցաւորներ, իսկ ամուրիներից 403-ը։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԹԻՒԸ

Քաղաք և գիւղօրայք.	Տուն
Ադանա և իր գիւղերը	3,600
Տարսոն	800
Մէրսին	150
Սելեւկիա	200
Սիս	600
Ղարսբազար	300
Հաջըն իր գիւղերով	5,000
Վահկա	200
Զէյթուն իր գիւղերով	4,009
Ֆռնուզ	800
Կապան	800
Կոկիսոն իր գիւղերով	1,000
Նփեսոս (Նարբազ)	200
Էլբիստան իր գիւղերով	500
Կիւրին	3,000
Դերէնտէ	1,000
Աշոտ	800
Եօզղատ իր գիւղերով	5,000
Մանճըլըք » »	2,500
Մարաշ » »	3,000
Այնթապ	2,500
Քիլիս	500
Հալէպ	600
Անտիոք իր գիւղերով	2,200
Բէյլէն և իր գիւղերը	400
Իսկենդերուն	80
Չօրքմարզուան իր գիւղերով	3,000
Մամեստիա	200
Հայ լեռ իր գիւղերով	2,000
Բէսհնի	600
Ադիաման իր գիւղերով	800
Մալաթիա » »	3,000
Դիվրիկ » »	3,000
Եվերէք » »	600
Ընդհանուր գումար	53,430
Անձինք	×5
	267,150

XIII. ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

1) Համաշխարհային նշանաւոր անցքերի եւ պատմութեան։

Քրիստոսի ծնունդից առաջ։

12000 Աշխարհիս ստեղծագործութիւնը—ըստ եւրոպացւոց (թէև գիտնականները միլիօնաւոր տարիներ են հաշւում):
5509—Ըստ Աստուածաշնչի։
5490—Ըստ հրէից։
3258 Ջրհեղեղ։
2941 Չինացւոց տառերի գիւտը։
2640 Նինուէի հիմնելը։
2492 Հայ ազգի սկզբնաւորութիւնը։
2300 Եգիպտոսի թագաւորութ. սկիզբը։
2000 Մետաքսի գործածութիւնը։
1700 Եգիպտացւոց մեհենական դրերը։
1750 Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը։
1651 Մովսէս մարգարէն ծնւում է։
1600 Ապակիի գիւտը։
1500 Աթենքի հիմնարկութիւնը։
1200 Դարբնական արուեստի սկիզբը։
1150 Տպագրութիւնը Չինաց մէջ։
1056 Դաւիթը թագաւորում է։
1017 Սողոմոնը թագաւորում է։
1010 Սողոմոնի տաճարի շինութիւնը։
1000 Փայտի վրայ փորագրութ. սկիզբը։
982 Սողոմոնի մահը։
800 Արծաթ փողի գործածութիւնը։
802 Ասորեստանի թագաւոր. անկումը։
754 Հռոմուլոսը հիմնում է Հռոմը։
721 Իսրայելացւոց թագաւ. անկումը։
585 Երուսաղէմի աւերումը Նաբուգոդ.
560 Կիւրոսը հիմն. է Պարսից տէրութ.
558 Կոնֆուկիոսը ծնվում է։
552 Բուդդայականութեան սկիզբը Հնդկաստանում։
523 Աստուածաշունչը թարգմանվում է յոյն լեզուով 70-ից ձեռքով։
469 Սոկրատէսը ծնվում է։
384 Արիստոտէլը ծնվում է։
356 Աղէքս. Մակեդոնացու ծնունդը։
325 Աղէքս. Մակեդոնացու Հայաստանի վրայով արշաւելը Հնդկաստան։
315 Չինական պարսպի շինութ. սկիզբը։
300 Մագաղաթի թուղթը հնարում են։
» Հռոմ. հնարում են աղիւսի շինելը։
160 Չինացւոց բամբակից թուղթ շինելը։
110 Հռոմ. հնարում են սապոն եփելը։
76 Կիկերոնի ժամանակ Տիւրոնը հնարում է շուտ գրելու ձեւը։
70 Վեզուվ հրաբուխի ժայթք. Հերքուլ. և Պոմպէի քաղ. աւերումը։

Քրիստոսից յետոյ։

Յս. Քրիստոսը ծնվում է։
2 Հռոմ. շինում են առաջին ջրաղացը։
34 Յս. Քրիստոսը խաչվում է։
» Հայերը ընդուն. են քրիստոնէութ.
41 Առաք. գրում են աւետարանը։
60 Հռովմում, Ներոնի թագ. ժամանակ շինվում է ապակիի (ամանեղէնի) առաջին գործարանը։
70 Տիտոսը աւերում է Երուսաղէմը։
97 Յովհաննէս աւետարանիչը գրում է Եփեսոսում աւետարանը։
135 Հրէից ցրուելը ամբողջ աշխարհ.
210 Հռովմում առաջին անգամ, լուսա-

մուտներին մէջ ապակի է դնվում։
300 Մեղրամոմից ճրագ. են շինում։
303 Սուրբ Էջմիածնի հիմնելը։
306 Մեծն Կոստանդիանոսը Թագաւոր.
321 Մարտի 7-ից Կիւրակին տօնելը սկսվում է։
325 Առաջին տիեզերական Սբ. ժողովը Նիկիայում Կոստանդիանոսի օրով։
328 Կ. Պօլսոյ հիմնարկութիւնը։
381 Կ. Պօլսոյ տիեզերական Ս. ժողովը։
400 Եւրոպայի եկեղեցեաց մէջ զանգակի գործածութիւնը սկսվում է։
431 Եփեսոս. երրորդ տիեզ. Սբ. ժող.
451 Քաղկեդոնի ժողովը։
476 Հռովմէացւ. կայսրութ. անկումը։
496 Ֆրանկները ընդուն. են քրիստոն.
550 Շերամի որդն ու մետաքսը առաջին անգամ Եւրոպայ է բերվում։
570 Մահմեդը ծնվում է։
636 Եւրոպայում եղեգէ գրչի տեղ փետրէ գրիչ են սկսում գործածել։
637 Արաբացիք տիրում են Երուսաղ.
650 Լատինացւոց եկեղեցեաց մէջ երգեհոն գործածելը սկսվում է։
711 Իսպանիան գրաւվ. է Արաբներից։
807 Չինացւոց պէս Եւրոպայի մէջ էլ Թղթի գործածութիւնը սկսվումէ։
850 Արաբացիք շաքար են շինում.
855 Սլաւոնական այբուբենի գիւտը։
870 Յունաց և կաթոլիկաց եկեղեցիները բաժանվում են միմեանցից։
1022 Կուխօ Եւրոպայի երաժիշտը նօտան հնարում է։
1072 Երուսաղ. տիրում են Սելջուկները։
1086 Խաչակրաց արշաւանքի սկիզբը։
1171 Եւրոպայի Վենետիայ քաղաքի մէջ բացվում է առաջին դրամատունը։
1246 Առաջ. բժշկ. ուսումն. Ֆրանսիայ.
1291 Խաչակրաց վերջին արշաւանքը։
1299 Ֆլորենց. սկսում են ակնոցն. շին.
1301 Կողմնացոյցի գիւտը։
1308 Շվէյցարակ. հասարակապետ. հիմն.
1330 Գուտենբերգը, Ֆաուստը և Շեֆերը հնարում են տպագրութիւնը։
1338 Վառօդը գտնում են։
1365 Ասեղը հնարում են։
1380 Թնդանօթի գիւտը։
1384 Լենկթ. արշաւանքն. Ասիայում։
1415 Հուսին այրում են։
1440 Հռովմի Ս. Պետրոս եկեղ. հիմնարկ.
1450 Եւրոպայի մէջ առաջ. գր.քի տպագ.
1453 Տաճիկն. տիրում են Կ. Պօլսին և վերջան. է Բիւզանդակ. կայսրութ.
1464 Նամակատուն և փօստայով թղթատար. հաստատվում է Ֆրանս.
1473 Կոպերնիկոսը ծնվում է Տօրնում
1483 Ինկվիզիցիայի գործադրվելը։
1492 Կոլոմբոսը գտնում է Ամերիկան։
1493 Կոլոմբոսը Ամերիկայից եգիպտացորեն է բերում Եւրոպայ։
1500 Ծոցի ժամացոյցը հնարում են։
1524 Առաջ. ձեռ. լրագ. Վենետիայում։
1546 Լիւտերը վախճանվում է։
1552 Ամանների կլեկելը հնարւում է.
1590 Դիտակը գտնուեցաւ Գերմանիա։
1610 Թէյի գործած. սկսւում է Եւրոպ.
1615 Առաջին տպագիր լրագիրը։
1616 Շէքսպիրը մեռնում է։
1642 Գալիլէն մեռնում է։
1689 Շոգեշարժ մեքենաների գիւտը։
1711 Դաշնամուրը հնարում են։
1727 Նիւտոնի մահը։
1752 Ֆրանկլինը հնարում է Շանթարգ.
1779 Օդապարիկը հնարում են։
1785 Ժորժ Ստեֆենսոնը առաջին շոգեկառքը շինում է։
1789 Ֆրանսիական մեծ յեղափոխութ.
1790 Գալվանը հնարում է գալվանեան ելեքտրականութիւնը։
1800 Ջօննոնը գտնում է մարմնի պատուաստումը։
1801 Վիմագրութեան գիւտը։
1803 Անգլիաց. մետաղէ գրչի հնարելը։
1803 Շոգենաւի գիւտը։

1805 Շիլլերի մահը։
1810 Նապօլէօնի արշաւանքը դէպի Եւրոպայի-արեւելք։
1812 Արագատիպ մամուլի հնարելը։
1821 Նապօլէօն I-ը մեռնում է։
1839 Տալբոթ անգղ. հնար. է լուսանկ.
1841 Առաջին հեռագիրը շինում են Վաշինգտոնից Բալտիմօր։
1848 Ելեքտր. հեռագիրը հնարում են։
1851 Առաջին ռեվօլվերը շինվում է։
1852 Նապօլէօն III-ը Կայսր է հրատար.
1853 Արեւելեան պատերազմը։
1861 Իտալական թագ. միացումն և Վիկտօր-Էմմանուէլի թագ. հրատարակ.
1862 Սուէզեան ջրանցքի բացումը։
1865 Գերմանական դաշնակցութիւնը և Աւստրօ-Պրուսական պատերազմը։
1867 Ամերիկայից Անգլ. Ատլանտ. ովկ. վրայով հեռագրաթելը շինում են։
1868 Հնդկաստանի հեռագրաթելը Կովկասի վրայով շինվում է։
1870 Ֆրանս-պրուսական պատերազմը և Նապօլէօն III-ի գերութ. Սեդանում։
» Իտալիան վերջն. գրաւ. է Հռովմը։
1873 Վիէննայի համաշխարհահանդէսը։
1875 Հերցեգովինայի ապստամբութիւնը
1877 Ռուս-Տաճկական պատերազմը։
1877 Էդիսօնը հնարում է ֆօնօգրաֆը։
1878 Սան-Ստեֆան. դաշնադրութիւնը։
1878 Բեռլինի դաշնադրութիւնը։
» Ռումին. անկախ թագ. է ճանաչւ.
» Սերբիան անկախ թագ. է ճանաչւ.
» Ղարադ. անկախ թագ. է ճանաչւ.
» Բուլղարիան Վասալական իշխան.
1879 Ելեքտրակ. լապտերների հնարելը։
1880 Տելեֆօնի գիւտը։
1889 Փարիզի համաշխարհահանդէսը։
1893 Չիկագոյի համաշխարհահանդէսը։
1894 Չին-Ճապոնական պատերազմը։
» Սասնոյ կոտորածը։
1895 Տաճիկների քրիստոնեաներին կոտորելը։

2) Ռուսաց և Վրաց

նշանաւոր անցքերը (Ք. յ.)

40 Անդրէաս Առաք. ու Սիմ. Քանանացին Վրաստան. մոցն. են Քրիստ.
304 Պարսիկները ձեռնարկում են Տփխիսի Նարիղալա բերդի շինութ.
446 Վրացիք սկսում են գործած. Մր Ս. Մեսրոպի հնարած այբենը (խուց.)։
597 Վրացիք հայերից բաժանվում են։
623 Հերակլ Վրաց թագ. առնում է Աստղատակը և Շիրվ. խանութիւնը։
862 Ռուսաց տէրութեան սկիզբը։
988 Ռուսները Ս. Վլադ. առաջնորդ. ընդունում են յոյներից Քրիստոն.
1010 Բագրատ թագ. Վրաստ. և Իմերեթ, եկեղեցիները է հիմնում (Մցխէթ.)։
1011 Թարգմանվում է վրաց լեզուով առաջին աւետարանը։
1212 Թամար թագուհու մահը։
1222 Նիժնի-Նօվգօրոդի հիմնելը։
1224 Չինգիս-խանի յարձակմունքները և ռուսն. իրան հպատակեցնելը։
1238 Մոնղոլական լծի սկիզբը։
1289 Օսերը Գօրի քաղաքն այրում են։
1328 Մոսկվայի թագաւորութ. սկիզբը։
1428 Հրաձգ. զէնքի գործած. Ռուսա.
1469 Վրաց թագաւորութիւնը բաժանվում է երեք մասերի՝ Քարթլ, Իմերէթ և Կախէթ։
1480 Ռուսաստ. ազատվում է Մոնղոլն.
1491 Առաջին տպուած գիրքը սլաւոնական լեզուով հրատարակվում է։
1518 Պարսից Իսմայիլ-Շահը առնում է Տփխիսը և Մցխէթը։ Հալաբարի կարմիջի մօտ էլ մզկիթ է շինում։
1524 Մակարիայի տօնավաճ. բացումն։
1535 Շահ-Թամազը առնում է Տփխիսը։
1547 Յովհաննէս Գրօզնին ընդունում է առաջին թագաւորի տիտղոսը։
1556 Հաշտարխանի թագ. անկումը։
1563 Մոսկվայում սկսվում է տպագր

1583 Ռուսները առնում են Սիբիրը։
1589 Ռուսաց պատրիարքութ. սկիզբը։
1611 Լեհացիք առնում են Մոսկվան, Շվեդացիք Նովգորոդը։
1612 Ռուսաստանն ազատվ. է լեհերից։
1617 Շահ-Աբաս Ա.-ը աւերում է Վրաստ. և շատ վրացիք է տան. իւր հետ։
1632 Առաջին կանոն. զօրքը Ռուսաստ.
1634 Վրաստ. մահմեդականութ. սկիզբը
1664 Արչիլը Թելաւը շինում է աթոռանիստ քաղաք։
1672 Ծնվում է Մեծն Պետրոս Կայսրը։
1700 Ռուսաստանում սկսվում է տարեգրութիւնը (յունվ. 1-ին) Քրիստոսի ծննդից։
1701 Առաջին թատրոնը Ռուսաստան.
1703 Առաջին լրագ. հրատ. Ռուսաստ.
1705 Քաղաքական դրերի տպագրութիւնը Ռուսաստանում։
1709 Վախտանգը հիմնում է Տփխիսում տպարան, սկսում է գրել վրաց պատմութիւն և տպում է գրքեր։
1716 Ալանացիք Քարթլը ու Կախեթը աւերում են։
1723 Մահմադ-Ղուլի խանը աւերում է Տփխիսը և կողոպ. է Սիօնի եկեղեց.
1724 Վախտանգը սանում է իւր հետ Ռուսաստան Պետրոս Մեծի հրաւէրով 5 եպիսկոպոս, 6 վարդապետ, 5 սարկաւագ և 140 աշխարհական։
1725 Մեծն Պետրոս Կայսրը մեռնում է։
1743 Մահուան պատիժը ոչնչանում է։
1752 Թէյմուրազ Թագ. հալած. է պարսից Երեւանից և նորա բնակիչներին բնակեց. է այժմեան Հաւլաբ. Թաղում։
1754 Առաջին բանկի հիմնելը Ռուսաստ.
1755 Մոսկվայում առաջին համալսարան.
1767 Ծաղկի պատուաստ. Ռուսաստան.
1768 Թուղթ փողի գործածը. Ռուսաստ.
1769 Հերակլէն, Գօրի, Սղնախ, Թելաւ, Բորժոմ և ուրիշ տեղեր բերդ է շինում, հիմնում է տպարան, զինարան, Թնդանոթ է ձուլում, կտրում է դրամ, և գրքեր է տպում։
1788 Անտօն Ա. Թարգմանիչ և լեզուագէտ կաթողիկոսը վախճանվում է։
1785 Կովկասի փոխարքայութ. հիմնելը։
1786 Պետական բանկի հիմնելը։
1795 Աղա-Մահմադ խանը յարձակվում է Տփխիսի վերայ և աւերում։
1799 Վրաց Գէօրգի XIII-ը յանձնում է Վրաստանը Ռուսաստանին։
1801 Վրաց և ռուսաց մէջ 10 յօդ. բաղկացած դաշնագրի ստորագրելը։
1802 Ռուսաստ. մինիստրութիւն է հիմն.
1804 Մինգրելիան և Իմերէթը միանում են Ռուսաստանի հետ։
1809 Ֆինլանդիան միանում է Ռուսաստ.
1814 Ռուսները մտնում են Փարիզ։
1815 Լեհաց Թագ. միացումը Ռուսիայի հետ և Վեննայի դեսպանաժող.
1830 Առաջին և մեծ խօլերան Ռուսաստ.
1837 Պուշկինի մահը։
1841 Լերմոնտովի մահը։
1844 Կռիլովի մահը։
» Վարանցովի փոխարքայ նշանակ.
1859 Կովկասեան 69-ամեայ պատերազմ. վերջան. և Շամիլին գերի առնելը։
1861 Սարկութեան ոչնչացումը։
1864 Կովկասի վերջնական նուաճումը։
1866 Մեծ իշխ. Միխայել Նիկ. փոխարք.
1877 Ռուս-Տաճկական պատերազմը։
» Նեկրասովի մահը։
1878 Սան-Ստեփանոյի դաշնադրութիւնը
1882 Վրաց վերջին շառաւիղը-հայազգի Մարեամ Թագուհին մեռնում է և թաղվում Տփխիսի Հայոց Վանքի եկեղեցում։
1883 Տուրգենիևը մեռնում է։
1888 Կայսր Ալեքսանդր III-ը այցելում է Կովկաս։
1894 Կայսր Ալէքսանդր III-ի մահը։
1896 Թագադրութիւն Կայսեր Նիկոլայ II և Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի։

Հայոց պատմութեան

Նշանաւոր անցքերը (Քրիստ. առաջ)։

—

5509 Աշխարհիս ստեղծագործութիւնը։
3257 Նոյ նահապ. տապանն է մտնում։
2492 Հայ ազգի սկզբնաւորութիւնը.
2346 Հայոց տէրութիւնը սկսում է։
» Պարոյրը հայոց առաջին թագաւոր։
149 Արշակունեաց Թագաւորութեան սկիզբը Վաղարշակից։

Քրիստոսից յետոյ։

30 Հայոց Աբգար Թագաւորը նամակ է ուղարկում Քրիստոսին։
34 Թադէոս Առաքեալը Ս. Գեղարդը տանում է Հայաստան, մկրտում է Աբգարին և ժողովրդին։
50 Թադէոս Առաք. նահատակւում է։
51 Ս. Թադէոսի Եղիշէ աշակ. նահատակ. է Արցախում (Քիշ գիւղ.)։
60 Թադէոսի աշակ. Սոսթէոսը Սիւնիքում նահատակւում է (Տաթև)։
62 Բարդուղիմէոս Առաքեալը նահատակւում է Աղբակում։
79 Երեւան քաղաքի հիմնարկութիւնը։
197 Վաղարշը հիմն. է Վաղարշապատը։
253 Խոսրով Թագաւորը հիմնում է Դավրէժ քաղաքը (Թաւրիզ)։
257 Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ծնունդը։
303 Ս. Էջմիածնի շինութիւնը։
» Արիստակէս հայրապ. Նիկիոյ Ս. ժող. բերում է «Հաւատոյ հանգանակը»։
» Ս. Գրիգորիսը Աղուանից կաթող.
406 Մեսրոպը գտնում է հայոց գիրը։
» Արշակունեաց Թագ. վերջանում է։
451 Վարդան. պատերազմը (յունիս.2)։
452 Կաթողիկոսական Աթոռի փոխադրումը Ս. Էջմիածնից Դուին։
458 Վարդանի դուստր Շուշանիկը նահ. և թաղ. է Տփխ. (Մետեխի եկեղ.)։
539 Եգեսիայում յայտնւ. է, Քրիստոսի Աբգարին ուղարկած դաստառակը։
551 Մովսէս կաթ. հրամանով Աթ. Տարօնացին յօրինում է եկեղ. տօմարը։
653 Կարգւում է Վարագ. Ս. Խաչի տօնը։
706 Արաբ. Կաշմ ոստիկ. Նախիջևանի եկ. 800 հայ իշխան. կրակ. նահ. է։
924 Կաթողիկոսական Աթոռը Դուինից Վասպուրական է փոխադրւում։
» Բագրատունեաց Թագ. սկիզբը։
961 Անին դառնում է Բագր. մայրաք.
968 Խոսրովանոյշը հիմնում է Սանահնոյ և Հաղպատայ վանքերը։
993 Կաթողիկոսական Աթոռը Վասպուրականից Անի է փոխադրւում։
» Բագրատունեաց Թագ. վերջանալը։
1080 Ռուբինեանք նորոգում են Հայոց Թագաւորութիւնը Կիլիկիայում։
1147 Կաթողիկոսական Աթոռը տեղափոխւում է Անիից Հռոմկլայ—Կիլիկ.
1173 Ներսէս Շնորհալու մահը։
1294 Կաթող. Աթոռը փոխադր. է Սիս։
1311 Երուսաղէմում սկսվում է հայ-ազգի պատրիարգութիւնը։
1323 Անի քաղաքի կործանումը։
1393 Հայոց Թագաւորութ. վերջանալը։
1441 Կաթողիկ. Աթոռը վերջնականապէս փոխադրւում է Ս. Էջմիածին։
1461 Կ. Պօլսի պատրիարքութեան սկիզբը
1513 Երեւանը գրաւվում է Տաճիկներից։
1567 Վենետիկում տպագրւում է առաջին հայերէն Սաղմոսը։
1603 Շահ-Աբասի հայերին գերի տանելը Պարսկաստ.—(Ջուղայի գաղթելը)։
1785 Սիմէօն Կաթողիկոսը Ս. Էջմիածնում տպարան է հիմնում։
1781 Նոր-Նախիջևանի հիմնելը։
1794 Հայոց առաջին լրագրի հրատարակութիւնը Հնդկաստանում։
1789 Շուշուայ ամրոցի հիմնելը։
1798 Ղարաբաղից 1100 ընտանիք գաղթում են Ղզլարու կողմերը։
1799 Առաջին պարբ. հրատ. Վենետիկում «Տարեգրութիւն» անունով։

1813 Մոսկվայի Լազար. ճեմ. բացումը:
1823 Հայր Մկրտիչ Ջամչեան վարդապետը (պատմագ.) վախճանւում է:
1825 Ներսէս Ե աշտարակեցի կաթող. հիմնում է Ներսէսեան դպրոցը:
1828 40,000 հայեր գաղթում են Ռուսաստ.
1837 Հաստատւում է Ս. Էջմ. Սինոդը:
1839 Երևանի թեմ. դպրոցի հիմնուելը:
1842 Ղարաբաղի թեմ. դպր. բացուելը:
1850 Հայոց առաջին թատրոնը Տփխիս.
1857 Ներսէս Ե կաթողիկոսի մահը:
1858 Խալիբեան ուսումնարանի բացումը:
1858 «Մեղու Հայաստանի» լր. հրատ.
1860 Տաճկահայոց սահմանադր. հաստ.
1861 Զէյթունցիք ապստամբում են:
1863 Բագուի Մարդաս. ընկ. հիմնւում է:
» Միքայէլ Նալբանդեանցի մահը:
1868 «Արարատ» ամս. հրատ. Ս. Էջմիած.
1869 Տփխիս. բացւում է Ս. Գայեանեան հայ օրիորդաց միջնակարգ դպրոցը:
1872 «Մշակ» լրագիրը հրատարակւում է:
1873 Ս. Էջմիած. Գէորգ. ճեմ. բացւ.
» «Փորձ» ամսագ. հրատարակւում է:
1875 Նոր-Նախիջևանի թեմ. դպր. բաց.
1877 Մարիամեան—Յովնանեան օրիորդական դպր. բացումը Տփխիսում:
1878 Ռուսները մտնում են Կարին:
» Բեռլինում ստորագրում են Հայոց ինքնավարութեան 61-րդ յօդ.
1879 Վերադառնում են Հայաստ. եկեղեցւոյ 35 բնասնիք հաւոմեակ. հայք Մ. Օրմանեան վարդ. առաջնորդ.
» Ստ. Նազարեանը վախճանւում է:
1881 Տփխիսում հիմնւում է Կովկասեան Հայոց Բարեգործ. Ընկերութիւնը:
» «Արձագանք» շաբաթաթ. հրատ.
1882 Տփխիսում կայանում է Հայոց առաջին ընդ. ուսուցչական ժողովը:
» Վախճան. Գաբ. եպ. Այվազովսկին:
1884 «Նոր-Դար» ամենօր. թերթի հրատ.
1888 Մակար Ա. Կաթող. ընդունւում է Տփխիսում Կ. Աղէքսանդր III-ից և այցելում է Բագու և Գանձակ:
1888 Յայտնի վիպասան Րաֆֆիի մահը:
1889 Պարսից Շահ-Նասրէդինը այցելում է Ս. Էջմիածին:
1889 Արևելագ. Ք. Պատկանեանի մահը:
» «Մուրճ» ամսագիրը հրատարակ. է:
1890 Իտալացւոց թագաժառանգին Ս. Էջմ. Մակար Կաթ. ընդունում է:
1891 Վախճանւում է Մակար I կաթող.
» Մկրտիչ Էմինի մահը Մոսկվայում:
» Բարեգործ Մ. Սանասարեանի մահը:
» Յայտնի դերաս. Ադամեանի և երգիծաբան Պարոնեանի մահը:
1892 Ջրօրհնեաց հանդէսի ժամանակ Տփխիսի վանքի կամրջի խորտակուելուց 40 հոգի խեղդւում են Կուր գետում. հոգևորականութիւնն ազատւում է:
» Կովկասում—խոլերայի կոտորած:
» Մայիսի 5-ին Ս. Էջմիածնայ համազգային նշանաւոր ժողովը Հայրիկին և Մատթէոս եպ. Իզմիրլեանին կաթ. թեկնածուներ ընտրեց:
» Գամառ-Քաթիպան վախճանեցաւ:
» Խորէն-Նարբէյ և Գ. Սրուանձտեան սրբազանների մահը:
» Խմբ. Գրիգոր Արծրունու մահը:
1893 „Հայրիկը“ Կաթողիկոս օծուեցաւ:
1894 Գէորգ եպ. Սուրէնեանը, Վրաստ. և Իմեր. թեմակալ է նշանակւում:
» (28 յունիսի) Կ. Պոլսում սարսափելի երկրաշարժը:

XIV. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ

1) ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ՀԵՌԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ:

ՏՓԽԻՍԻՑ

	Վերստ
Աբասթուման	210
Ագուլիս	422
Ալեքսանդրապոլ	243
Արդահան	387
Աշխաբադ	1308
Ախալցխա	186
Արխանգէլսկ	3248
Ախալքալակ	248
Բագու	517
Բլագովեշչենսկ	8766
Բուխարա	1853
Գանձակ	182
Եկատարինոդար (Կուբ.)	809
Բաթում	330
Բորժոմ	140
Գորի	71
Գրօզնա	190
Դարբանդ	599
Եյսկ	851
Եկատերինոսլավ	1417
Երևան	264
Եակուտսկ	9264
Զաքաթալա	192
Էջմիածին	282
Թելաւ	93
Լանքարան	569
Կաղզուան	415
Հին-Նախջևան	422
Հաշտարխան	2735
Ղզլար	441
Ղուբա	674
Մասխա	334
Մոզդոկ	288
Նոր-Բայազէտ	231
Նուխի	160
Շամախի	398
Թեմիր-Խան-Շուրա	456
Ժիտոմիր	1988
Իրկուտսկ	6520
Լիւբլին	2414
Խարկով	1393
Խերսոն	1508
Կալիշ	2863
Կամենեց-Պոդոլսկ	2179
Կարս	346
Կիեվ	1859
Կաստրոմա	2372
Կովնօ	2437
Կուրսկ	1522
Հէլսինգ-Ֆորս	3041
Ղազան	2340
Մոսկվա	2016
Նիժնի-Նովգորոդ	2262
Նիկոլայեվսկ	10,510
Նովգորոդ	2529
Նովօ-Չերքասկ	902
Նոր-Նախջևան	941
Ուրալսկ	2490
Ուֆա	2622
Չերնիգով	1830
Պենզա	1945
Պետերբուրգ	2623
Պերմ	2917
Պալտավա	1494
Պսկով	2578
Ռեվէլ	2223
Շուշի	345
Պետրովսկ	499
Պեատիգորսկ	407
Ջուղա	461
Սալեան	443
Սևան	200
Սղնախ	100
Տաթև	433
Փոթի	286
Ռեազան	1834
Ռիգա	2701
Ռաստով (Դոնի վերայ)	939
Սամարա	2128
Սարատով	1716
Սիմբիրսկ	2134
Սիմֆերոպոլ	1222
Սմրղանդ	2207
Սևաստոպոլ	550
Վարշավա	2584
Վիլնօ	2536
Վլադիկավկազ	201
Վլադիմիր	2200
Վլադիվաստոկ	10,644
Վորոնէժ	1462
Տաշկէնտ	2490
Տուլա	1910
Քիշինև	1878
Քութայիս	202
Օմսկ	4065
Օրենբուրգ	2522
Օրեօլ	1764

Սինօդի անդամ և Ճեմ. նախկ. տեսուչ
ՍԱՐԳԻՍ ԵՊ. ՏԷՐ-ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

2) ԿՈՎԿԱՍԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ԴԻՐՔԸ ԵՒ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻ ԹԻՒԸ։

Քաղաքները	(ոտնաչ). Բարձր. ծ. մակեր.	Բնակիչ. թիւը։
Տփխիս	2400	115,024
Բագու	—	85,679
Եկատերինոդար	—	67,610
Ստաւրապոլ՝	2000	40,017
Վլադիկաւկազ	2346	46,981
Շամախի	2230	28,545
Մայկոպ	—	27,945
Եյսկ	—	36,915
Շուշի	5076	32,806
Նուխի	2454	27,757
Ալեքսանդրապոլ՝	5079	23,670
Գանձակ	1446	25,294
Քութայիս	—	24,227
Երևան	3229	24,555
Դարբանդ	—	15,185
Ղուբա	1988	14,730
Թեմրիւկ	244	13,656
Ախալցխա	3376	23,265
Մոզդոկ	465	13,989
Բաթում	—	23,878
Սղնախ	2593	10.069
Ղզլար	—	8,778
Նովոռոսիյսկ	—	20,304
Գէորգիեւսկ	1032	11,290
Թելաւ	2420	11,014
Անապա	—	11,604
Նոր-Բայազէտ	—	7,120
Հին-Նախիջևան	2949	7,911
Գրոզնա	419	6,214
Գորի	2006	7,383
Փոթի	—	5,785
Արմավիր	—	6,634
Ախալքալակ	5545	5,303
Պետրովսկա	—	4,000
Թեմիր-Խան-Շուրա	—	3,356
Կաղզուան	4968	3,298
Թաման	444	3,231
Ղարս	6173	3,137
Դուշէթ	—	2,041
Սուխում	—	3,279
Արդահան	6058	8,844
Նոր-Նախիջևան	—	20,100

3) ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԵՂԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԵՐԸ։

Տեղերի անունները։	Հիւս. լայն.	Արև. երկայն.
Ալեքսանդրապոլ՝	40°47	61°29
Ախալցխա	41 38	60 38
Ախալքալակ	41 25	60 08
Բագու	40 22	67 29
Բորժոմ	41 50	61 02
Գանձակ	40 40	64 01
Գէորգիեւսկ	44 08	61 08
Գորի	41 59	61 46
Գռոզնա	43 19	63 21
Դիլիջան	40 44	62 32
Դարբանդ	42 03	65 57
Դուշէթ	42 05	62 21
Եկատերինոդար	45 01	56 37
Երևան	40 10	62 10
Էջմիածին	40 09	61 57
Թելաւ	41 55	63 08
Թեմըր-Խան-Շուրա	42 49	64 46
Տփխիս	41 43	62 27
Լանքարան	38 45	66 31
Ղազբէկ	42 39	62 18
Կողբ	40 03	62 10
Ղզլար	43 51	64 22
Ղուբա	41 21	66 10
Մոզդոկ	43 44	62 19
Հին-Նախիջևան	39 12	63 04
Նոր-Բայազէտ	40 20	62 47
Նովորոսսիյսկ	44 42	55 26
Նուխի	41 12	64 51
Շամախի	40 37	66 18
Շուշի	49 49	65 24
Պետրովսկա	42 59	65 09
Պեատիգորսկ	44 02	60 45
Սևան	40 33	62 50
Սղնախ	41 36	63 34
Ստաւրապոլ՝	45 03	59 38
Վլադիկավկազ	43 01	62 21
Փոթի	42 08	59 19
Քութայիս	42 16	60 22
Օրդուբաթ	38 54	63 41

ԱՂԻՒՍԱԿ

ՈՐ ՑՈՅՑ Է ՏԱԼԻՍ ԸՍՏ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻՋՕՐԷԱԿԱՆԻ, ԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ԿԷՍ ՕՐՈՒԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԸ։

	ժ.	ր.	վ.			ժ.	ր.	վ.	
Ախալքաղ . .	12	54	—	ցեր.	Ս.-Պետերբուրգ	11	2	—	ցեր.
Բաքու	12	20	8	»	Սուխում . . .	11	44	52	»
Բաթում . . .	11	47	—	»	Թեմ. խան-շուրա	12	9	12	»
Վարշավ . . .	10	24	52	»	Թիֆլիզ . . .	12	—	—	»
Վլադիկավկազ.	11	59	28	»	Խարկով	11	25	44	»
Գորի.	11	57	12	»	Երևան	11	48	48	»
Եկատերինոդար	11	36	—	»	Արտասահման				
Գելսինգֆորս .	10	40	36	»	Փարիզ	9	10	8	առ.
Գանձակ . . .	12	6	—	»	Լոնդոն	8	58	8	»
Իրկուտսկ (Սիբ.)	3	57	52	եր.	Մադրիդ . . .	8	43	28	»
Քերչ	11	26	44	»	Բերլին	9	54	—	»
Քութայիս . .	11	41	40	»	Վիեննա . . .	10	6	—	»
Կրասնովօդսկ .	12	32	—	»	Հռոմ.	9	50	16	»
Մերվ.	1	8	—	»	Բրիւսսել . . .	9	18	8	»
Մոսկուա . . .	11	31	14	»	Կ. Պօլիս . . .	11	—	8	»
Օդեսսա. . . .	11	3	41	»	Շտոկհօլմ . . .	10	12	8	»
Հաշտարխան .	12	12	54	»	Պեկին	4	50	—	եր.
Ստավրապօլ. .	11	48	18	ցեր.	Նիւ-Եօրկ . . .	4	45	—	եր.

XV. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ

(Հասարակ պարտամուրհակի օրինակ)

Թիֆլիս, 1-ին Յունիսի 1896 Թ.

Մուրհակ 1000 րուբլ. արծաթի։

Յուլիսի մէկից, հազար ութհարիւր իննսուն և վեց ամի, երեք ամիս ժամանակով, այս իմ պարտամուրհակովս պարտաւորւում եմ վճարելու Թիֆլիսի 2-րդ կարգի վաճառական Յովհաննէս Մաթէոսեան Կիրակոսեանին կամ որին նա կը հրամայէ հազար րուբլի արծաթ, որը ես նրանից ապրանքով (կամ զուտ փողով) լիովին ստացել եմ։

Ստորագրութիւն — Տփխիսի քաղաքացի Պետրոս Պօղոսեան Նիկողոսեան։

ԴՐՈՇՄԱԳԱՒՈՐ ԹՂԹԵՐԻ ՀԱՐԿԸ

Մուրհակներ

Արժողութ. գումարը.				Թերթի գինը
		50	ր.	10
50-ից մինչև		100	»	15
100	»	200	»	30
200	»	300	»	40
300	»	400	»	54
400	»	500	»	70
500	»	600	»	80
600	»	700	»	90
700	»	800	»	1—
800	»	900	»	1,15
900	»	1000	»	1,20
1000	»	1500	»	1,40
1500	»	2000	»	2,50
2000-ից մինչև		3200	ր.	3,70
3200	»	4000	»	5,15
4000	»	6400	»	6,80
6400	»	8000	»	9—
8000	»	10000	»	11,40
10000	»	12000	»	13,80
12000	»	15000	»	15,66
15000	»	20000	»	21—
20000	»	25000	»	37,60
25000	»	30000	»	33,60
30000	»	40000	»	42—
40000	»	50000	»	84—

ՔԱՇԵՐԸ

Դեղատուն

1 գրվ. հաւասար է 84 մսխ. 12 ունցի
1 ունցն » 8 դրախմին
1 դրախման 3 սկրուպուլին
1 սկրուպուլն 20 գրանի
1 գրանը » 1 ցորենաքաշի

Զանազան երկրների քաշերը

Անգլիայի 1 վաճ. գրվ. 16 ունց. հաւասար է ռուսաց 1 գր. 10 մսխ.

Ֆրանսիացւոց 1 գր.	—	» ½	»
կիլօգրամը . .	1	» 41	»
Պրուսիայի 1 ֆունտը	1	» 13	»
1 ցենտներ. .	—	» ½	»
Զինաստանի 1 գրվ.	2	» 40	»
Եապօնիայի 1 մուէ	57	» 1	»
1 կատտին . .	1	» 42	»

XVI. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՆԴԻՍ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ և ԱԶԳԵՐԸ ԻՐԱՆՑ ԵՐԿՐՆԵՐՈՎ.

	Անունները։	Տիրապետող կրօնը։	Պետութեան գլուխը։	Տարածութիւնը ք. քիլ.	Բնակչաց թիւը։	Մայրաքաղաքները։
1	Արաբիա	Մահմեդական	Նահապետական	2,300,000	3,000,000	Սիվան
2	Արգենտին. Հան.	Քրիստոնեայ.	Նախ. Լուիսպենա	2,835,969	4,000,000	Բուր-Այէրոս
3	Անամ	Անգղ. եկեղ.	Մեսրիէ Տամ-Տայ	230,000	21,000,000	Գուէյի
4	Անգլիա	» »	Վիկտորիա կայս.	314.628	36,000,000	Լօնդօն
	» գաղթակ.	» »	„ „	24,964,096	180,000,000	
5	Աւստրօ-Հունգ.	Կաթոլիկ	Ֆրանց-Յօսէփ	676,667	38,000,000	Վիեննա
6	Աւղանստան	Մահմեդական	Աբդուրահման	550,660	4,000,00.	Քաբուլ
7	Բելուճստան	Մահմեդական	Միր-Խօդադադ	315,015	350,000	Գելատ
8	Բելգիա	Կաթոլիկ	Լեօպօլդ II. թագ.	29,457	6,000,000	Բրիւսէլ
9	Բօլգարիա	Օրթոդոքս	Ֆերդինանդ իշխ.	99,873	5,000,090	Սօֆիա
10	Բրազիլիա	Կաթոլիկ	Նախ. Ֆ. Պէյխս.	8,337,213	15,000,000	Րիօ-ժանիէրօ
11	Բուխարա	Մահմեդական	Սէիդ-Աբդուլ էմ.	239,000	2½ միլ.	Բուխարա
12	Գերմանիա	Աւետարանա.	Վիլհելմ II.	540,418	47 „	Բերլին
13	Հաբեշստան	Հայադաւան	Մենելիք II.	508,280	5 „	Գոնդար
14	Հոլանդիա-գաղ.	Բողոքական	Վիլհելմ III.	2,036,291	4½ „	Հագա
15	Յունաստան	Օրթոդոքս	Գէորգ I.	68,688	2 „	Աթենք
16	Դանիա	Լիւտերական	Քրիստիան. IX.	232,302	2½ „	Կոպէնհագէն
17	Եգիպտոս	Մահմեդական	Աբբաս-փաշա	994,600	7 „	Գայիրէ
18	Իսպանիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Ալֆօնս III խնամ.	1.633,817	27 միլ.	Մադրիտ
19	Իտալիա	Կաթոլիկ	Հումբերտ I.	286,588	30½ „	Հռոմ
20	Չինաստան	Կռապաշտ	Կվանգ-սու	11,574,356	403 „	Պեկին
21	Կոլումբիա	Կաթոլիկ	Ռաֆ-Նունեց	1,118,100	4 „	Բոգօտա
22	Կօնգօ	»	Բելգ. (Թագ.)	2,735,158	17 „	Բօմա
23	Ռուսաստան	Օրթոդոքս	Նիկոլայ II կայսր	20,666,445	115 „	Ս. Պետերբուրգ
24	Կորէյիա	Կաթոլիկ	Թուեջի	218,192	10½ „	Սէուլ-(Կեօնդ)
25	Մեկսիկա	Կաթոլիկ	Նախագ. Դիազ	1,946,292	11 „	Մեկսիկա
26	Մարօկօ	Մահմեդական	Մուլէյ-Հասան	816,000	8 „	Ֆէզ
27	Պարսկաստան	Մահմեդական	Մուզ.-էդին-Շահ	1,648,125	9 „	Թեհրան
28	Պերու	Կաթոլիկ	Նախ. Բերմուդէս	1,049,970	3 „	Լիմա
29	Պորտուգալիա	Կաթոլիկ	Դօն-Կարլօս Թագ.	89,143	5 „	Լիսաբօն
30	Ռումինիա	Օրթոդոքս	Կարլօս	129,947	6 „	Բուքրէշ
31	Սերբիա	Օրթոդոքս	Աղեքսանդր I.	48,586	2 „	Բելգրադ
32	Սիամ	Բուդդայական	Ջուլալօնգկօրն	726,550	9 „	Բանկօկ
33	Միացեալ-Նահ.	Քրիստոնեա.	Կլիվելենդ	9,668,272	62 „	Վաշինգտօն
34	Տաճկաստան	Մահմեդական	Աբդուլ-Համիդ II.	2,061,224	21 „	Կ. Պօլիս
35	Ֆրանսիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Նախագահ Ֆօր	3,996,038	76 „	Փարիզ
36	Ղարադաղ	Օրթոդոքս	Իշ. Նիկոլայ	9030	¼ „	Ցեթինէ
37	Չիլի	Կաթոլիկ	Նախ. Դօն-Մոնտ	753,216	3 „	Սան-Թագօ
38	Շվէյցարիա	Բողոքական	Նախ. Կարլ-Շենկ	41,346	3 „	Բերն
39	Շվէցիա-Նորվեգ.	Լիւտերական	Օսկար II.	775,996	7 „	Շտօգհոլմ
40	Էկվատոր	Կաթոլիկ	Նախ. Կորտէրօ.	650,937	1½ „	Կվիտօ
41	Ճապօնեա	Սինդօյի օրէն	Մուցու-Խիտօ Կայ.	382,447	40 „	Տօկին

Ճապոնիայի կայսր ՄՈՒՏՍՈՒ-ՀԻՏՕ

Չինաստանի կայսր ԿՈՒԱՆԳ-ՍՅՈՒ

XVII. ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆՈՐ ՄԱՐԳԱՐԷՆ

Ամերիկական համարեա բոլոր և մասամբ եւրոպական լրագրներն ու ամսագրները վերջերս շարունակ խօսում էին մի գերբնական երևոյթի մասին, ինչպէս «Revue des Revues» տարւոյս մարտի գրքում նոյն ամսագրի խմբագիր Jean Finot-ի «Schlatter, l'homme aux miracles» անունը կրող յօդուածից երևում է ամերիկական այդ մարգարէի, «սուրբ մարդի» Շլեատտէրի անունը, արդէն վաղուց սկսել էր երևալ Նոր-Երկրի լրագրների էջերում։ Նրա արած հրաշագործութիւնների, բժշկութիւնների զանազան նկարագրութիւնները, յաճախ այնտեղ նկարագրւում էին նրա հանդիպումը ժողովրդի հետ, ամբոխի, վայրենիների հիացումն ու յափշտակութիւնը, բայց մինչև հիմա նրա մասին չկային այնպիսի տեղեկութիւններ, որպիսին առաջ է բերում հեղինակը՝ որպէս զի կարելի լինէր մի որևէ գաղափար կազմել այդ անբացատրելի մարդու մասին։

«Նոյ. Վր.»-ի մէջ թարգմանօրէն տպած յօդուածից քաղելով և «Նոր-Դար»-ի № 57-ի մէջ զետեղուած Է. Տ. Գրիգ. յօդուածի հետ համեմատելով, այդ մասին մի քանի յայտնի հանգամանքներ՝ առաջ ենք բերում այստեղ, ընթերցողների հետաքրքրութեան համար։

Ֆրանցիսկ Շլեատտէրը էլզասցի է։ Նա ծնուել է Էլզասում, 1855 թուին, այն ժամանակ, երբ դեռ այդ գաւառը պատկանում էր Ֆրանսիային, ուրեմն, նա ֆրանսիացի է։ Տեղափոխուելով Էլզասից Ամերիկա, Շլեատտէրն այնտեղ սկզբում պարապում էր զանազան արհեստներով, մինչև որ, ինչպէս ասում է ամսագիրը, նա յանկարծ մի օր, առաւօտը զարթնե-

լով դարձաւ «սուրբ մարդ»։ Բոկոտն, բաց գլխով, անսովոր հագուստի մէջ, բաց թողած երկայն մազերով, ցնծալի տեսքով, նա այն ժամանակ գնաց Ամերիկայի անապատները, քարոզելով սէր դէպի Աստուած և հոգիների խաղաղութիւն։ Նա իւր մասին ասում էր, որ ինքը երկնքի հասարակ մի առաքեալն է։ Բայց Նրան գցեցին բանտը։ Բանտարկեալներն սկզբում ծաղրում էին Նրա քարոզները, բայց տեսնելով, որ նա շարունակում է աղօթել բանտի մէջ ևս, ինչպէս անում էր ամենայն տեղ իւր ճանապարհի վրայ, տեսնելով որ նա բժշկում էր իրենցից մի քանիսին, Նրանք մնացին մոլորուած... Նա արձակուեց բանտից։ Այն ժամանակ նա ուղղուեց դէպի Թեխասի անապատները։ Նրա անսովոր հագուստը, երկայն մազերը, տարուայ ամէն ժամանակներում բոբիկ ոտները, բաց գլուխը, մշտական աղօթքը բերանին, լուսափայլ դէմքը, արտասովոր կերպով քաշում էին դէպի նա, ժողովրդների խաժամուժ ամբոխներ։ Մինչև անգամ մեքսիկանները համարում էին Նրան յարութիւն առած Եղիա։ Իսկ նա ինքը, միշտ համեստ, աւելի լուռ, շարունակ աղօթող, չվիրաւորուող մինչև անգամ Նրանց վերաբերմամբ, որոնք հայհոյում էին ծաղրում էին Նրան, երբէք իւր մասին չէր խօսում, ինչպէս Աստուծոյ մի հասարակ առաքեալի մասին։

Դառնալով ամբոխին, միայն ասում էր. «Լսեցէք և հետևեցէք ինձ»։ Եւ Նրա ետևից գնում էին, գնում էին ամբողջ խմբերով, պատահելով Նրան գիւղերում, վազելով դէպի նա ամէն կողմից... Գալիս էին Նրա մօտ կոյրեր, կաղեր, հաշմանդամներ, խուլեր, անդամալոյծներ, և բաւական էր, որ նա դիպցնէր իւր ձեռքը՝ Նրանց հաւատի կոչելով առ Աստուած, բաւական էր, որ ձեռքը դնէր Նրանց գլխին, և Նրանց հիւանդութիւնը մի ակնթարթում անցնում էր, կամ Նրանք ակնյայտնի թեթևութիւն էին ստանում։ Նա ասում էր, որ

Նրանք բժշկւում են ոչ թէ իւր, այլ իւր հաւատով առ Աստուած, և ամէն ինչ կախուած է իւր հաւատից։

Տրօկմորտոնում Նրան գցեցին դժանոց։ Մի քանի ժամանակից յետոյ, նա այնտեղից դուրս եկաւ աւելի մեծ վեհութեամբ, այնտեղ էլ զարթեցնելով դէպի ինքը միայն զարմանք և յարգանք։ Այն ժամանակ նա ուղևորուեց դէպի Կալիֆորնիա։ Անցնելով չհաւատացող ամերիկացիների գիւղերով, միշտ բոկոտն, բաց գլխով աղօթելով, նա ամէն տեղ գրաւում էր դէպի ինքը ամենքին։ Ամէն տեղ Նրա առաջ դուրս էին բերում հիւանդներին. նա Նրանց բժշկում էր, Նրան մօտեցնում էին երեխաներին, նա օրհնում էր Նրանց։ Նա աղօթում էր և կապում էր դէպի հաւատը ժողովրդեան խմբերին։ Այս օրինակ շարժուելով, նա 1894 թուի դեկտեմբերին հասաւ Սան-Ֆրանցիսկօ։ Այնտեղից նա ուղղուեց դէպի Մոգավիոյի անապատները և անցեալ տարուայ մարտին հասաւ Ֆլագստաֆ քաղաքը։ Մնալով այնտեղ մի քանի շաբաթ իբրև մի հասարակ խաշնարած, նա ուղղուեց դէպի հնդկական ազգերի բնակավայրերը։ Եւ այնտեղ էլ վայրենիները զարմանքով էին վերաբերւում դէպի նա, տեսնելով Նրա համեստ, աղօթող կանչելով մարդուն դէպի հաւատն առ Աստուած։ Նրանք խմբերով հանդիպում էին Նրան իրենց խրճիթների առաջ, լսում էին Նրա քարոզները, զարմանալով Աստուծոյ ամենակարողութեան վրայ։

Նա ամէն տեղ սերմանում էր բժշկութեան հրաշքներ և ոգևորութիւն պատճառում վայրենիներին, որով հոգոյ պարզութեամբ հաւատալով Նրա զօրութեանը, վազում էին դէպի նա՝ աշխատելով մօտենալ Նրա հագուստին։

Օգոստոսի 15-ին Նրան արդէն տեսան Ալբուկերկում։ Մի ամսից յետոյ նա արդէն Դանվերումն էր, Կոլորադոյի ամենագեղեցիկ քաղաքներից մէկում։ Այնտեղ ինչպէս պատմում են, նա գնացել է հետևեալ դէպքի շնորհիւ։ Այդ քաղաքի աւագ

Master E. h. Fox-ը, վաղուցուանից խլացած լինելով, իմացաւ, որ նա գտնւում է ոչ հեռու այդ քաղաքից Ամադա, և գնաց այնտեղ միքանիսների հետ, որպէսզի տեսնի այդ զարմանալի մարդուն։ Բաւական էր, որ Շլեատտէրը մեկնէր իւր ձեռքը, դիպցնէր նրան. և նրա խլութիւնը մի ակնթարթում անցնէր։ Միանգամայն ապշած, հաւատքով լցուած, աւագը չգիտէր ինչպէս յայտնէր իւր շնորհակալութիւնը. Նրան մեծ գումար առաջարկեց, բայց Շլեատտէրն բացասեց։ Այդ ժամանակ նա առաջարկեց իւր հիւրասիրութիւնը։ Շլեատտէրն ընդունեց, և այն ժամանակուանից գնաց բնակուեց նրա փոքրիկ բնակարանում, միանգամայն բաղդաւորեցնելով ոչ միայն հիւրասէր տանտիրոջ՝ այլ և ամբողջ քաղաքին։

Այստեղ Շլեատտէրի համբաւը բարձրացաւ վերին աստիճանի։ Նրա բնակարանը շրջապատուած էր հիւանդներով և նրան տեսնել ցանկացողներով։ Երկաթուղին միջոց չէր գըտնում բերելու այն եկուորներին, որոնք ցանկանում էին գալ այդ քաղաքը. գաւառի, այդ համեստ բնակավայրերի հիւրանոցները լցուած էին և քաղաքը յանկարծ այն աստիճան կենդանացաւ, որ ընդհանուր հետաքրքրութեան տեղի դարձաւ, ուր ժողովւում էին զանազան հասարակութիւններ, մինչև անգամ Ամերիկայի ամենահեռաւոր անկիւններից։ Տեղական լրագրները շարունակ լցւում էին Շլեատտէրի զանազան հրաշքների պատմութիւններով։ Ժողովրդի մէջ բացի այդ «սուրբ մարդու» մասին ուրիշ ինչ չէր խօսւում։ Նրա մօտ օրական համարեա 5000 մարդ էր գնում։ Նրա մօտ ժողովւում էին անհամար հիւանդներ, խուլեր, հաշմանդամներ, անդամալոյծներ թոքախտաւորներ, կոյրեր և նա բժշկում էր նրանց ոչ թէ ձեռքի հպումով, այլ մինչև անգամ մի ձեռնոցով, որ տալիս էր ամբոխին։

Նրա սենեակի յատակի վրայ ձեռնոցների ահագին կոյտեր կային, որոնք յետոյ բաժանւում էին խմբերին։ Նա ասում էր,

..ր անօգուտ է իւր ձեռքով մօտենալը ամենքին, որոնք ցանկանում էին բժշկուել-ամենայն ինչ հաւատքի մէջն է, և բաւական է մի ձեռնոց, որին նա ձեռք էր կպցրել, որպէսզի այդ ձեռնոցով բժշկի շատերին, և այդ միջոցից օգտւում է նա միայն նրա համար, որպէսզի չհաւատացող ամբոխի մէջ հաւատ զարթեցնի։

Նա բժշկում էր օրական 3000—5000 մարդ։ Կոյրերը հեռանում էին նրանից տեսողութիւնը վերականգնած, խուլերը—լսում էին, կուզ ունեցողները—ուղղւում էին, անոտ մարդիկ—վեր էին կենում տեղերից և գնում. Նրա փառքն ու համբաւը մի ինչ-որ վիթխարի, հսկայական կերպարանք էր ստանում. ամբոխը նրան չափազանցութեան գագաթնակէտին էր հասցնում։ Նրա համար հանդիսաւոր թափորներ էին կազմակերպում, նրա առաջ խոնարհւում էին, նրա մասին ասում էին, որ դա իսկապէս Աստուծոյ առաքեալն է։ Նա չէր ընդունում ոչ դրամ, ոչ վարձատրութիւն և ոչ պարգևներ։—«Ինչի են հարկաւոր դրանք, ասում էր նա, երբ որ նրան դրամ էին առաջարկում, մի թէ ես կարիք եմ զգում. Երկնային Հայրը չէր տալ ինձ այս ամենը, եթէ հարկաւոր լինէր։ Միակ հարստութիւնս—հաւատս է, և ես հաւատում եմ Երկնային Հօրը իմ բոլոր անկեղծ հոգով»։

Մի անգամ նա շրջապատուած էր ահագին ամբոխով, պատմում են, որ նրան մօտեցաւ մի անձնաւորութիւն։—«Հեռացիր այստեղից», գոռաց նա սարսափած և նա հեռացաւ։ Ժողովուրդն ասում էր, որ նա չի կամենում բժշկել չար մարդկանց։

Նրան ուղարկում էին անհամար ընծաներ, բայց նա միշտ վերադարձնում էր նոյն բերողների միջոցով։ Նրա անշահասիրութիւնը վկայուած էր ամենքից։ Նրան շրջապատում էին ամերիկական լրագիրների թղթակիցները, նրան շարունակ դիտում էին նրանք, և ոչ մի լրագիր չկարողացաւ ասել, որ նա

մի որևէ շահախնդրութիւն ունի, բայց ամէնքն էլ հաստատում էին, որ նա բժշկում է և իսկական հրաշքներ է գործում իւր հաւատով։

Ահա միքանի հետաքրքիր տեղեկութիւններ, աւելացնում է յօղուածագիրը,—որոնք առաջ են բերում Ամերիկայի լրագիրներն այդ մարդու մասին։

Գեներալ E. E.Sest-հրատարակում է «L'Omoha Wored Herald»-ում մի երկայն յօղուած Շլեատտէրի մասին, որի մէջ ի միջի այլոց գրում է հետևեալը. «Ամեն ոք, ով մօտենում է նրան, բժշկւում է... D-r Keithhey առողջացաւ իւր բազմամեայ խլութիւնից... Ես ինքս վաղուցուանից առանց ակնոցների չէի կարողանում տեսնել, բայց բաւական էր Շլեատտէրին ձեռքով իսկ կպչել, որ այլ ևս ակնոցների կարիք չզգայի... Մի աստիճանաւոր l'Union Pacieic, պ. Սիւզելանդ երկաթուղու մի դժբախտութիւնից յետոյ, ոչ միայն չէր կարողանում ման գալ, այլ մինչև անգամ չէր կարողանում շարժել իւր անդամները. Նրան բերեցին Դանվեր քաղաքը. Նա ոչ միայն սկսեց ման գալ, առողջանալ, այլ և անցաւ նրա խլութիւնը, որով ամբողջ 15 տարի տանջւում էր։

Մի ուրիշ ամսագիր «Rocki Mount in Daily News» հրատարակում է պ. Ստիւարտի մասին, որը 20 տարի խուլ լինելով, մի ակնթարթում բժշկուեց Դանվերում։ Այս «սուրբ մարդի» համար անկարելի ոչինչ չկայ, գրում է այդ լրագիրը, կուրութիւնը, խլութիւնը, բարակացաւը, մի խօսքով ամեն հիւանդութիւն անհետանում է այդ մարդու ձեռքի տակ, ինչպէս մի հասարակ գլխացաւ։

Տիկին Սօօկը միքանի ամիս տանջուելով քաղցկեղով (ռակ), ձեռնոց ուղարկեց Շլեատտէրին և դրանից յետոյ բաւական էր, որ ձեռքը կպցնէր այդ ձեռնոցին, որպէսզի հիւանդութիւնն անցնէր։ Միևնոյնը կատարուեց նոյն քաղաքացի պ. Դաւիդսոնին (լրագիրը առաջ է բերում և քաղաքի անունը ու անձ-

նաւորութեանց հասցէները), և շատ ուրիշներին, որոնք տանջուելով զանազան հիւանդութիւններից, մի ակնթարթում առողջութիւն էին գտել, միմիայն Շլեատտէրի ձեռքի հարուածով։

Ինժեներ Նորին տանջուելով աչքերի սև ջուր հիւանդութեամբ՝ մի ակնթարթում առողջացաւ։ Մի փայտ կտրող, որ կուրացած էր, բոլորովին առողջացաւ Շլեատտէրի ձեռքի կպչելու շնորհիւ։ Տիկին Մ. Ս. Գոլմ դը-Գաւելոկը տանջուելով աչքերի ուռուցքից, ստանալով ձեռնոցը, դրեց նրան ցաւոտ տեղի վրայ և րոպէապէս հիւանդութիւնն անցաւ(«Donner News», 12 novembre, 1895)։

Երբ «սուրբ մարդը» մօտենում է հիւանդին, նոյն րոպէին սկզբում սաստիկ ջերմ է բռնում հիւանդի մարմնին։ Մատները, որ շատ տարիներ անշարժութեան էին ենթարկուած, իսկոյն շարժողութիւն են ստանում, և մի ինչ-որ անբնական թեթևութիւն տարածւում էր ամբողջ մարմնի մէջ և մարդուն պատում էր բաղդաւորութիւն, հաւատ։ Sim Welst de Coloradof-ի աջ ձեռքը անդամալոյծ էր. Շլեատտէրը կպաւ նրան և ձեռքը րոպէապէս առողջացաւ, զօրացաւ։

Լրագիրները մի անբնական հիացում ու յափշտակութիւն են նկարագրում, որ ստացել է ամբոխը Շլեատտէրի անհամար բժշկութիւնների պատճառով, որոնց մէկ մէկ թուելն անհնարին է։

Դանվեր քաղաքը դարձաւ «սուրբ մարդու» բնակավայրը, մինչև անգամ «նրա քաղաք» անունն էին տալիս և քանի որ Շլեատտէրի համբաւը հետզհետէ մեծանում էր ամբոխի մէջ և հաւատը, նրա հրաշագործութիւնները, քանի գնում աւելի բազմանում էին։ Թւում էր թէ իրօք նրա համար անկարելի ոչինչ չկար։ Մի քանիսներն արդէն Քրիստոս էին հռչակում։

Ամբոխը սպասում էր նրանից մի որ և է գերբնական հրաշագործութիւն տեսնել և Շլեատտէրը կարծես, շլացած այդ-

պխսի փառքով, երկրպագութեամբ, վճռեց ապացուցանել ամբոխին, որ ինքը Աստուծոյ առաքեալ է։

Մի առաւօտ նա յայտնեց հաւաքուած ամբոխին, որ նա—Քրիստոս է, որ նա երկնքից է ուղարկուած ժամանակակից մարդկանց փրկութիւն տալու համար... նա յայտարարեց, որ ինքը քառասուն օր ծոմ պէտք է պահի։

Եւ ծոմապահութիւնն իրօք սկսուեց։ Շրջապատուած իւր հաւատարիմ Թղթակիցներով, նա սկսեց ծոմապահութիւնը, միևնոյն ժամանակ չդադարելով առատօրէն բաժանել իւր բժշկութիւններն ամենքին, որով շտապում էին նրա օգնութեանը դիմելու։

Նա աղօթում էր, հաւատի էր կանչում առ Աստուած, ասում էր, որ հաւատի մէջն է ամբողջ ոյժը, նրա մէջն է միակ փրկութիւնը։ Նա օրհնում էր ամբոխին։ Եւ քանի որ հետզհետէ նա սկսում էր լղարել, աչքերը փոս էին ընկնում, ահռելի էին դառնում, ամբոխն աւելի և աւելի ձգտում էր դէպի նա, և շատերն արդէն սկսել էին հաւատալ որ սա իսկապէս Քրիստոս է, ևս առաւել, որ նրա երեսը և երկայն մազերը ճշմարիտ որ յիշեցնում էին Փրկչի նմանութիւնը։

Եւ քանի որ, հետզհետէ մեծանում էր նրա փառքն ու համբաւը, նրա առաջ խոնարհում էին ամենքն էլ՝ և մեծերը և փոքրերը։ Նրա կենսագրութիւնը գրող, ամերիկական հրապարակախօս Mac-ը չէր հեռանում նրանից և ոչ մի րոպէ ամբողջ ծոմապահութեան ընթացքում, ամեն կերպ աշխատելով գտնել նրա մէջ կեղծիք։ Բայց ծոմապահութիւնը իսկապէս տեւեց քառասուն օր, և երբ վերջացաւ, երբ Շլեատէրը նըստեց իւր Թուլացած ուժերն ամրապնդելու, ամբոխի հիաքանչումը սահման չունեցաւ։ Ագահութիւնը որով նա սկսեց ուտել կերակուրներ, մինչև անգամ երկիւղ առաջացրեց ամբոխի մէջ. ամենքն էլ վախենում էին նրա առողջութեան համար։ Երբ լրագրողը, նրան աւելի ընտելացած, նկատեց նրան, թէ

արդեօք չի վնասուիլ առողջութիւնը այդպիսի ծոմապահութիւնից յետոյ, Շլեատէրը պատասխանեց. «հաւատ ունեցէք. Հայրս որ Թոյլ տուեց ինձ ծոմ պահել քառասուն օր, չի դադարիլ իւր որդու մասին հոգալու։

Քաղաքը տօնում էր «սուրբ մարդուն». մինչև անգամ Ամերիկայի հեռաւոր անկիւններում արդէն գիտէին Շլեատէրի մասին և ամենքն էլ աճապարում էին դէպի նա, իսկ ով չէր կարողանում՝ ուղարկում էր ձեռնոց, որպէս զի այդ միջոցով նրա շնորհը հանէր։

Բնակիչներն արդէն գրաւուած էին նրա հրաշքներով, այն՝ ինչոր առաջ հրաշք էր երևում—արդէն դարձաւ մի սովորական, բնական երևոյթ, և յայտնի չէ, թէ արդեօք, ինչ պէտք է լինէր ապագայում, եթէ անցեալ տարուայ նոյեմբերի 14-ին քաղաքի մէջ սարսափելի լուր չտարածուէր, թէ «սուրբ մարդը» անյայտացել է։

Առաւօտեան, նոյեմբերի 14-ին, երբ փոքրիկ տան տէրը, որ այդպէս յայտնի էր դարձել երկու ամսուայ ընթացքում, ներս մտաւ Շլեատէրի սենեակը, այն ժամանակ իմացուեց, որ նա այնտեղ չէ։ Նա անյայտացել էր նոյն հագուստի մէջ, որի մէջ նրան տեսել էին ամենքն էլ, որի մէջ նա եկել էր այդ տունը։ Բոլոր խուզարկութիւններն անհետեւանք մնացին։ Նրանից մնացել էր մի երկտող տոմսակ անգլիերէն լեզուով հետեւեալ բովանդակութեամբ. «Պարոն Ֆուա։ Իմ առաքելութիւնը վերջացած է։ Հայրս ինձ կանչում է իւր մօտ։ Ողջունում եմ քեզ։ Ֆրանցիսկ Շլեատէր։ 13-ին նոյեմբերի»։

Այս լուրը ինչպէս մի ահռելի որոտմունք սասանեցրեց ամբոխին, որ ժողովել էին Ֆուայի այդ երեւելի տան առջը։ Ամբոխը անէծք տեղաց, հիւանդները խառնում էին իրենց հառաչանքը ժողովրդի գոռուն գոչիւնին, կանայք հեկեկում էին, երեխաները լաց էին լինում... բոլորն էլ սարսափեցին և զայրանում էին, որ իրենք մնացին հիւանդ, ապագայի վրայ ա-

ւանց մի յուսոյ նշոյլ ունենալու, մինչեւ անգամ չիմանալով, թէ ուր պէտք է անյայտանար այն մարդը՝ որին հաւատում էին, ինչպէս Աստծուն։

Այնուհետեւ բոլոր խուզարկութիւնները Շլեատտէրին գըտնելու համար իզուր անցան։ Ոչ ոք չգիտէ, չի տեսել, ինչպէս, երբ եւ ուր կարող էր անհետանալ այդ տարօրինակ մարդը, որ այնքան հրաշագործութիւններ կատարեց Ամերիկայի այդ մասում։ Մինչեւ անգամ տեղական լրագրներն էլ ափսոսում էին մարգարէի անյայտանալու համար, որ անհամար ժողովրդին զարմացման մէջ թողեց, ինչպէս եւ բազմաթիւ հիւանդներին, որոնք եկել էին նրա մօտ եւ չէին կարողացել աւելի շուտ տեսնել նրան։

Բայց եթէ Շլեատտէրն անյայտացաւ, դրա փոխարէն հիմա գործում է այնտեղ առաքեալը։ Ժողովուրդը՝ շշկլուած նրա անյայտանալու վրայ, դեռ եւս սպասում է նրան։

Լրագրութիւնը դեռ շարունակում է զբաղուել նրա անձնաւորութիւնով եւ շատ ամսագրեր աշխատում են, այսպէս թէ այնպէս բացատրել այն փաստերը, որոնցով ոտքի կանգնեց ամբոխը եւ որոնք հասցրին ամենքին համար, հիասքանչման ակընյայտնի անբացատրելի երեւոյթներ։

Ուղիղ որ մի որ եւ է բանով նրանց բացատրելը ներկայ ժամանակումս դժուար է, թէեւ բժշկութեան նոյնանման օրինակներ պատահել են բժշկութեան մէջ, բայց երեւի ժամանակն ու գիտութիւնը նրանց բացատրութիւններն էլ մեզ կըտան, ինչպէս բացատրուեցան շատ օրինակներ, որոնք սկզբում հրաշք էին համարւում։

Հայ-բանաստեղծ երգիծաբան

† ՅԱԿՈՎԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

XVIII. † ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽԱՉՈՒՄԵԱՆ

1896 թ. մայիսի 4-ին Սաքսոնիայի մայրաքաղաք Լայպցիգում, կնքեց իր մահկանացուն, գեղափթիթ հասակում, նորաբողբոջ հրապարակախօս Յովհաննէս Խաչումեանը: Հանգուցեալը ծնուել է 1869 թ. փետր. 16-ին Գանձակ քաղաքի մօտ գտնուած Աբլահ գիւղում: Նրա ծնողներն հազիւ կարողանում էին իրանց օրական պարէնը հայթայթել, վասնորոյ Յովհաննէսը մանուկ հասակում իր հօրից զրկուելով, իր մեծ եղբօր հոգատարութեամբ տասն տարեկան հասակում սկսեց յաճախել Գանձակի ուսումնարանը և 1881-ին մտաւ Ս. Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանը, որտեղից գնալով Եւրոպա, ընտրեց լեզուաբանական մասը:

Թողնելով նրա կենսագրութիւնը գրելու նրա կեանքին մեզանից աւելի տեղեակներին, այսքանը կարող ենք ասել, որ սա բազմաթիւ հայ ուսանողներից տարբերւում էր նրանով, որ քաջ տեղեակ էր իր ազգի պատմութեանը, լեզուին. Նրա կարիքները և վշտերը այնքան մօտ էին նրա սրտին, որ օտարութեան մէջ ևս իր հայրենի երկրին լրագրութեան միջոցով թղթակցում էր. Նրա թղթակցութիւնները շատ սիրով կարդացւում էին, նամանաւանդ Ամերիկայից գրածները, որտեղ պ. Մինաս Չերազի հետ, Չիկագօյի կրօնների համաշխարհային ժողովին հայ եկեղեցու ներկայացուցիչ ներկայանալով, գրաւոր ներկայացրեց հայ-եկեղեցւոյ նշանակութիւնը:

† 1896 թ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽԱՉՈՒՄԵԱՆ

XIX. ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ

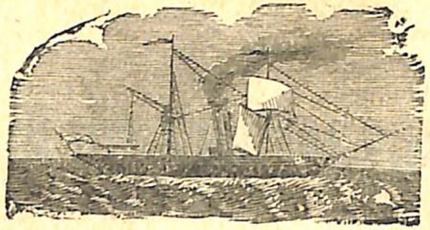

Ա. ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Գ Ն Ե Ր Ը

Սեւ, Ազովեան եւ Կասպից ծովի վերայ

Գները.	II. կարգը	III. կարգը
Ռաստովից՝ Տագանրոգ,		
Կերչ և Տեմրիւկ	6ր. 25 կ.	3ր. 80 կ.

ԽՐԻՄԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԾԵՐԸ

Օդեսայից Սեվաստ.		9 ր.	3 ր. 20կ.
»	Եալտայ	11 »	3 » 60
»	Քերչ	15 »	5 » 20
»	Փոթի	30 »	9 » 60
»	Բաթում	30 ր. 50կ.	9 » 80

ԿԱՍՊԵԱՆ ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ

Հաշտարխ. Պետրովսկ		11 ր.	5 ր. 50կ.
	Ալէքսանդր.	10 »	5 »
»	Դարբանտ	13 »	6 » 40
»	Բաքու	19 »	7 » 70
Ալէքսանդրով. մինչև Պետրով.		15 ր. 8կ.	
Նիժնեյից Ցարիցին		16 ր. 70կ.	7 » 95
»	Հաշտարխ.	20 » —	9 » 80

(Ամերիկայի տեսակի շոգենաւերով մինչև Հաշտարխան 15 ր. 65 կ. 7 ր. 50)

ԴԷՊԻ ԱՐԵՒԵԼՔ.

Օդեսայից / Սեվաստոպոլից } Կ. Պօլիս 15ր. 4կ.

ՕԴԵՍԱՅԻՑ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.

Պօրտսայիդ (Եգիպտ.)	54ր. 50կ.	15ր. 25կ.	
« Ադէն (Արաբ.)	220	51 » —	
» Սինգապ. (Հնդկ.)	443	108 » —	
» Շանխայ (Չինաս.)	551	139 » —	
» Նագաս: (Չինաս)	574	144 » —	
» Խանկոյ և Վլադի.	600	150 » —	

ա) Շոգենաւային երթևեկութիւնը Բաթումի, Օդեսայի և Կ. Պօլսոյ մէջ

—

Գ Ն Ա Ց Ք Ը

Բաթումից գնում է.

Երեքշաբթի օրերը: Կէս օրից յետոյ ժ. 4-ին ուղիղ գծով մտնում է Սուխումի և Նովօրոսիյսկի նաւահանգիստները:

Հինգշաբթի օրերը: Կէս օրուայ ժամը 4-ին ուղիղ գծով, Նովօրոսիյսկի և Կերչի վերայով:

Շաբաթ օրերը: Երեկոյեան 8 ժամին, շրջանառու ընթացքով (обходн. реисъ) բոլոր նաւահանգիստները պտտելով:

Երկուշաբթի օրերը: Երեկոյեան 7 ժ. արտասահմանեան գնացքով դէպի Կ. Պօլիս:

Գալիս է Բաթում.

Երկուշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ուղիղ գծով, Կերչի և Սուխումի վերայով:

Չորեքշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ուղիղ գծով Կերչի և Նովօրոսիյսկի վերայով:

Ուրբաթ երեկոյեան, Օդեսայից շրջանառու ընթացքով:

Կիրակի օրերը, առաւօտ. Կ. Պօլսից:

Փոթիից գնում է Բաթում.

Երեքշաբթի առաւօտը ժամը 9-ին:

Ուրբաթ երեկոյեան կէս գիշերին:

Շաբաթ առաւօտեան ժամը 9-ին:

Բաթումից գնում է Փոթի.

Չորեքշաբթի և կիրակի օրերը, նաւը Փոթիից գալուց յետոյ:

Բացի այդ ամեն շաբաթ Օդեսայից գալիս են և գնում Փոթի, երթևեկ ապրանքակիր և մարդակիր նաւեր: Ղ

Բ. ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԿԱՌՔԵՐԸ

1. ՏՓԽԻՍԻՑ—ԴԷՊԻ ԵՐԵՒԱՆ (264 վ.)

Աղստաֆա, (երկաթուղի).	$88\frac{1}{2}$ վ.
Դիլիջան	$72\frac{3}{4}$ »
Սիմեօնովկա	$18\frac{3}{4}$ »
Ելենովկա	$21\frac{1}{2}$ »
Նովիյ Ախտի	$16\frac{1}{2}$ »
Սուխայա Ֆոնտանկա.	12 »
Էյլեար	$19\frac{1}{2}$ »
ԵՐԵՒԱՆ	15 »

2. ԴԷՊԻ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ ($224\frac{3}{4}$ վ.)

Աղստաֆա.	$88\frac{1}{2}$ »
Նօվօ-Աղստաֆինսկայա	9 »
Ուզունթալա	$13\frac{1}{2}$ վ.
Քարվանսարա	$17\frac{1}{2}$ »
Դիլիջան	$14\frac{1}{2}$ »
Համղաչիման	18 »
Մեծ-Ղարաքլիսա	$19\frac{1}{2}$ »
Համամլու	21 »
Ագբուլաղ	20 »
ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ	$19\frac{3}{4}$ »

3. ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ—ՂԱՐՍ-ՍԱՐԱՂԱՄԻՇ (139 վերստ):

Արգինա	19 »
Պարգէտ	21 »
Զայիմ	17 »
Մելիքքէյ	13 »
Ղարս	13 »
Բեգլիահմետ	20 »
Ղարահամզա	15 »
Սարաղամիշ	20 »

4. ՂԱՐՍԻՑ—ԿԱՂԶՈՒԱՆ (71 վերստ):

Զարմալի	20 »
Վերին-Ղամարլու	20 »
Ներքին Ղամարլու	16 »
Կաղզուան.	15 »

5. ՔԻՐԴԱՄԻՐԻՑ—ՇԱՄԱԽԻ (71 վերստ)

Ղարասաղկալ	18 »
Աղսու	15 »
Շերադիլսկ	18 »
Շամախի	18 »

6. ԴԷՊԻ ՕՐԴՈՒԲԱԹ (508 վ.)

ԵՐԵՒԱՆ	264 »
Ազամգալու	13 »
Ղամարլու.	15 »
Դաւալու	$18\frac{3}{4}$ »
Սադարաք	$18\frac{1}{2}$ »
Բաշ-Նորաշէն	$22\frac{1}{2}$ »
Թազաքնդ	10 »
Ղվրախ	19 »
Բէխւք դխղի	12 »
ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ	21 »
Ալինջաչայ.	$24\frac{1}{4}$ »
Ջուղա (Ջուլֆա).	15 »
Ագա	$29\frac{1}{4}$ »
ՕՐԴՈՒԲԱԹ.	$17\frac{3}{4}$ »

7. ՏՓԽԻՍԻՑ—ԴԷՊԻ ԹԵԼԱՒ ($163\frac{3}{4}$ վ.)

Օրխևի	$10\frac{1}{2}$ վ.
Վազիանի	$13^3/$ »
Սարթաճալա	20 »
Կակաբէթ	21 »
Կապրէթ	$13\frac{1}{2}$ վ.
ՍՂՆԱԽ	$21\frac{1}{2}$ »
Բակուրցիխէ	$15\frac{1}{2}$ »
Մուկուզանի	17 »
Ախուրի	14 »
ԹԵԼԱՒ	16 »

8. ՏՓԽԻՍԻՑ—ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ ($200\frac{1}{2}$ վ.)

Մցխէթ	$20\frac{1}{2}$ վ.
Ծիլկան	$14\frac{3}{4}$ »
ԴՈՒՇԷԹ	$17\frac{1}{4}$ »
ԱՆանուր	$16\frac{1}{4}$ »
Փասանաուր	21 »
Մլեթ	$18\frac{1}{2}$ »
Գուդաուր	$14\frac{1}{2}$ »
Կոբի.	16 »
Կազբէկ	$17\frac{1}{4}$ »
Լարս	$14\frac{1}{2}$ »
Բալթա	$17\frac{1}{4}$ »
ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ	$12\frac{1}{4}$ »

9. ՏՓԽԻՍԻՑ—ՄԱՆԳԼԻՍ (57 վ.)

Տաքախմելայ	13 »

Կօջոր . . . . . 5 „
Գրխուտ . . . . . 18 „
Մանգլիս . . . . . 20 „

10. ՏՓԽԻՍԻՑ—ԱՂԲՈՒԼԱԽ (54 վ.)

Տաբախմելայ . . . . 13 „
Բորբալայ . . . . 11 „
Սագրաշէն. . . . . 15 „
Բելի-Կլիւչ . . . . 13 „

11. ԵՐԵՒԱՆԻՑ—ԻԳԴԻՐ (56 վ.)

Էջմիածին Վաղարշ. . . 18 „
Մարգարայ . . . . 18 „
Իգդիր . . . . . 19 „

12. ՄՈԶԴՈԿԻՑ—ՊՐՕԽԼԱԴՆԱՅԵԱՑ (51 վ.)

Պավլօդօլսկայա . . . . 14 „
Եկատերինօդարսկայա . . 20 „
Պրօխլադնայա . . . . 16 „

13. ՄՈԶԴՈԿԻՑ ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ (75 վ.)

Մահմէդխաթ . . . . 27 „
Աչալուկ . . . . . 20 „
Կանտշեվսկայա . . . . 20 „
Բազօրկինա . . . . . 8 „

14. ՄԻԽԱՅԼՈՎՍԿԻՑ Բորժոմ, Ախալցխայ, Ախալքալակ, Արդահան և Օլտի (327 վ.)

Սավանլիս խևի . . . . 14 „
Բորժոմ . . . . . 13 „
Ստրաշնիկօպսկ . . . . 14 „
Ացխուր . . . . . 12 „
Ախալցխայ . . . . 20 „
Ռուստավի . . . . 18 „
Ասպինձա . . . . . 12 „
Աբասբէկովսկ . . . . 18 „
Ախալքալակ . . . . 17 „
Սուլդա . . . . . 18 „
Ղարնավալ . . . . 21 „
Զուրզունի . . . . 12 „
Բահրախաթուն . . . . 16 „
Օլչեկ. . . . . . 8 „
Արդահան . . . . 14 „
Քոմբ. . . . . . 12 „
Դորդ-քիլիսա . . . . 22 „
Պանժուրէտա . . . . 24 „
Պենեակ . . . . . 15 „
Օլթի. . . . . . 26 „

15. ԵՒԼԱԽԻՑ—ՇՈՒՇԻ ԵՒ ԳՈՐԻՍ (193 վ.)

Ղարամանլի . . . . 21 „
Թառթառ . . . . . 15 „
Կարաբղինսկայա . . . 18 „
Շախբուլաղ . . . . 11 „
Խօջանլի . . . . . 19 „
Շուշի. . . . . . 19 „
Լիսագորսկայա. . . . 17 „
Աբդալար . . . . . 20 „
Զաղուբ . . . . . 14 „
Դիգ . . . . . . 17 „
Գորիս . . . . . 19 „

16. ՀԱՋԻԲԱԲՈՒԼԻՑ—ԼԵԱՆՔԱՐԱՆ (175 վ.)

Զուբովսկ . . . . 14 „
Ղարաչալինսկ . . . . 15 „
Սալեան . . . . . 20 „
Թաղաքեանդ . . . . 18 „
Անդրէնսկ . . . . 25 „
Գէօկ-թափա . . . . 23 „
Ղզլ-աղաչ . . . . 22 „
Ղումբաշի . . . . 17 „
Լեանքարան . . . . 20 „

դ) ՏԱՃԿԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ։

ՍԱՐԱՂԱՄԻՇԻՑ—ՍԻՎԱՍ (723 վ.)

Ղարաղուրղան . . . . 34 „
Զիվին . . . . . 6 „
Զանջակ . . . . . 17 „
Արդոս . . . . . 5 „
Քէփրիքէօյ . . . . 24 „
Հասան-Ղալա . . . . 13 „
Ղուրջուխ . . . . 17 „
Կարին . . . . . 20 „
Աղավար . . . . . 21 „
Քոչուկ Քաֆդարիչ . . . 23 „
Բերնահարան . . . . 24 „
Խան-մաղէն . . . . 26 „
Բայբուրդ . . . . 20 „
Ուրաշտի . . . . . 23 „
Վուրլուկլեա . . . . 15 „
Ուչլու-Շէխրան . . . 33 „
Զիրանդի . . . . . 15 „
Մէրչմէկ . . . . . 20 „
Շերին-ղարահիսար . . . 32 „
Էնդէրաս . . . . . 29 „
Ինօու. . . . . . 29 „
Գեթխու-գիւղի . . . . 23 „
Սամայիլ . . . . . 27 „
Քադի-քէօյու-Կարմունջ . . 26 „
Ֆօնտան . . . . . 15 „
Թոխատ . . . . . 50 „
Եարտիշ . . . . . 23 „
Էրդիունէր. . . . . 14 „
Ենի-խան . . . . . 22 „
Մէիթէլ . . . . . 19 „
Սիվաս . . . . . 32 „

ԻԳԴԻՐԻՑ—ՎԱՆ (229 վ.)

Օրգովսկ . . . . . 14 „

Չինգել . . . . . 12 „
Ղարաբուլաղ . . . . 6 „
Բայազէթ . . . . . 51 „
Քամարջիկ . . . . 23 „
Զորան-Եզիդ . . . . 22 „
Շաթր-քեանդ . . . . 28 „
Բերդան-ղալա . . . . 23 „
Միւրաք . . . . . 30 „
Քեաչանի . . . . . 24 „
Վան . . . . . . 28 „

ՍԱՐԱՂԱՄԻՇԻՑ—ԲԻԹԼԻՍ (377 վ.)

Հասան-ղալա . . . . 99 „
Խնուս-ղալա . . . . 177 „
Սեվերան . . . . . 21 „
Զալքերուն . . . . 25 „
Խէյրեան . . . . . 27 „
Մուշ . . . . . . 25 „

ՂՈՒԼՊԻՑ—ՄԱԼԱԶԿԵՐՏ (184 վ.)

Փարնաուտ . . . . 25 „
Թանդարակ . . . . 20 „
Զադօ-ջամ . . . . 21 „
Ղարաքլիսայ . . . . 28 „
Խամուր . . . . . 16 „
Արաբալի . . . . . 17 „
Դեգնիւպ . . . . . 33 „
Մալազկերտ . . . . 23 „

ՍԱՐԱՂԱՄԻՇԻՑ—ՄԱՄԱԽԱՏՈՒՆ (251 վ.)

Ագավար . . . . . 157 „
Խանղարաբէյեկ. . . . 23 „
Ենիքոլ . . . . . 17 „
Կոպ . . . . . . 22 „
Մամախատուն . . . . 17 „

դ) ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ.

1) ԷՆԶԵԼԻԻՑ—ԹԷՀՐԱՆ (292 վ.)

Փիրբազար . . . . 15 „
Ռաշտ . . . . . 8 „
Մէնջիլ . . . . . 65 „
Ղազվին . . . . . 69 „
Թէհրան . . . . . 135 „

ԹԻՖԼԻԶԻՑ—ԹԷՀՐԱՆ

Բագուով . . . . . 1149 „
Ջուղայով . . . . . 1135 „

2) ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՅՈՎ ԹԷՀՐԱՆ (674 վ.)

Մարանդ . . . . . 60 „
Թավրիզ ք. . . . . 68 „
Թուրքմանչայի . . . . 110 „
Լիանէք . . . . . 30 „
Զէնգեան . . . . . 116 „
Սուլթանիէ . . . . 35 „
Ղազվին . . . . . 120 „
Թէհրան . . . . . 135 „

3) ՈՒՐՄԻԱՑ—ԽՈՅԻ և Շարուրի վրայով Նախիջևանի (230 վ.)

Թաղաքեանդ . . . . 15 „
Մէյրան . . . . . 8 „
Շահբուլախ . . . . 15 „
Ղարաղադեն . . . . 16 „
Խամազլիան . . . . 16 „
Դիզա. . . . . . 16 „
Խօյի . . . . . . 16 „
Ղարաթափա . . . . 20 „
Զիչալի . . . . . 20 „
Դիլման . . . . . 8 „
Ալխարադ . . . . . 7 „
Թամրա . . . . . 4 „
Զարդամիւզ . . . . 3 „
Քիւաչի . . . . . 15 „
Հաջի-Իւսուֆ . . . . 15 „
Ասկեար-Աբաթ . . . . 9 „
Հեարդաբադ . . . . 12 „
Ղարասանլի . . . . 4 „
Ուրմիա . . . . . 9 „

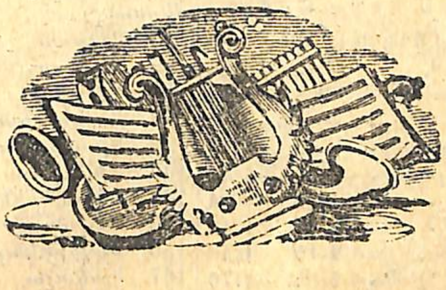

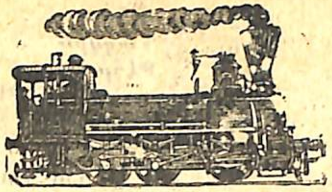

Գ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

1) ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ

ա) ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ

Գնացքը Թիֆլիս գալիս է.

Բաթումից, պոստ. . . 12 ժ. 25 ր. ցեր.
Բագուից, » . . 5 ժ. 50 ր. եր.
Բաթ. մարդ. ապ. գն. 9 ժ. 52 ր. գիշ.
Բագուից » 7 ժ. 30 ր. առ.

Գնացքը Թիֆլիսից գնում է.

Բաթում, մարդ. գնացքը 9 ժ. 30 ր. առ.
Բագու, պոստ . . . 1 ժ. 10 ր. ցեր.
Բաթում պոստ. . . . 6 ժ. 50 ր. եր.
Բագու մարդ. գն. . . 10 ժ. 50 ր. եր.

բ) ԱՆԴՐԿԱՍՊԵԱՆ

Ուզուն-Ադայից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր.
Ուզուն-Ադա գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ.

Ուզուն-Ադայից գնացքը գնում է և գալիս երեքշաբթի և շաբաթ օրերը:

Սամարղանդ գնացքը գալիս է և գնում է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը։

գ) ՌԱՍՏՈՎ-ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶԵԱՆ

Վլադիկավկազից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ.
Ռաստով գալիս է. . . . 8 ժ. 48 ր. առ.
Ռաստովից գնում է. . . 7 ժ. 28 ր. առ
Վլադիկավկազ գալիս է 7 ժ. — ր. եր.

2) ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԵՐԸ

1) Կովկասեան երկաթուղի

ՌԱՍՏՈՎԻՑ—ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ։

վերստ	ՌԱՍՏՈՎ	II դ.	III դ.
		ԳՆԵՐԸ	
2	Զարեչնայա	—	—
10	Բաթայսկայա	— 23	— 15
34	Կագալնիցկայա	— 74	— 49
58	Մեչետնայա	1.26	— 84
81	Կուշչեովկա	1.74	1.16
99	Կիսլեակովկա	2.15	1.43
118	ԿՌԻԼՈՎՍԿԱՅԱ *)	2.55	1.70
135	Պավլովսկայա	2.91	1.94
151	Լեուշկովսկայա	3.17	2.17
171	Տիխորեցկայա	3.60	2.40
192	Մալոռոսսիսկայա	3.89	2.57
211	Միրսկայա	4.14	2.76
229	ԿԱՎԿԱԶՍԿԱՅԱ	4.38	2.92
242	Գուլկեվիչի	4.56	3.04
257	Օտրադա-Կուբանսկ	4.76	3.17
273	Կուբանսկայա	4.88	3.32
280	ԱՐՄԱՎԻՐ	4.97	3.50
313	Կոնոկովո	5.70	3.80
335	Նիկոլաեվսկայա	6 —	4 —
353	Բագասլովսկայա	6.20	4 10
366	ՆԵՎԻՆՆԱՄԻՆՍԿԱՅԱ	6.30	4.20
385	Բարսուկի	6.40	4.40
410	Կուրսավկա	6.90	4.60
428	Նագուտսկայա	7 —	4.80
446	Սուվորովսկայա	7.20	4 84
466	Մինեռալնի. Վոդա.	7.50	5 —
490	Նեզլոբնայա	7.80	5.20
510	Զոլսկայա	8.10	5.40
535	Սոլդատսկայա	8.20	5.60
554	ՊՐԱԽԼԱԴՆԱՅԱ	8.40	5.60
568	Կոտլեարևսկայա	8.70	5.80
584	Բարոկովո	8.80	5.90
599	Էլխոտովո	9.—	6 —
611	Դարգ-Կոխ	9.15	6.10
631	Բեսլան	9.30	6.20
652	ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ	9.60	6.40

*) Գլխագիր կայարանները բուֆետունին։

ՏԻԽՈՐԵՑԿԻՑ—ՆՈՎՈՐՈՍԻՒՍԿ

վերստ		II դ.	III դ.
12	Ջեյրաս	37	17
27	Բէյսուգ	76	39
49	Վիսելկի	1.38	40
68	Ստանիչնայա	1.91	98
90	Պլաստունովկա	2.54	1.30
100	Դինսկայա	2.81	1.44
127	Եկատերինոդար	3.58	1.83
146	Աֆիպս	4.11	2.10
156	Սեվերսկայա	4.39	2.24
167	Իլսկայա	4.70	2.40
182	Լինէյնայա	5.13	2.62
198	Աբինսկայա	5.58	2.85
208	Կրիմսկայա	5.85	2.99
220	Բականսկայա	6.19	3.16
254	Նովոռոսիյսկ	7.15	3.66

ՊԵՏՐՈՎՍԿՈՒ ԳԻԾԸ

Բեսլանից

21	Նարզան	45	30
38	Կարբուլախ		
48	Սլեպցովսկայա	1.04	40
57	Միխայլովսկի		
70	Սամաշկինսկայա	1.52	1.01
87	Ալխանիւրտսկայա		
101	Գրոզնա	2.18	1.47

ՊԵԱՏԻԳՈՐՍԿՈՒ ԳԻԾԸ

(Մինեռալնի-վոդից)

14	Ժելեզնովոդսկ	32	21
16	Կարրաս	35	23
21	Պերեվալ	—	—
25	Պեատիգորսկ.	54	36
41	Եսենտուկ	89	59
	Կիսլավոդսկ		

2) Անդրկովկասեան երկաթուղի։

ՓՈԹԻՑ

Վերստ	ՓՈԹԻ	II դ.	III դ.
14	Ջեղադիղի	— 32	— 21
35	Նոսո-Սենակի	— 77	— 51
48	Աբաշա	1.04	— 69
61	ՍԱՄՏՐԵԴԻ	1.31	— 87

ԲԱԹՈՒՄԻՑ—ՏՓԽԻՍ։

20	Քոբուլէթի	— 44	— 29
35	Նաթանէբի	— 77	— 52
49	Սուպսա	1.05	— 70
68	Լանչխութի	1.47	— 98
75	Նիգոյէթի	1.62	1.08
88	Սաջավախո	1.91	1.27
97	ՍԱՄՏՐԷԴԻ	2.09	1.39
108	Կապիտնարի	2.23	1.55
125	ՌԻՈՆ	2.69	1.79
	Ռիոն – Քութայիս	— 23	— 15
132	Աջամէթի	2.85	1.90
154	ԿՎԻՐԻԼԻ	2.87	2.10
166	Ձիրուլի	2.95	—
175	Բելոգորի	3.30	2.19
184	Մարելիսի	—	—
—	Ցիպա	—	—
—	Վաւախանինո		—
219	ՄԻԽԱՑԻԼՈՎՕ	2.45	2.57
229	Գոմի	3.45	2.74
243	Քարելի	3.65	3.16
260	ԳՈՐԻ	4.17	3.33
273	Գրակալի	4.60	3.60
285	Կասպի	5.05	3.76
300	Քսանկա	5.55	3.86
310	ՄՑԽԷԹ	5.85	3.90
320	Ավճալա	5.93	3.95
330	ՏՓԽԻՍ	6 —	4 —

ՏՓԽԻՍԻՑ—ԲԱԳՈՒ։

337	Նավթլուղ	—33	— 10
350	Աղ-Թաքլի	—45	— 30
366	Ղարայեազ	—80	— 53
387	Սոուխ-Բուլաղ	1.20	— 84
394	Փոյլի	1.62	1.08
408	Աղստաֆա	1.92	1.28
427	Թոուզ	2.33	1.55
452	Զեգամ	2.87	1.91
474	ՇԱՄՔՈՐ	3.35	2.23
496	Ելիսավետապոլ	3.60	2.45
513	Դալ-Մամմադլի	3.90	2.60
536	Գերան	4.22	2.81
559	Եվլախ	4.53	3.24
583	Լեաքի	4.48	3.24
602	ՈՒՋԱՌԻ	5.10	3.40
626	Միսուսլի	5.70	3.80
645	Քիւրդամիր	6 90	4 —
668	Սագիրի	6.—	4 10
692	ՂԱՐԱՍՈՒ	6.30	4.20
716	Հաջի-Քաբուլ	6.60	4.40
733	Նավագի	6.90	4.60
766	Ալեաթ	7.20	4.80
787	Սանգաչալ	7.50	5 —
812	Փութա	7.80	5.20
830	Բալաջարի	7.90	5.40
840	ԲԱԳՈՒ	8.10	5.40

ԲԱԳՈՒ-ՍԱԲՈՒՆՉԻ, ԵՒ ՍՈՒՐԱԽԱՆՈՒ ԳԻԾԸ

վերստ		II դ.	III դ.
12	Սաբունչի.	55 կ.	28 ուղ. 35
18	„	80 „	41 „ 46

Կանգնում են 15 րոպէ և յետ գնում Բագու. յետ գնալիս էլ նոյն գներն են։

ԲԱԳՈՒԻՑ—ԲԱԹՈՒՄ

վերստ		II դ.	III դ.
129	Հաջի-Քաբուլ	3.96	2.43
189	Քիւրդամիր	5.76	3.53
232	Ուջարի	6.63	4.06
274	Եվլախ	7.41	4.54
338	Գանձակ	8.61	5.62
426	Աղստաֆա	10.13	6.21
513	Տփխիս	11.36	6.97

585	Գօրի	12.38	7.59
627	Միխայլօվօ	12.83	7.87
686	Կվիրիլի	13.38	8.20
672	Քութայիս	13.71	8.41
714	Րիօն	13.65	8.37
743	Սամտրեդի	13.91	8.53
804	Փոթի	14.50	8.83
840	Բաթում	14.84	9.10

3) Անդրկասպեան երկաթուղի։

ՈՒԶՈՒՆ ԱԴԱՅԻՑ — ԱՄՈՒ ԴԱՐԻԱ։

	ՈՒԶՈՒՆ ԱԴԱ		
26	Միխայլովսկայա	— 70	— 36
48	Մոլլա-Քարա	1.33	— 68
82	ԲԱԼԼԱ ԻՇԷՄ	2.31	1.18
112	Այդին	3.13	1.60
127	Պերեվալ	3.55	1.82
143	Աղչայ-Գույմա	4 —	2.05
174	ԳԱԶԱՆՋԻԿ	4.86	2.48
190	Ուզուն-Սու	5.31	2.71
212	Ուշակ	5.96	3.05
243	ԳԶԼ-ԱՐՎԱԴ	6.81	3.48
270	Կոջ	7.54	3.85
294	Բամի	8.24	4.21
324	Արչման	9.09	2.65
354	ԲԱԽԱՐԴԷՆ	9.93	5.07
381	Գեյխաթա	10.69	5.46
406	Գեօգ-Թեփէ	11.39	5.83
428	Բեզմեյին	11.99	6.12
448	ԱՍԽԱԲԱԹ	12.58	6.43
480	Գեաուրս	13.48	6.89
518	Բաբա-Դուրմազ	14.54	7.43
536	Արտիկ	15.00	7.69
568	ԿԱԱԽԿԱ	16 —	8.18
607	Դուշակ	17.10	8.74
651	ԹԵՆՋԷՆ	18.34	9.37
723	Դորթ-Գույու	20.36	10.41
746	Գարաբադա	21.01	10.74
770	ՄԵՐՎ	21.69	11.09
796	Բայրամ Ալի	22.41	11.45
831	Գէյչի	23.43	21.97
872	Ուչ Հաջի	24.55	12.55
931	ՌԱՅԹԱՔ	25.21	13.40
954	Գարաուլ Գույու	26.81	13.73
976	Բարխանի	27.48	14.04
989	ԱՄՈՒ-ԴԱՐԻԱ	28.10	14.36

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԳԾԵՐԸ

	II դ.	III դ.
Վլադիկավկազից — Ռոստով	18.34	9.37
Ռոստովից - Մոսկուայ (Վօրոնեժով).	—	—
„ (Խարկով-Կուրսկով)	35.65	18.21
Մոսկուայից — Պետերբուրգ.	13.21	8.68
Պետերբուրգից — Վարշավա	29.41	15.04
Վարշավայից — սահմանը.	8.10	4.29
Մոսկուայից — Նիժնա.	11.53	5.88

ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԷԺԱՆԱՑՐԱԾ ԳՆԵՐԸ

			II կարգ	III կարգ
Բաթումից — Բագու		վճարում են	11 ր. 10 կ.	7 ր. 40 կ.
Թիֆլիսից — Գօրի		»	1 » 53 »	1 » 2 »
»	Միխայլօվօ	»	2 » 43 »	1 » 62 »
»	Քութայիս	»	4 » 8 »	2 » 72 »
»	Փօթի	»	5 » 21 »	3 » 47 »
»	Բաթում	»	6 » — »	4 » — »
»	Աղստաֆա	»	1 » 92 »	1 » 28 »
»	Գանձակ	»	3 » 68 »	2 » 45 »
»	Եւլախ	»	4 » 53 »	3 » 2 »
»	Բագու	»	8 » 10 »	5 » 40 »

Այսպիսով ընդհատումներով ճանապարհորդելիս, տոմսակները ուժ ունին միայն Թիֆլիսից—Գանձակ, Աղստաֆա, Գօրի, Միխայլօվօ՝ մի օր (օր ու գիշեր) հաշուելով տոմսակ գնելուն յաջորդող կէս գիշերից. մինչև Քութայիս, Փօթի, Բաթում, Եւլախ՝ երկու օր. մինչև Բագու՝ երեք օր։ Բաթումից Բագու՝ չորս օր։

XX. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԵՒ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԻ (երգուեալ հաւատ.) ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ։

1) ԲԺԻՇԿՆԵՐ

	№
Անանեան Ստեփաննոս Յովհան. Գոլովինսկի պրօսպեկտ	22
Արծրունի Վահան Մարգ. Գոլովինսկի պրօսպ.	5
Աւթանդիլեան Միքայէլ Զաք. Վելիամին. փողոց.	13
Բարայեան Աւետիք Մկրտ. Սերգէեւսկայա	14
Բաբեան Գէորգ Սարգս. Սիմօնովսկի	22
Գասպարեան Յովհան. Աստուածատ. Սերգէեւսկ.	18
Լաւնկեվիչ Միքայէլ Մկրտ. Ելիզավետինսկ.	96
Կարապետեան Աղէքսանդր Բաբ. Միքայէլեան փող.	84
Կուկուջանեան Յովհան. Աթան. Պուշկինսկ.	21
Մայսուրեանց Սամսօն Կարապ. Բարօնսկ. անկիւն.	—
Նաւասարդեան Բագրատ Աբրահ. Հիւանդ. և Սօլօլ. սար, Լօլաձէի տուն։	
Ղասումեան Նիկող. Կարապետ. Միքայէլեան	118
Շահպարոնեան Միքայէլ Սարգս. Սօլօլակի փողոց	—
Ռօտինեան Աբգար Մարկ Գօլովինսկի պր.	41
Ջահրամեան Աղէքսանդր Գրիգոր. Սապեօրնի	46
Քօչարեան Գրիգոր Արտ. Սադօվօյ.	—
Քանանեան Միքայէլ Զուրաբ. Օլգինսկի.	27
Օրբելի Դաւիթ Յովսէփ. Նաբերեժնի.	30

ԿՈՅՐԵՐԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ — Սապեօր. փողոց։

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ — Օլգինսկայա փողոց։

ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ — Միքայէլեան փողոց։

2) ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐ

	№
Աթաբէգով Ներսէս Ասլանիչ Գրիբօեդ.	25
Արծրունի Սեննեքերիմ Մարգ. Գօլովինսկի պրօսպ.	5
Եւանգուլեան Գէորգ Գրիգ. Սապեօրն.	8—29
Հախումեան Մաթէոս Անդր. Գրիբօեդ.	25
Ղարաբէգեան Աղէքսանդր Յովհ. Սօլօլակսկ.	—
Մէլիք-Ադամեան Սոկրատ Ստեփ. Բարօնսկայա	—
Մէլիք-Նուբարեան Ստեփաննոս Գրիգ. Լաբօրատօրնայա	40
Խոսրովեան Նիկողայոս Բագր. Ստարօ-Արս.	24
Նահապետեան Լեօն Գասպ. Ախչչէվսկ.	30
Սպենդիարեան Յովհան Սապեօրնի փողոց	—
Տէր-Յովհաննիսեան Յակոբ Գրիգ. Զավչավաձեան.	—
Տէր-Ստեփանեան Գաբրիէլ Սուքի. Ստարօ-Ինատ.	14
Տէր-Ստեփանեան Իսահակ Ստեփ. Գանօվսկայա	22
Քալանթարեան Քալանթար Նազօրնայա	—
Քալանթարեան Նիկողայոս. Անդր. Կօնսուլսկայա	—

Օտարազգի մի քանի փաստաբաններ։

Օպօչինին Պ. Ա. Լաբօրատօրնայա.	—
Տուրկեվիչ Ե. Մ. Ստարօ-Արս.	10
Լեբեդինսկ	—
Զեմսով Ս. Վ. Գանովսկ. փողոց	22
Շեվալիէ Գրիբօեդ. և Զավչ. փող. անկ.	
Րէյտեր Կ. Ն. Նաւթլուխ, սեպհ. տունը Դրագնեւիչ	

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԱԳՈՒ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ Ա. ԲԱԲԱԼԵԱՆԻ

(Հին-փոստի փողոց տուն Հաջի-Նէյմաթի)

Նպատակն է տալ երեխաներին սկզբնական կրթութիւն, պատրաստել նրանց գիմնազիոն, ռէալական և այլ դպրոցները մտնելու:

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾՈՒՄՆԵՐԻՑ

„ԱԻԻԱԳ“

ԱՄԵՆԱՀԱՍՏԱՏ ՄԻՋՈՑ ԽՈՆԱՒՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Առանց տախտակի, բեզի, ասֆալտի, ցեմենտի և այլ միջոցների օգնութեամբ, այն էլ մինչև անգամ ձմրան ամենացուրտ եղանակին, պատերը ցամաքեցնում է: Առանձնապէս պայմանաւորով մինչև 5—10 տարի կարող եմ այս մասին երաշխաւորել: Հասցէս՝ Տփխիս՝ Գոլովինսկի պրոսպեկտ տուն Ռէյտէրի. Ա. Առաքելեան:

Նոյն իսկ գործարանում վաճառվում են ներկարարական գործիքներ, շորերի և տան ներկելու պատրաստ գոյնզգոյն ներկեր, որով ամեն մարդ կարող է առանց ներկարարի օգնութեան ներկել:

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ն. Ի. ԲՈԶԱՐՋԵԱՆՑԻ

Տփխիսում, սեպհական տանը:

Պարգևատրած է 8 մեծ ոսկէ և 6 արծաթէ նշաններով: Անդամ Փարիզի ազգային և Բրիւսէլի համաշխարհային ճեմարանի:

Ֆիրման գոյութիւն ունի 1858 թուից:

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ—ԱՌԱՆՑ ՍՈՍՆՁԻ ԾԽԱԽՈՏՆԵՐՆ ԵՆ.

Աչքի առաջ ունենալով գործարանի յառաջադիմելը արտասահմանից ստացած ամենակատարելագործած մեքենաներով և 350 հ. տղամարդ և 60 հ. կանայք բանուորների օգնութեամբ շատ հեշտութեամբ ամենայն պատուէրներ կատարում ենք ամենայն ճշգութեամբ:

Մեր պահեստի մէջ գտնւում են անգաւին քանակութեամբ և գերազանց յատկութեամբ տեղական և տաճկական ծխախոտների ամեն տեսակը, գրուանքան 4 ռուբլուց 12 ռուբլի: Գեղեցկութեան և մաքրութեան կողմից մեր ապրանքը ամեն գործարանների գերազանցում է, այս իսկ պատճառաւ և պատուէրների պահանջը օրէց օր աւելանում է: Մաքրութեան և առողջապահութեան համար ամբողջ գործարանը էլէքտրականութեամբ է լուսաւորւում:

Հասցէն հեռագրի համար—Тифлисъ Бозарджянцъ. *Տելեֆօնը— մագազինի համար* № 181, *իսկ գործարանի և տան*—№ 100:

Е. А. ЦАТУРОВА

ДЕПО

ЛАМПЪ, ОБОЕВЪ И МЕБЕЛИ.

Дворцвая улица, домъ Цовянова.

НОВЫЙ МАНУФАКТУРНЫЙ

МАГАЗИНЪ

НИКАЛАЯ АНТОНОВИЧА ХОДЖАЕВА

въ карванъ-сараѣ Тамамшевыхъ, среднiй этажъ, противъ гостиницы «Кавказъ», № 6.

Постоянно имѣется въ большомъ выборѣ шерстяныя, форменныя матерiи для всѣхъ женскихъ учебныхъ заведенiй, а также разныхъ, суконныхъ, шерстянныхъ, полотняныхъ и бумажныхъ товаровъ для всѣхъ въ доступныхъ цѣнахъ.

ЗАВОДЪ МАСЛЯННЫХЪ КРАСОКЪ

АРТЕМIЯ ЕГОРОВИЧА ГЕВОНДОВА

на Михаил. ул. № 37, соб. д. въ г. Тифлисѣ.

Продажа иностранныхъ и русскихъ красокъ всѣхъ цвѣтовъ, сухихъ и тертыхъ, для постройки зданiй и художниковъ. Заказы исполняются скоро и аккуратно.

Торговля внѣ всякой конкуренцiи.

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յունուար. *Փետրուար.* *Մարտ.*

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ապրիլ. *Մայիս.* *Յունիս.*

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յուլիս.	Օգոստոս.	Սեպտեմբեր.

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Հոկտեմբեր.	Նոյեմբեր.	Դեկտեմբեր.

ՀԱՇԻՒ

Ամիս	Թիւ		Ր.	Կ.	Ր.	Կ.

Ամիս	Թիւ		Ր.	Կ.	Ր.	Կ.

ՉՄՇԿԵԱՆԻ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ՎԱՃԱՌՒՈՒՄ Է

ա) Դասական և ընթերցանելի գրքեր զանազան լեզուներով։

բ) Դասական ամեն տեսակ պիտույքներ, տետրակներ, գրիչներ և այլն։

Ընդունում է 1) ամեն տեսակ գրքեր, կոմիսիայով վաճառելու համար։ 2) Կազմարարական և տպագրական յանձնարարութիւններ։ 3) Զանազան տեղեկութիւններ, գրքերի և դասական պիտույքների վերաբերութեամբ, որոնց պատասխանի համար ուղարկում են երկու 7 կոպէկանոց մարկայ։

Պատուէրները կատարւում են անյապաղ և ամենայն ճշտութեամբ։ Պատուէրը առանց կանխավճարի մնում է անկատար։

«Մխածան» (պատի) օրացոյցի գինն է . . . . 50 կ.
«Պատկերազարդ» (սեղանի) տարեցոյցի . . . . 30 »
«Մոցի» օրացոյցի . . . . 20 »
Հարիւրով գնողներին . . . . 20% զիջում

Մեծ քանակութեամբ գնողներին զիջումն աւելի է լինում։

Օտարաքաղաքացիք՝ նամակով և թէ հեռագրով, դիմում են հետևեալ հասցէով.—Թիֆլիս. գրավաճառ Չմշկեանցին։
Тифлисъ. Книгопродавцу **Чимишкянцу.** Tiflis, Librair Tschimichkian.

ՄԵՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1) Բաղքի աղաթ (սպառուած) տպ. 1869 թ. 5 կ.
2) «Ծոցի» օրացոյց 1888 թ. . . . . . . 5 »
3) — — 1889 » . . . . . . 5 »
4) — — 1890 » . . . . . . 5 »
5) — — 1891 » . . . . . . 5 »
6) — — 1892 » . . . . . . 5 »
7) — — 1893 » . . . . 10 »
8) — — 1894 » . . . . 10 »
9) — — 1895 » . . . . 15 »
10) — — 1896 » . . . . 15 »
11) — — 1897 » . . . . 20 »
12) «Պատկերազարդ» 1889 » . . . . 20 »
13) — — 1891 » . . . . 20 »
14) — — 1892 » . . . . 20 »
15) — — 1893 » . . . . 20 »
16) — — 1894 » . . . . 20 »
17) — — 1895 » . . . . 20 »
18) — — 1896 » . . . . 25 »
19) — — 1897 » . . . . 30 »
20) Պատի («Երամանոս») օրաց. 1892 թ. . . . . 40 »
21) » » » 1896 » . . . 50 »
22) » » » 1897 » . . . 50 »
23) «Կենդանի թաղուած մնացած կարծեցեալների մասին» . . . . 3 »
24) «Աստղալից երկինքը և երկրագունդը». . . 5 »
25) «Սահակ Պարթև» (վարքագրութիւն) . . . 5 »

Վաճառւում է Մ. Ճմշկեանի և Տփխիսի յայտնի գրավաճառանոցներում, նոյնպէս և բոլոր թղթեղէնների խանութներում։ Մեծ քանակութեամբ գնողները աւելի զիջում ստանալու համար գրում են հետևեալ հասցէով— Тифлисъ, Книгопродавцу Чимишкянцу, կամ Tiflis (Kaukas), Libraire Tschimichkian.

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ.

1) «Ժողովրդական հնարքներ և զարմանքներ»։
2) «Քրիստոնէի արիւնը հրեայք գործ են ածում թէ ոչ»։
3) «Ազատութեան կրակը կամ Ս. Կարապետի ուխտը»։
4) «Զեփիւռ» (մանկական փշրութիւններից)։

ԳԻՆՆ Է 30 ԿՈՊ.

0022432
0022431
0022430
0022429
0022428
0022427
0022411
0022410
0022409

2007

2013

5318-5326

NL0022428
NL0022432
NL0022427
NL0022431
NL0022411
NL0022430
NL0022410
NL0022429
NL0022409